

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞE SAHİP ÖĞRENCİLERE DESTEK
EĞİTİM ODASINDA VERİLEN EĞİTİM HİZMETLERİNE
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Adnan AYDIN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nurhan CORA İNCE

BOLU, MAYIS – 2015

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Adnan AYDIN tarafından hazırlanan **Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri** başlıklı çalışma, jüri tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (05 /05/ 2015)

Jüri Üyeleri

Akademik Unvan, Adı ve SOYADI

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Nurhan CORA İNCE

Üye : Doç.Dr. Berrin BAYDIK

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ahmet YIKMIŞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Doç.Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, **Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri** başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. **05/05/2015**

İmza

Adnan AYDIN

Engelli Çocuğunu Yetiştiren

Tüm Annelere...

TEŞEKKÜR

Çalışmanın her aşamasında bana rehberlik eden, araştırma sürecinde ve araştırmanın tamamlanmasında destek ve yardımını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. Nurhan CORA İNCE' ye en samimi duygularıyla teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ, Yrd. Doç. Dr. Hasan AVCIOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Emine ERATAY, Yrd. Doç. Dr. Arzu KIŞ, Yrd. Doç. Dr. Elif SAZAK PINAR, Doç. Dr. İlknur ÇİFTÇİ TEKİNARSLAN, Doç. Dr. Yusuf CERİT' e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma uygulama sürecinin planlandığı gibi yürütülebilmesi için gerekli tüm koşulları sağlayan değerli okul idarecilerimize ve öğretmenlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştirip bu günlere getiren başta anneme ve babama ve her zaman maddi ve manevi desteklerini yanımda hissettiğim hayat arkadaşım değerli eşime, yaptığım bu çalışmadan dolayı kendilerinden ayrı kalmak zorunda kaldığım oğlum Burak ve kızım Hümeysra' ya bana göstermiş oldukları anlayıştan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	i
İTHAF.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar.....	ix
ŞEKİLLER.....	x
SİMGELER VE/VEYA KISALTMALAR.....	xi
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xiv
ÖNSÖZ.....	xvi
I.BÖLÜM	
1. Giriş	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	13
1.3. Araştırmanın Önemi	13
1.4. Sayıtlılar	15
1.5. Sınırlılıklar	15
1.6. Tanımlar	15
II.BÖLÜM	
2. Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar.....	17
2.1. Kuramsal Temeller.....	17
2.1.1. Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim	17
2.1.2. Özel Eğitimin Amaçları ve İlkeleri	18
2.1.2.1. Özel Eğitimin Amaçları	18
2.1.2.2. Özel Eğitimin İlkeleri	19
2.1.3. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler.....	20
2.1.4. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Sınıflandırılması.....	21
2.1.5. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler ve Özellikleri	23
2.1.5.1. Fiziksel Özellikleri	24
2.1.5.2. Bilişsel ve Akademik Özellikleri	25

2.1.5.3. Dil ve Konuşma Özellikleri	26
2.1.5.4. Günlük Yaşam Kişisel ve Sosyal Özellikleri.....	27
2.1.6. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Eğitim Ortamları.....	27
2.1.6.1. Ayrı Eğitim Ortamları	28
2.1.6.2. Genel (Birlikte) Eğitim Ortamları	29
2.1.7. Kaynaştırma.....	30
2.1.8. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi.....	31
2.1.9. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı	31
2.1.10. Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri	33
2.1.11. Kaynaştırma Eğitiminin Türleri	34
2.1.11.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	34
2.1.11.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	34
2.1.11.3. Tersine Kaynaştırma	35
2.1.12. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları	35
2.1.13. Kaynaştırma Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar	37
2.1.14. Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştıran Etmenler	37
2.1.15. Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştırmada Destek Özel Eğitim Hizmetlerinin Rolü	39
2.1.16. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylere Sunulan Destek Özel Eğitim Hizmet Türleri.....	41
2.1.16.1. Sınıftan Ayrılmadan Sağlanan Destek Hizmetleri.....	41
2.1.16.1.1. Sınıf İçi Yardım	41
2.1.16.1.2. Özel Eğitim Danışmanlığı	43
2.1.16.2. Sınıf Dışında Aldığı Destek Hizmetleri	44
2.1.16.2.1. Gezici Öğretmen	44
2.1.16.2.2. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	45
2.1.16.2.3. Destek Eğitim Odası	45
2.1.17. Destek Eğitim Oda Uygulaması	45
2.1.18. Destek Eğitim Odasının Amacı	46
2.1.19. Destek Eğitim Odasının Önemi	46
2.1.20. Destek Eğitim Odasının Yasal Dayanakları	47
2.1.21. Destek Eğitim Odasının Türleri	49

2.1.22. Destek Eğitim Odasının Fiziksel Özellikleri	50
2.1.23. Destek Eğitim Odasından Yararlanan Bireyler	52
2.1.24. Destek Eğitim Odası Ekibi ve Görevleri	53
2.1.25. Destek Eğitim Odası Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar	56
2.1.26. Destek Eğitim Odası Uygulamasının Yararları	59
2.1.27. Destek Eğitim Odası İşleyişi İle Karşılaşılan Sorunlar	60
2.2. Destek Eğitim Odası ile İlgili Yapılan Araştırmalar	61
2.2.1. Destek eğitim odası hizmeti ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar	61
2.2.2. Destek eğitim odası hizmeti ile ilgili yurtdışında yapılmış araştırmalar.....	66
III . BÖLÜM	
3.Yöntem.....	77
3.1. Araştırmanın Modeli.....	77
3.2. Evren ve Örneklem.....	78
3.3. Veri Toplama Aracı	81
3.4. Veri Toplama Süreci	84
3.5. Görüşme İlkeleri	84
3.6. Verilerin Dökümü ve Analizi	84
IV.BÖLÜM	
4. Bulgular	88
4.1. Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu.....	88
4.2. Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu	90
4.3. Destek eğitim odasında verilen eğitimin süresi ve telafi durumu	92
4.4. Destek eğitim odasına karşı öğrenci yaklaşımları	93
4.5. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan yöntem teknik , materyaller ve uygulanan program.....	95
4.6. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan pekiştireç.....	97
4.7. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan önlemler	98
4.8. Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesi	100
4.9. Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda değişikliğe neden olunan alanlar	101

4.10. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler	103
4.11. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleri hakkında öneriler.....	104
4.12. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler.....	106

V . BÖLÜM

5.1. Tartışma...	109
5.1.1. Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu.....	109
5.1.2. Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu.....	112
5.1.3. Destek eğitim odasında yapılan eğitimin süresi ve telafi durumu	112
5.1.4. Destek eğitim odasına karşı öğrenci yaklaşımları	113
5.1.5. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan yöntem teknik , materyaller ve uygulanan program.....	114
5.1.6. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan pekiştireç	115
5.1.7. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan önlemler	116
5.1.8. Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesi.....	117
5.1.9. Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda öğrencide değişikliğe neden olunan alanlar	119
5.1.10. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler	122
5.1.11. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri hakkında öneriler.....	123
5.1.12. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler	124
5. 2. Sonuç ve Öneriler	125
5.2.1. Sonuç.....	125
5.2.2. Öneriler.....	127
5.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	128

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	129
KAYNAKLAR.....	130
EKLER.....	148
Ek-1. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğünün İzin Onayı.....	149
Ek- 2.Uygulanan Görüşme Formu.....	150

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3-2.1. Görüşme yapılan öğretmenlerin demografik bilgileri.....	78
Tablo 3-2.2. Görüşme yapılan öğretmenlerin okuttukları sınıfları hakkındaki bilgiler.....	78
Tablo 3-2.3. Görüşme yapılan öğretmenlerin, destek eğitim odası uygulaması ile ilgili bilgileri	79
Tablo 3-2.4. Görüşme yapılan öğretmenlerin, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili aldıkları eğitim hakkında bilgiler	80
Tablo 4-1. Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu.....	87
Tablo 4-2. Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu.....	89
Tablo 4-3. Destek eğitim odasında verilen eğitimin süresi ve telafi durumu.....	91
Tablo 4-4. Destek eğitim odasına karşı öğrenci yaklaşımları.....	93
Tablo 4-5. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan yöntem, materyaller ve uygulanan program	95
Tablo 4-6. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan pekiştireç	96
Tablo 4-7. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan önlemler.....	97
Tablo 4-8. Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesi.....	99
Tablo 4-9. Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda değişikliğe neden olunan alanlar.	100
Tablo 4-10. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler.....	102
Tablo 4-11. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleri hakkında..	104
Tablo 4-12. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler	106

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil-1: Kaynaştırmadan beklenen yararlar.....	36
---	----

KISALTMALAR

AAIID: Amerikan Zihinsel Yetersizlikler Birliği

akt. : Aktaran

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

dk. : Dakika

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

RAM : Rehberlik ve Araştırma Merkezi

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

ÖZET

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞE SAHİP ÖĞRENCİLERE DESTEK EĞİTİM ODASINDA VERİLEN EĞİTİM HİZMETLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

AYDIN, Adnan

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Zihin Engellilerin Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nurhan CORA İNCE

Mayıs - 2015, xvi +152 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Bursa ilinde destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini almaktır. Araştırma, destek eğitim odası bulunan 3 ilkokulda, destek eğitim odasında destek eğitimi veren 10 öğretmenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre; öğretmenler, destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili destek eğitim odalarının uygun bir konumda ve yeterli bir büyüklüğe sahip olduğunu ancak destek eğitim odalarının özellikle ses yalıtımı konusunda yetersiz olduğunu, destek eğitim odası içerisinde olması gereken araç-gereç ve eğitim materyallerinin öğrencilerin yaşına, performansına ve yetersizliklerinin türüne uygun olarak temin edilmediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler, destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin okulun çalışma saatleri içerisinde yapıldığını fakat ders sürelerinin yetersiz olduğunu, normal gelişim gösteren ve destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin çoğunluğunun destek eğitim odasına karşı olumlu bir yaklaşıma sahip olduklarını, destek eğitim odasında yapılan eğitimin

öğrencide bilişsel, matematik, okuma yazma, davranışsal beceriler, okula karşı yaklaşım, özgüven ve dil gelişimi alanlarında olumlu değişikliklere neden olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili öğrencinin sınıf öğretmenini, velisini ve okul idaresini bilgilendirdikleri ancak bunun bir toplantı sonucunda yazılı olarak değil de sözlü olarak yaptıkları belirlenmiştir.

Öğretmenler, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili en önemli öneri olarak; öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyallerin temin edilmesi gerektiğini, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili en önemli öneri olarak; derslerin uygun zamanda ve düzenli bir şekilde yapılması gerektiğini, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirilmesiyle ilgili en önemli öneri olarak; aileye destek eğitim odasında yapılan eğitim hakkında bilgilendirmenin yapılması ve bu eğitimin aileyle işbirliği halinde yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin, destek eğitim odasında yapılan eğitimin değerlendirilmesi, izlenmesi, destek eğitim odasında yapılan eğitimde uygun yöntem tekniklerin kullanılması ve eğitimle ilgili gerekli önlemlerin alınması konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma, destek özel eğitim hizmetleri, destek eğitim odası, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler.

ABSTRACT**TEACHER’S OPINIONS REGARDING THE INSTRUCTION SERVICE
PROVIDED TO MENTALLY DISABLED STUDENTS IN THE RESOURCE
ROOM**

AYDIN, Adnan

Thesis of Master’s Degree

Division of Special Education

The Department of Education of Mentally Disabled

Thesis Supervisor: Assistant Prof. Dr. Nurhan CORA İNCE

May - 2015, xvi +152 Pages

The aim of this research was to acquire the opinions of teachers, regarding the quality of service provided in the resource room settings, who were giving instructions to mentally disabled students in primary schools which has resource rooms in the province of Bursa. This research was conducted with the voluntary participation of 10 teachers who were giving instruction in 3 primary schools that had resource rooms. The technique of semi-structured interview was used in this research and the data was analyzed descriptively.

According to the findings of the research the resource rooms were placed appropriately and were in adequate size concerning their physical properties. However resource rooms were especially short on sound insulation. And required equipment and educational materials were not provided as to suit the age, performance and disability type of the students.

Concerning the qualitative characteristic of instruction given in resource room, teachers stated that instruction in the resource room was conducted in work hours of the school; however lesson duration was insufficient. Most of normally developing students and most students who receive instruction in the resource room had positive attitudes

towards the resource room. Teachers also emphasized that instructions provided to students in resource rooms resulted in positive change in the fields of cognition, mathematics, reading and writing, behavioral skills, development of self-confidence, language development and attitudes towards school.

It was determined that most of the teachers informed the general teacher of the student, his/her parents and school administration about the instruction in the resource room yet this information was not in written form after a meeting it was only in words.

The most important guideline of the teachers for a more efficient instruction about the physical properties of resource room was procurement of materials appropriate for student's need and levels. The most important guideline about the quality of instruction was necessity of conducting lessons in time with regularity. The most important guideline about the monitoring, evaluating and informing of the instruction in the resource room was giving information to the parents and continuing the education in cooperation with the parents.

Also, it was determined that teachers who gave instruction in resource rooms has inadequate information about evaluating and monitoring the instruction; applying the suitable educational methods and techniques; and taking necessary precautions regarding the instruction.

Key Words: Inclusion, special education support services, resource room, mild mentally disabled students

ÖNSÖZ

Ülkemizde zihinsel engelli öğrencilerin yaşlılarıyla aynı ortamlarda eğitim görmeleri konusunda gereken yasal düzenlemeler MEB tarafından yapılmıştır. Her geçen gün kaynaştırma eğitiminde zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik destek özel eğitim hizmetlerinin önemi daha bir artmaktadır. Ancak ülkemizde kaynaştırma eğitime yerleştirilen zihinsel engelli öğrencilerin destek eğitim hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili aksaklıklar olduğu görülmektedir.

Kaynaştırma ortamında bulunan zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik özel eğitim destek hizmetlerinden destek eğitim odası uygulamasının hangi şartlarda sunuluyor oluşu, destek eğitim odası uygulamasının ne kadar yararlı olup olmadığı, destek eğitim odasına ilişkin tutumların bilinmesi ve öğretmenlerin uygulamaya yönelik neler yaptığı ve uygulamanın başarılı olabilmesi için ne tür önerilerde bulunduklarını bilmek, destek eğitim odası uygulamalarıyla ilgili aksaklıkların giderilmesi konusunda katkı sağlayacağı umulmaktadır.

I. BÖLÜM

1.Giriş

Bu bölümde, problem durumu, problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmada kullanılan tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Günümüzde eğitim ile ilgili en çok üzerinde durulan konulardan eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi konusudur. Eğitimde fırsat eşitliğine en çok ihtiyaç duyan kesim ise özel gereksinimli öğrencilerdir. Özel gereksinimli öğrenciler içerisinde zihinsel yetersizliğe sahip öğrenciler önemli bir yer teşkil etmektedir. Zihin engelli bireyler de kendi aralarında bireysel farklılıklar göstermektedirler. Bu nedenle ağırlık düzeyleri ya da eğitim özellikleri dikkate alınarak psikolojik ve eğitsel yaklaşımlara göre sınıflandırılmaktadır. Psikolojik sınıflandırmada gruplar hafif, orta, ağır ve çok ağır zihinsel engelli olarak, eğitsel sınıflandırmada ise, eğitilebilir, öğretilebilir, ağır ve çok ağır zihinsel engelliler olarak sınıflandırılabilir (Sarı, 2003). Eğitsel sınıflandırmaya göre zihinsel yetersizliği olan bireylerin içinde hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip kişilerin yaygınlık oranı %89'dur (MEB, 2007).

Özel gereksinimli çocukların yetersizliklerine göre eğitim ortamlarının düzenlenişinde farklılıklar bulunmaktadır (Ataman, 2009). Ülkemizde hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin eğitim aldığı ortamlar ayrı eğitim ortamları ve birlikte eğitim ortamları olmak üzere iki şekildedir.

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin akranlarından ayrı olarak eğitim aldıkları ayrı eğitim ortamlarını şöyle sıralayabiliriz; hastane ve evde öğretim,

özel eğitim kurum ve okullar, normal okul bünyesindeki özel eğitim sınıflarıdır. Bu okullarda özel gereksinimli öğrencilere benzer tanı grubunda (görme, işitme, bedensel ve zihinsel gibi) yer alan öğrencilerle birlikte eğitim verilmektedir (Kargın, 2010).

Ayrı eğitim ortamları özel gereksinimli öğrencilerin toplumdan uzak kalmalarına ve normal akranları ile beraberliklerinde uyum güçlüğü çekmelerine neden olması, bu çocukların normal akranları ile birlikte ama bazı teknikler uygulanarak eğitim görmeleri gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Böylece bu çocukların eğitimlerinde "Kaynaştırma Eğitimi" uygulaması gündeme gelmiştir (Yıkılmış,2006).

Birlikte eğitim ortamları genel eğitim sınıfları genellikle hafif derecede zihin engelli çocuklar için yaygın olarak uygulanan, en az sınırlayıcı ortam kabul edilen ve genellikle normal sınıf olarak isimlendirilen sınıflardır (Sucuoğlu, Kırcaali-iftar, Tekin-iftar, Kaner Ve Bakkaloğlu, 2009). Yetersizliği olan bireyler için düzenlenen birlikte eğitim ortamları ikiye ayrılır.

Birlikte eğitim ortamlarından ilki, yetersizliği olan bireylerin özel eğitim hizmetleri sağlanmadan normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada bulundukları birlikte eğitim düzenlemeleridir (Timuçin, 2008). Yetersizliği olan çocuğun gereksinimi olduğu ışık ve ses düzenlemelerini sağlamadan ya da sınıfın ve okulun mimari engellerini kaldırmadan ya da ses yükseltici, büyütülmüş puntolu yazı ve teyp gibi araçları sağlamadan, programda uyarlamalara gitmeden ve özel eğitim ve diğer hizmetleri sağlamadan yetersizliği olan çocuğun akranlarıyla birlikte eğitildiği eğitim ortamı birlikte eğitim ortamı olarak bilinir (Özyürek, 2009).

Birlikte eğitim ortamlarından ikincisi ise yetersizliği olan bireylerin özel eğitim hizmetleri sağlanarak normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada bulundukları kaynaştırma düzenlemesidir (Timuçin, 2008). Kaynaştırma ortamı, eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar için en az kısıtlayıcılığı ortamı oluşturmaktadır (Mağden ve Avcı, 1997).

Kırcaali-İftar ve Batu (2005)'e göre, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamında eğitilmeleri gereğini savunan uzmanlar, ayrı eğitim ortamını savunanlara göre daha büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Normal eğitim ortamının tercih edilmesine gerekçe olarak ise, ayrı eğitim ortamlarındaki öğrencilerin sadece birlikte eğitimden men edilmiş olmaları değil, aynı zamanda kendi yaşlılarından da soyutlanmış olmaları gösterilmektedir. Normal eğitim ortamında eğitim gören özel gereksinimli öğrenciler, özel gereksinimli olmayan öğrencilerle birlikte eğitim almakla, etkileşmeyi, iletişim kurmayı, arkadaşlıklar geliştirmeyi, birlikte çalışmayı ve bireysel olarak güçlü ve zayıf oldukları alanlarda birbirine yardımcı olmayı öğrenmektedirler.

Kaynaştırma uygulamaları tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olarak üç şekilde yapılmaktadır. Ülkemizdeki kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır (MEB,2012).

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin, genel eğitim sınıflarına akranlarıyla birlikte giderek daha fazla kabul edilmekte olduğu, bunun yanında uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşmakla ve bu nedenle istendik gelişmeler elde edilemediği görülmektedir. İlgili alan yazına baktığımızda bu engelleri; olumsuz öğretmen tutumları, uygun personel ve destek servislerinin olmayışı, genel ve özel eğitimin farklı algılanışı, fiziksel çevrenin yetersizliği başlıklarında incelemek mümkündür(Sucuoğlu, Kargın, 2006).

Eripek (2004)'e göre, zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına ilişkin yaptığı çalışmada Türkiye'de özellikle destek hizmetleri yönünden kaynaştırma uygulamaları için gerekli koşulların sağlanmadığını, bu konudaki bireysel çabalar ve deneysel çalışmalar dışında gerekli koşulların yerine getirildiği kurumsallaşmış bir tek uygulamanın dahi bulunmadığını, kaynaştırma adı altında zihin engelli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesiyle yetinildiğini tespit etmiştir. Ayrıca bunun da toplumun her kesiminde kaynaştırma uygulamalarına yönelik esasen olumsuz olan tutum ve davranışları daha da kötüleştirdiği, yarardan çok zarar getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Batu ve Topsakal (2003)'e göre, ülkemizde giderek daha da yaygınlaşmakta olan kaynaştırma uygulamaları sırasında yaşanan sorunların çözümü büyük oranda destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasından geçmektedir. Eğer kaynaştırma öğrencisine ve sınıf öğretmenine gerekli destek hizmetler sağlanabilirse, kaynaştırma uygulamalarının daha başarılı bir şekilde uygulanması da mümkün olacaktır. Yasal düzenlemelerde yer almasına rağmen destek hizmetler yaygınlaşmamıştır. Hatta birçok yerde ne sınıf öğretmenine ne de öğrencilere destek hizmet götürülememektedir (Akçamete, Gürgür ve Kış, 2003).

Kaynaştırma eğitiminin tanımlarına da baktığımızda destek özel eğitim hizmetlerinin kaynaştırmadan ayrılmadığı ve kaynaştırmanın bir koşulu olarak tanımlandığını görmekteyiz. Kaynaştırma, sadece özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal gelişim gösteren akranlarının eğitim gördüğü sınıfa yerleştirilmesi demek değildir. Kaynaştırma uygulamalarının doğru ve amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bir takım ön hazırlıkların, düzenlemelerin, uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitimi başarıya götüren etmenler arasında destek özel eğitim hizmetlerinin öğretmen ve öğrenciye sunulması önemli bir yer teşkil etmektedir.

Özel gereksinimli öğrenciler hiçbir destek hizmet sağlanmaksızın sınıfa yerleştirildiğinde, ne yetersizliği olan öğrencilere ihtiyaçları olan beceriler öğretilir, ne de akranlar arkadaşlarına karşı daha saygılı ve duyarlı olmaya hazırlanabilirler. Öğretmen, bütün öğrenciler için, kaynaştırmanın hem akademik hem de sosyal katkılarının, artarak devam etmesini sağlamak zorundadır (Vuran, 2007). Kaynaştırmanın destek hizmet olmaksızın uygulanması, hem sınıf öğretmenine, hem kaynaştırma öğrencisine hem de normal öğrencilere çok çeşitli zorluklar yaşatmaktadır (Batu, 2000b). Öğretmenler destek servisinden yeterli desteği aldıklarında kaynaştırma eğitiminde daha başarılı oldukları, gereken destek hizmetleri öğretmene sağlanmadığı sürece kaynaştırma uygulamalarından yarar sağlanamayacağı görülmektedir (Kargın, Sucuoğlu, 2006). Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bir öğrencinin normal sınıfta, normal sınıf öğretmeni, özel eğitim araç-gereç desteği ve gerektiğinde özel eğitim danışmanı, gezici öğretmen ve/veya kaynak oda gibi destek hizmetlerinin sağlanmaması

durumunda başarılı olması ve kaynaştırmanın hedefine ulaşması ihtimali düşüktür (Kuz, 2001).

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin almış olduğu kaynaştırma eğitimlerinde kendilerine sunulan destek özel eğitim hizmetlerini iki sınıfa ayırabiliriz.

1.Sınıftan ayrılmadan sağlanan destek özel eğitim hizmetleri: Bu uygulamada hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrenci kayıtlı olduğu sınıftan ve öğretmeninden ayrılmadan destek özel eğitim hizmetinden yararlanabilecektir. Bu uygulama iki şekilde yapılabilir.

Sınıf içi yardım: Özel gereksinimli öğrenciye özel eğitim uzmanının sınıf içinde sınıf öğretmeni ile işbirliği yaparak destek sağladığı hizmettir (Mastropieri ve Scruggs, 2004; akt, Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Sınıf içi yardımda öğrenciyi destek hizmet sağlamak için sınıf dışına çıkarmak yerine, destek hizmetini öğrenci için sınıf içine alınır. Sınıf içi yardımın en önemli avantajı, sınıf öğretmenin sınıf ortamında var olan araç-gereçleri nasıl kullanacağı, engelli öğrenciye nasıl davranacağı konusunda yardım alabileceği bir hizmettir. Engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasına gerek kalmadan ama yine de bireysel çalışma fırsatı bulabileceği bir destek eğitim hizmeti olması açısından yararlıdır (Kamen-Akkoyun, 2007). Bu tür sınıf-içi yardım çalışmaları kaynaştırma öğrencisi için çok yararlı olabilmekle birlikte, ortamın iyi düzenlenmemesi durumunda önemli sakıncalara da yol açabilmektedir. Örneğin, dersliğin fiziksel özelliklerinin uygun olmaması durumunda, kaynaştırma öğrencisiyle sınıfta yürütülen bireysel çalışmalar diğer öğrencilerin dikkatlerini dağıtabilmektedir (Kırcaali-İftar, 1998). Sınıf içi yardım uygulaması öğretmenin bilgi ve becerisini artırdığı, öğretmene sorumluluk almayı ve kendi sorunuyla başa çıkmayı öğrettiği, öğretmenle uzman arasındaki iletişim kopukluğunu da ortadan kaldırdığı, engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasını gerektirmediği gibi, normal öğrenciye sistematik öğretim sunulması nedeniyle çabuk ve kalıcı öğrenme sağladığı için önerilmektedir. Normal sınıf ve uzman arasında görev tanımı oluşturulması, üzerinde uzlaşmaya varılmış paylaşım sağlamanın zor olması ve bunun engelli çocuğu kendini ayrıcalıklı hissetmesine neden olacağı endişesiyle sınıf-içi yardım uygulaması eleştirilmektedir (Akçamete ve diğer., 2009).

Özel eğitim danışmanlığı; Bu destek hizmette öğretmen, özel eğitimciden aldığı bilgilerle öğrenciye yardım eder. Özel eğitim danışmanı özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. Özel eğitim danışmanı, davranış problemlerini gidermek, belli derslerdeki güçlükleri yenmek ve bireysel eğitim planı hazırlamak konusunda destek verir. Özel eğitim danışmanlığının tercih edilmesine temel olan pek çok varsayım vardır. Bu varsayımların ilki, genel eğitim sınıf öğretmenlerinin kendilerine gereken destek sağlandığında, sınıflarındaki yetersizliği olan öğrencilerin eğitsel gereksinimleri doğrultusunda etkili bir eğitim sunabilecekleri; ikincisi, danışmanlık yoluyla daha fazla öğrenciye hizmet ulaştırılabileceği ve üçüncüsü, danışmanlık yoluyla henüz tanı almamış, ancak akademik ya da davranışsal problemleri olan öğrencilerin gereksiz yere psikometrik değerlendirmeden geçirilmesinin engellenebileceği ve etiketlenmenin azalacağıdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011). Özel eğitim danışmanlığı hizmetinin en önemli avantajı, sınıf öğretmenin engelli öğrenciye uyguladığı programla ya da farklı konulardaki sorunları ile ilgili sistemli olarak danışabileceği bir uzmanın mevcut olması açısından yararlıdır. Özel eğitim danışmanlığının en önemli dezavantajı ise, danışmanlık süreci alanında uzmanlaşmamış bireyler tarafından ya da sistemli bir şekilde yapılmazsa yararlı olamayabilir (Kamen-Akkoyun, 2007).

2.Sınıf dışında aldığı destek özel eğitim hizmetleri: Bu uygulamada hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrenci kayıtlı olduğu sınıftan ve öğretmeninden ayrılarak destek özel eğitim hizmetinden yararlanabilecektir. Bu uygulama da üç şekilde yapılabilir.

Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen (gezici öğretmen): Gezici öğretmen, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için evde, hastanede, okul ve kurumlarda eğitim ve destek eğitim hizmetlerini yürütmekle görevlendirilen görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmeni, olarak tanımlanmaktadır (MEB,2006).

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri; “Özel eğitim gerektiren bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlüğü, ses bozuklukları, zihinsel, fiziksel, duyuşal, sosyal, duyuşal veya davranış problemlerini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak, temel öz bakım becerilerini

ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumları” olarak tanımlanmaktadır (MEB,2006).

Destek Eğitim Odası: Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; ancak öğrencinin gereksinime ihtiyaç duyduğu derslerde kaynak odada özel eğitim öğretmenlerinden destek aldığı durumlardır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011). 573 sayılı KHK’de ise kaynak oda, destek eğitim odası olarak ifade edilerek “Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim öğretim ortamları” olarak tanımlanmaktadır.

Destek eğitim odası uygulamasının bir çok yararı vardır. Öğrencinin özel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik imkanın sunulması öğrencinin yaşlılarından geri kaldığı konuları tamamlamasına ayrıca öğrenciyle özel ilgilenme şansının olması öğrencinin davranış sorunlarıyla ilgili çözüm yollarının bulunmasına neden olurken öğrencinin bu davranış sorunlarından kurtulduğunda sınıfı, okulu ve içinde bulunduğu toplumu tarafından kabul edilmesini ve değer görmesini sağlayacaktır. Yine özel eğitim gerektiren öğrencilerin davranış ve akademik yönden gerilikleri sınıf ve branş öğretmenlerini zor durumda bırakmaktadır. Öğrencilerdeki akademik alandaki gelişmeler ve öğrencinin davranışsal yönden sınıfla uyumlu hale gelmesi öğretmenlerin işini kolaylaştırarak, normal çocuklarla daha verimli ders yapmalarını sağlayarak yetersizlik gösteren bireylere karşı olumlu tutum sergileyerek onların toplumun bir parçası olmaları konusundaki katkılarından dolayı vicdani huzur duyacaklardır. Yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak akademik yönden ve davranışsal açıdan gelişmesi normal gelişim gösteren öğrencinin bu gelişimi görmesi yetersizliğe sahip öğrenciyi kabullenmesini, sahiplenmesini ve toplumun bir parçası olduğu bilincine varmasını sağlayarak normal gelişim gösteren öğrenciyi daha duyarlı hale getirecektir. Ayrıca yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak yaşlılarına yetişebilmesi normal sınıftaki işlenen dersin akışını bozmamasını sağlayacak böylece normal gelişim gösteren öğrenciler eğitim öğretim faaliyetlerinden en verimli şekilde istifade edebileceklerdir. Yetersizliğe sahip çocuğunun destek eğitim odasında eğitim almasıyla akademik yönden ve davranışsal açıdan gelişme göstermesi

diğer veliler, öğretmenler ve sınıf arkadaşları tarafından çocuğu hakkındaki şikayetlerin ve velinin üzerindeki psikolojik baskının azalmasına neden olacaktır. Ayrıca çocuğunun sorunları ile özel ilgilenilmesi velide yerleşen değersizlik hissinin azalmasına neden olacaktır.

Destek eğitim odası uygulamalarında kimi sorunlarla karşılaşmaktadır. Destek eğitim odasının başarısını etkileyen problemler arasında; programdan beklenen başarının bilinmemesi, programdan beklentinin çok yüksek olması dolayısıyla hayal kırıklığı yaşanması, destek eğitim odası programının özel eğitim sınıfı için destek olduğu sanıldığı için öğrencilerin burada bulunmak istememesi, okul müdürlerinin ilgisizliği, programın uygulandığı yerdeki sınıf öğretmenlerinin iletişim kurmaması ve programı anlamaması ile fiziksel olanakların uygun olmaması gösterilmektedir (McNamara, 1986). Destek eğitim odasında çalışan öğretmenlerin karşılaşılabileceği bazı problemler bulunmaktadır. Genel eğitim öğretmenleri özel gereksinimli öğrencilere karşı ilgisiz olabildikleri için okuldaki çalışanları programa yardımcı olmaları için hazırlamak sorun olabilmekte ve olumsuz tavır sergileyebilmektedirler (Black ve Morris, 1974). Destek eğitim odası öğretmenleri ile genel eğitim öğretmenleri arasında etkileşime ihtiyaç olduğu belirtilmesine rağmen araştırmalar, destek eğitim uygulaması modelinde bu etkileşimin yetersiz olduğunu göstermektedir (VOLTZ vd., 1995; akt. Akay, Uzuner ve Girgin 2014).

Kırcaali-İftar (1998)'e göre, kaynak odada öğretmen ile daha yakın çalışma fırsatı bulan öğrenci, genel eğitim sınıfında da benzer yakınlığı beklemeye başlayabilmektedir. Bu da, kaynaştırma öğrencisinin normal sınıfta zorlanmasına yol açmaktadır. Kaynak oda eğitimi özel gereksinimli öğrencinin belli sürelerle de olsa normal sınıftan ayrılmasını gerektirmesi, normal sınıfta ve kaynak odada benimsenen eğitim amaçları ve gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlanmasının zor olması, sınıf öğretmenin kaynak odayı, sorunlu öğrenciyi sınıftan çıkarabilme fırsatı gibi görmesine neden olması gibi nedenlerle (Kırcaali-İftar ve Batu, 2006), destek eğitim odası hizmeti öğrencinin sınıfın dışında eğitim almasının o an sınıfta verilen eğitimi kaçırmasına ve öğrenciler arasında damgalanmaya neden olması açısından eleştirilmektedir (Sığırtmaç ve Gül, 2010). Kaynak oda uygulamaları

Türkiye’de yeni bir uygulama olması nedeniyle bu tür bir hizmeti sunabilen okul sayısı çok azdır (Türkoğlu, 2007).

ÖEHY gibi yapılan yasal düzenlemelerde özel eğitim hizmetleri ile ilgili kurallara, çalışma esaslarına, özel eğitimin verileceği eğitim, ortam, tür ve kademelerine; öğretmen, yönetici ve diğer çalışanların görev ve sorumluluklarına kadar birçok detay yer almasına, özel eğitimde yapılan hizmet standartlarının yükseltilmesine rağmen, özel eğitim okul ve kurumlarında durum değişmemiş, bu duruma uygun yaklaşımlar henüz istenilen seviyeye getirilememiş, olumlu yönde yansımalar, hem kurumsal hem de toplumsal olarak hissedilememiştir (MEB ,2007).

Kaynaştırma uygulamalarının daha nitelikli ve doğru şekilde yapılabilmesi için destek özel eğitim hizmetlerinden olan destek eğitim odası hizmetinin uygulanabilirlik düzeyinin ve uygulamadaki kalitenin artırılması gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamalarının en az sorunla yürütülebilmesi için her okul bünyesinde bir destek hizmet servisine gereksinim vardır. Okullarda bu destek sağlanmadığı takdirde, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin genel sınıf ortamında bulunmasıyla kaynaştırma ile ulaşılmak istenen amaçlara varmak mümkün olmayacaktır.

Literatür taramasında, ülkemizde destek eğitim odasıyla ilgili yapılan şu çalışmalara ulaşılmıştır. Şafak (2005), kaynaştırmaya yerleştirilmiş görme engelli öğrencilerin akademik alanlarda ve görme yetersizliğine bağlı sınırlılıklarda, performanslarına göre hazırlanan destek eğitimin gezici öğretmen tarafından sunulmasının, akademik alanlarda ve görme yetersizliğine bağlı sınırlılıkların üstesinden gelmede etkili olup olmadığı belirlenmeye çalışılan araştırmada elde edilen bulgular öğrencinin performansına göre gezici öğretmen tarafından sunulan destek eğitimin; öğrencilerin doğal sayılarla ve bağımsız hareketle ilgili amaçlarda belirtilen davranışları kazanmalarına yol açtığını ve bu kazanımın uygulamadan sonra da korunduğunu göstermektedir.

Ünal (2008), birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olup olmadığını araştıran çalışmanın sonucunda birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Akdemir ve Okta (2008), tarafından 17 farklı ilköğretim sınıfına devam eden 24 işitme engelli öğrenci ve her birinin öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasını belirlemek amacıyla yapılan betimsel çalışmanın sonucunda, işitme engelli öğrencilere okul içinde destek hizmetler sağlanmadığı ve okul dışında sağlanan destek hizmetlerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerince sağlanan hizmetlerle sınırlı olduğu görülmüştür ayrıca kaynaştırma uygulaması yapan sınıf öğretmenlerini işitme engelli öğrenciler ve eğitimleriyle ilgili destek hizmetlere gereksinim duydukları ancak kendilerine gerekli destek hizmetlerin sağlanmadığını belirtmişlerdir.

Köse (2009), tarafından yapılan çalışmanın sonucunda genel eğitim sınıfında bulunan kaynaştırma eğitimine tabi özel gereksinimli öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteği, bu öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırmış, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca uygulama süresince yapılan gözlemlerde öğrencilerin fen bilgisi dersini bilgisayarla çalışmaktan zevk aldıkları, uygulama çalışmalarına sürekli katılmaya özen gösterdikleri, böyle bir çalışmaya tekrar katılmaya istekli davrandıkları ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Çulha (2010), zihinsel yetersizliği olan ilköğretim okulu dördüncü sınıf kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin etkililiği araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularında eşzamanlı ipucuyla gerçekleştirilen bireysel destek eğitiminin, kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil

öğretiminde etkili olduğu, eşzamanlı ipucu öğretim yöntemiyle sunulan bireysel destek eğitim hizmetlerinin araç gereçler arası genellemede ve kalıcılıkta etkili olduğu görülmüştür.

Canbulat (2010), gerçekleştirmiş olduğu araştırmanın sonucuna göre öğrencilere sağlanan bireysel destek eğitimin öğrencilerin dil gelişimi, psiko-motor, sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Akay (2011), yaptığı araştırmanın sonucuna göre kaynaştırma ortamında eğitime devam eden işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitimin, destek eğitim öğretmeninde kişisel ve mesleki gelişimine destek olduğu, mesleki bakış açısına, programlara ve derslerinin niteliğine olumlu katkılar sağladığı destek eğitim alan öğrencilerin ise akademik, sosyal ve iletişimsel davranış ve becerilerinde gelişme göstermiş oldukları gözlenmiştir.

Gürgür, Kıs ve Akçamete (2012), tarafından “Kaynaştırma öğrencilerine bireysel özel eğitim destek hizmetlerinin sunulması” konulu yapılan projede destek özel eğitim hizmetleri sunan 8 öğretmen adayından yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veriler toplanarak tümevarım yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde bireysel destek hizmetlerinin gerekliliğini vurguladıkları bulunmuştur. Öğretmen adayları, bireysel destek eğitimin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının artması ve sosyal becerilerinin gelişmesi gibi çok yönlü faydalar sağladığını belirtmişlerdir.

Ünay (2012), tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, bireysel destek eğitimin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları ve öz yeterlilik algıları üzerindeki etkililiğini ortaya koymaktır. Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma öğrencilerine destek eğitim odasında verilen matematik eğitiminin genel eğitim sınıfına göre öğrencilerin matematik başarılarını anlamlı ölçüde arttırdığı bulunurken; öz yeterlilik açısından destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin uygulama sürecinde öz yeterliliklerinin genel eğitim sınıfında eğitimlerine devam eden öğrencilere göre düştüğünü göstermiştir. Velilerin destek eğitime yönelik görüşlerini belirlemek

amacıyla yapılan görüşmelerde veliler çocuğunun bazı derslerde destek eğitim odasında eğitim almasını istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ise destek eğitim odasında kaynaştırma öğrencilerine verilen eğitimin öğrencilerinin matematik başarısına ve öz yeterliliğine olumlu yönde etkisi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Son olarak Kış (2013), tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, Bolu ilinde özel eğitim sınıflarının bulunduğu ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almaktır. Araştırma bulgularında; rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarını yararlı bulduklarını, ancak destek eğitim odası uygulamalarının başarısını etkileyen nedenler arasında okul yönetiminin, destek eğitim odasının fiziksel ortamının ve uygulanan eğitim programlarının yer aldığını söylemişlerdir.

Literatür taraması sonucunda destek eğitim odasıyla ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda daha çok destek özel eğitim hizmetlerinin ve destek eğitim odasında yapılan bireysel eğitimlerin öğrenciler üzerindeki etkileri üzerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların genel sonuçlarında da, destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin öğrencilerde olumlu değişikliklere neden olduğunu ayrıca destek eğitim hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili öğretmenlerin ihtiyaç duyduklarını ve destek eğitim odası uygulamalarıyla ilgili bazı aksaklıkların olduğunu görmekteyiz. Ancak Türkiye’de destek eğitim odası uygulamalarının doğrudan niteliksel özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılmamıştır. Araştırmanın gerekliliği bu durumdan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin, bu ortamdaki eğitim hizmetlerinin niteliklerinin ne durumda olduğu sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı: 2013-2014 öğretim yılında Bursa ilinde destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin, bu ortamdaki eğitim hizmetlerinin nitelikleriyle ilgili görüşlerinin alınması. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır.

Alt Amaçlar:

1. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin değerlendirilmesi hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitim hakkında gerekli kişilerin bilgilendirilmeleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Son yıllarda düzenlenen yasalar ve yönetmeliklerle hafif düzeyde yetersizliğe sahip bireylerin haklarında ciddi bir iyileşme gözlenmektedir. ÖEHY' nde, okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılacağı belirtilmektedir (MEB,2006). Ancak bu yönetmeliğin ne kadar uygulanabildiği tartışma konusudur. Araştırma yönetmelikte yer alan yasal

düzenlemenin uygulanabilirliği hakkında bir değerlendirmenin yapılmasına yardımcı olacaktır.

Destek eğitim odalarının yeterli özelliğe sahip olup olmadığının değerlendirilerek, destek eğitim odalarının özelliklerinin belirlenmesi, destek eğitim odalarında yapılan uygulamalarla ilgili olarak destek eğitim sürecinin düzenlenmesi ve destek eğitim odasında yapılan destek eğitim sürecinin öğretimsel planlama ve uygulamaları hakkında öğretmenlerden alınan bilgilerle, yetkili ve bu alanda çalışmalar yapan ilgili kişilerin çalışmalarına ışık tutacağı beklenmektedir. Bu araştırma sonucunda destek eğitim odası hakkında öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre alınan tedbirler sayesinde gerek öğretmenler gerekse idareci ve veliler destek odasında yapılan uygulamaların nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgilendirilerek destek eğitim odası çalışmasının nitelikli bir halde uygulanmasına katkı sağlaması umulmakla birlikte bu araştırma sayesinde destek eğitim odasına dikkat çekilip destek eğitim odası uygulamasının yaygınlaşması sağlanarak kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasına katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

Ülkemizde böyle bir araştırmanın yapılması, kaynaştırma ortamında eğitime devam eden öğrencilerin destek eğitim odalarında hangi fiziksel şartlarda, hangi özelliklere sahip öğretmenlerden, nasıl bir plan ve program dahilinde eğitim aldığı konusunda aydınlatıcı bir bilgiye ulaştıracaktır.

Kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşmasında destek özel eğitim hizmetlerinin rolü çok önemlidir. Destek eğitim odasıyla ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda daha çok destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin etkililiği üzerine vurgu yapıldığını görmekteyiz. Ayrıca destek eğitim odası uygulaması ile ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini içermektedir. Bu araştırmada destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenler araştırma kapsamına alınmıştır. Destek eğitim odası uygulamalarının doğrudan niteliksel özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı bu araştırmanın alan yazına bu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlılar

1. Görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme formuna verdikleri cevapların doğru ve yansız olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Bursa ilindeki destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerden toplanan veriler, hazırlanan ve sunulan görüşme sorularıyla sınırlıdır.

2. Araştırma 2013-2014 öğretim yılında Bursa ilinde destek eğitim odası bulunan ilkokullarda destek eğitim odasında eğitim veren 10 öğretmenden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

3. Bu çalışma öğretmenlerin destek eğitim odası hakkında destek odasının fiziksel özellikleri, niteliksel özellikleri ve destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve yapılan eğitim hakkında gerekli kişilerin bilgilendirilmeleri hakkındaki görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel Gereksinimi Olan Bireyler: Öğrenme ve/ve ya davranış problemleri gösteren çocukları, bedensel özelliği ya da duyuşal yetersizliği olan çocukları olduğu kadar üstün ya da özel yetenekli çocukları da içine alan kapsamlı bir terimdir (Eripek, 2007).

Zihinsel yetersizlik: Zihin yetersizliği, zihin işlevlerinde bulunma ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen bir yetersizliktir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce başlar (Luckasson ve diğ., 2002.s.8; Luckasson ve diğ., 2010.s.5; Akt. Eripek, 2012).

Destek eğitim hizmeti: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, tıbbî ve eğitsel değerlendirme ile tanılama sonucunda belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline sağlanan uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleridir (MEB, 2006).

Kaynaştırma Eğitimi: Yetersizlikten etkilenmiş bireylerin, özel yetişmiş personelin, özel destekleriyle, normal sınıflarda öğrenimini değişik zamanlı olarak sürdürmesi anlamına gelmektedir (Özyürek, 1990).

Destek eğitim odası: Yetersizliği olan çocuğun gereksinim duyduğu ek öğretim, fizyoterapi, dil ve konuşma sağaltımı gibi destek ve yardımcı hizmetleri, akranlarından ayrı, okul içindeki kaynak odada aldığı eğitim ortamı olarak bilinen düzenlemedir (Özyürek, 2009).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1.Özel Gereksinimli Bireyler Ve Özel Eğitim

Hiç bir birey hangi coğrafyada, hangi toplumda, hangi ailede, hangi cinsiyette ve hangi özelliklere sahip olarak dünyaya geleceğine karar verememektedir. Dünyadaki her bir birey farklı özelliklere sahip bulunmakta ve bu özellikleri kişisel, bedensel ve zihinsel özellikler bakımından farklılık göstermektedir. ÖEHY' nde özel gereksinimli bireyler “Çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi özel eğitim gerektiren bireyler” olarak tanımlamaktadır (MEB, 2006; ÖEHY Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).

Tanıma dikkat ettiğimizde daha çok kişilerin bireysel farklılıklarının onları tanımlamada en önemli faktör olduğunu görüyoruz. Farklı olan bu bireylerde fiziksel, zihinsel, işitme, görme ve konuşma engeli bulunmakla birlikte, aynı zamanda her bireyin doğuştan getirmiş olduğu ortak bir hak olan ‘eğitim hakkı’ da bulunmaktadır. Farklı özelliklere sahip bireylerin aynı yöntem teknik, araç gereç ve aynı ortamlarda eğitim almaları eğitim hakkına sahip bireylere bu eğitim hakkının verildiği anlamına gelmez. Bu hakkın kendilerine tam olarak verilebilmesi için bu bireylerin özel özelliklerine uygun, ihtiyaçlarını karşılayabileceği kendilerine özel bir eğitimin sunulması gerekmektedir.

Eripek (2013) 'e göre özel eğitim; “engelli bireylerin bağımsız yaşama olasılıklarını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen, bireysel olarak planlanan, sistematik

olarak uygulanan ve dikkatli bir biçimde değerlendirilen öğretim hizmetlerinin bütünüdür”.

Özel gereksinimli bireylere ihtiyaçları doğrultusunda özel yetiştirilmiş personelle sunulan bu hizmetin belirli amaçlar ve ilkeler çerçevesinde sunulması gerekmektedir.

2.1.2.Özel Eğitimin Amaçları ve İlkeleri

2.1.2.1. Özel eğitimin amaçları

Genel olarak ele alındığında özel eğitimin amacı özel eğitim gerektiren bireylerin bağımsız yaşama hazırlanmalarına yardımcı olmaktır (Cavkaytar 2005). Türkoğlu (2007)’e göre ise özel eğitimin amacı, “özel gereksinimli bireylerin her birinin, toplum içerisinde sosyal, kendi kendilerine yetebilen, üst öğrenime ve hayata hazır bireyler olarak yetiştirilmeleridir”.

MEB ÖEHY’ nin 5. Maddesinde özel eğitimin amaçları şu şekilde sıralanmıştır.

MADDE 5 – (1) Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

a) Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmelerini,
b) Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,

c) Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını, amaçlar. (MEB, 2006; ÖEHY Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360)

2.1.2.2. Özel eğitimin ilkeleri

MEB ÖEHY 'nin 6. maddesinde özel eğitimin ilkeleri şu şekilde sıralanmıştır.

MADDE 6 – (1) Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri şunlardır;

- a) Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
- c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- ç) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- d) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- e) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
- f) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
- g) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.
- ğ) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır. (MEB, 2006; ÖEHY Değişiklik: 21.7.2012 / R.G.: 28360)

Bu ilkeler göz önünde bulundurularak özel eğitim gereksinimi olan bireyler arasında bulunan bireysel farklılıklara rağmen kişilere sunulacak eğitimin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olabilmesi için bazı ortak noktalara göre düzenlenebilecek ortamlara ve eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ortak noktalar göz önünde bulundurularak özel gereksinimli bireyler bir sınıflamaya ayrılmıştır (Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. 2008).

ÖEHY'ne göre özel eğitime muhtaç çocuklar şu şekilde sınıflandırılmaktadır. Üstün yetenekli birey, duygusal ve davranış bozukluğu olan birey, süregen hastalığı olan birey, serebral palsili birey, ortopedik yetersizliği olan birey, otistik birey, işitme yetersizliği olan birey, görme yetersizliği olan birey, dil ve konuşma güçlüğü olan birey, özel öğrenme güçlüğü olan birey, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan birey, zihinsel yetersizliği olan bireyler (MEB, 2006; ÖEHY Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).

Bu çalışmanın alanı olmasından dolayı ilerleyen bölümde zihinsel yetersizliği olan bireylerle ilgili tanımlardan, türlerinden, özelliklerinden ve eğitim ortamlarından bahsedilecektir.

2.1.3. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Öncelikle tanımlarla ilgili farklı kültürler arasında tanımlama açısından farklılıklar olabilmektedir (Eker D, Arkar H. 1997). Zihin yetersizliği olan bireylere ilişkin tanımlar 1800'lü yıllara kadar uzanmaktadır. Daha açıklayıcı tanımların ise 1900'li yıllarda yapıldığı görülmektedir (Cavkaytar, 1999).

2002'de komitenin adı Amerikan Zeka Geriliği Birliği (AAMR) iken 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği olan AAIDD' nin yaptığı en son tanımda ise “zeka geriliği” terimi yerine günümüzde de kullanılan “zihinsel yetersizlik” terimi yer almaktadır; “zihinsel yetersizlik, zihinsel işlevlerde ve uyumsal davranışlarda gözlenen önemli düzeyde sınırlılıkların karakterize ettiği; bilişsel, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren bir yetersizlik türüdür. Bu yetersizlik 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır”. AAIDD 1992, 2002 ve 2010 tanımları incelendiğinde zihin yetersizliğini tanımlamada ortaya üç önemli nokta çıkmaktadır: (1) Zihin işlevlerde anlamlı sınırlılıklar görülmesi, (2) uyumsal davranışlarda anlamlı sınırlılıklar görülmesi, (3) gelişim döneminde ortaya çıkması (AAIDD, 2010 ; akt.: Cavkaytar, Melekoğlu ve Yıldız 2014).

Dünyada yapılan zihin yetersizliği tanımlarına bakıldığında sadece AAIDD (2010) ve DSM-V (2013) tanımında “zihin yetersizliği” teriminin kullanıldığını, diğer tanımlarda ise “zeka geriliği” teriminin yer aldığını görmekteyiz (AAIDD, 2012; akt. Cavkaytar, Melekoğlu ve Yıldız 2014).

Türkiye’de, 2006 yılında yayımlanan ÖEHY'nde zihinsel yetersizlik;

Zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyi ifade eder (MEB, 2006; ÖEHY Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).

ÖEHY'nde AAIDD’ nin tanımının esas alındığı görülmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar toplum içerisinde homojen bir grup olarak düşünülmektedir. Hatta toplumun bir kısmı zihinsel yetersizlik durumunu çok ağır bir vaka olarak bilmektedir. Oysa zihinsel yetersizliği olan çocuklar doğuştan getirdikleri kalıtsal özelliklere, sağlanan tıbbi tedavi, eğitim ve çevre olanaklarına bağlı olarak kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler (Eripek,1993). Bu farklılıklara bağlı olarak zihinsel yetersizliği olan bireyler sınıflamaya tabi tutulmuştur.

2.1.4.Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Sınıflandırılması

Zihin engelli bireyler kendi aralarında da bireysel farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle ağırlık düzeyleri ya da eğitim özellikleri dikkate alınarak sınıflandırılmışlardır (Çolak, 2001). Özel eğitime muhtaç çocuklar çoğu kere ortak bazı özelliklerine bazen de eğitim gereksinimlerine göre sınıflandırılmaktadır. Ancak uygulamada herkes tarafından kabul edilebilecek bir sınıflama bulunmamaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

Zihinsel engelli çocukları ilk sınıflandırma girişimi 1845 yılında Esquirol tarafından yapılmıştır. Bireyin dil kullanımının ölçüt olarak alındığı bu sınıflandırmada zihinsel engelliler, o zamanki deyişle idiotlar, yalnızca ses çıkaranlar (konuşamayanlar), tek heceli sözcük kullananlar, kısa tümceler kullanan ancak iyi konuşamayanlar olarak sınıflandırılmıştır. Esquirol'un yaptığı bu sınıflandırmadan günümüze pek çok sınıflandırma yapılmıştır (Eripek, 1996).

Zihinsel engelli çocuklar psikolojik ve eğitsel yaklaşımlara göre sınıflandırılmaktadır. Psikolojik sınıflandırmada gruplar hafif, orta, ağır ve çok ağır zihinsel engelli olarak sınıflandırılmaktadır. Eğitsel sınıflandırmada ise, eğitilebilir, öğretilebilir, ağır ve çok ağır zihinsel engelliler olarak sınıflandırılabilir (Sarı, 2003).

AAIDD'nin 1992 yılında zihinsel engele sahip bireyler için sağlanacak gereksinim duyulan yardımların yoğunluk düzeylerine göre sınıflandırma yapmıştır.

Aralıklı Desteğe Gereksinimi Olan Bireyler: gereksinim oldukça, dönem dönem verilen kısa süreli desteğe gereksinimi olan bireylerdir. Bu bireylerin sürekli olarak desteğe gereksinimleri yoktur, zaman zaman ya da kısa süreli olarak desteğe gereksinimleri olabilir.

Sınırlı Desteğe Gereksinimi Olan Bireyler: Aralıklı olmayan, belli süre ile sınırlı desteğe gereksinimi olan bireylerdir. Destekler aralıklı değildir ancak belli zamanla sınırlıdır, yoğun desteğe göre daha az eleman gerekebilir, daha düşük maliyeti olabilir.

Derin/ Yoğun Desteğe Gereksinimi Olan Bireyler: Bazı ortamlarda (okulda, işte, vb.) düzenli olarak desteğe gereksinimi olan bireylerdir. Destekler, herhangi bir çevredeki, örneğin evde, okulda ya da işte, düzenli katılımı tanımlanabilir ve zaman sınırlı değildir.

Yaygın Desteğe Gereksinimi Olan Bireyler: Her ortamda (yaygın) sürekli ve yoğun desteğe gereksinimi olan bireylerdir. Bu gruba sağlanan destekler çok yoğundur, tutarlı olarak sunulur, diğer gruplara sunulan desteklere göre daha fazla eleman gerektirir ve maliyeti daha yüksek olabilir. (Eripek, 2009).

AAIDD'nin 2002 yönergesinde bu sınıflandırma sistemi daha da geliştirilmiştir. ÖEHY'nde zihinsel öğrenme yetersizliği terimi altında, zihinsel engelliliği gösteren bireyler aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

Çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi,

Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireyi,

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireyi, tanımlamaktadır (Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).

Bu çalışma kapsamında izleyen bölümde sadece hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireyler, bu bireylerin özellikleri ve eğitim ortamları konusuna yer verilecektir.

2.1.5. Hafif Düzeyde Yetersizliği Olan Bireyler Ve Özellikleri

Zihin engeline sahip olan çocukların genel özelliklerinin bilinmesi, bu çocukların tanınmasına ve bu çocuklara yönelik eğitim programlarının hazırlanmasına yardım etmesi açısından önemlidir (Cavkaytar ve Diken, 2006).

Eğitsel sınıflandırmaya göre zihinsel yetersizliği olan bireylerin içinde hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip kişilerin yaygınlık oranı %89'dur (MEB, 2007). Zihin engellilerin büyük bir bölümünü akranlarından hafif derecede gerilik gösteren çocukların oluşturduğu belirtilmektedir (Eripek, 1996). Engelliler açısından özel eğitim alanında en yaygın hizmeti alan grup eğitilebilir zihinsel engellilerdir (Çamlıyer, 1996). Okul çağı çocuklarının %2'si hafif derecede zihinsel engelli olarak kabul edilmektedir (Sucuoğlu, 2006). Zihinsel engelliler grubu içinde normale en yakın olanlarıdır. Zekâ bölümleri (IQ) 45-74'dür. Gerilik derecesine göre 8-12 yaş düzeyinde zekâyâ sahip olabilirler (Özgür, 2004). Bu gruptaki birçok kişi normale çok yakın ve zihinsel yetersizlik çok hafif olduğu için genel nüfustan ayıramamaktadır (Ersoy, Avcı 2000).

Bu gruba giren çocukların büyük bölümünü yetersizliği hafif düzeyde olan çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocuklar, gereksinimleri yaşlılarından önemli bir farklılık göstermediği için genellikle okula başlayana değin fark edilmemektedir. Ancak okula başladıklarında akademik ve sosyal alanda yetersizlikleri ortaya çıkmakta, mevcut programlar onların gereksinimlerine yeterince yanıt vermemektedir. Bu durumda çocuktaki yetersizliğin ilk farkına varanlar öğretmenler olmaktadır. Bu yönüyle zihinsel yetersizlikleri orta ve ağır düzeylerde olan çocuklarda durum farklılık göstermektedir. Bu çocuklardaki yetersizlik, doğumu izleyen günlerde ya da yıllarda sağlık kurumları, çocuğun ailesi ya da çevresi tarafından fark edilmektedir (Eripek, 2007).

2.1.5.1. Fiziksel özellikleri:

Hafif düzeyde zihinsel engelli çocuklarda görünüş ve motor becerileri genelde normal yaşlılarından farklılık göstermemektedir. Hooper ve Umansky (2004)'e göre normal çocuklara en çok bedensel ve devinimsel özelliklerde benzerlik göstermektedirler (Akt. Akgün ve vd., 2002). Az da olsa el göz, ayak koordinasyon sorunları yaşamakta, küçük kas becerileriyle ilgili kas zayıflıkları el göz koordinasyonu gerektiren kalem açma, düğme ilikleme, şişe kapağı açma gibi becerilerde zorlanırken büyük kas becerileriyle ilgili tempolu koşma ve yürüme, tek ayak üzerinde hoplama, çizgi üzerinde yürüme, ip atlama, topla nesneyi vurma gibi becerilerde yetersizlikler gözlenebilmektedir.

2.1.5.2.Bilişsel ve akademik özellikleri :

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar genellikle akademik alanlarda başarısızlık göstermektedirler (Eripek, 2005). Soyut terim ve kavramları geç kavrarlar. Gruplama ve genelleme yapmada belirgin şekilde gerilik gösterirler. Bilgi ve becerileri yalnız öğretildiği biçimiyle kullanabilirler; doğaçlama yapma becerileri kısıtlıdır (Özgür, 2004; Westling, 2000; akt. Coşkun, İ, Erdin, G, 2014). Dikkatlerini toplama ve öğrenilenleri hafızada tutma sorunları yaşamaktalar ve soyut kavramları öğrenmede zorlanmaktalar. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar, normale yakın zekâya sahip olduklarından akademik becerilerin eğitimi verilir (Kılıçoğlu, 2007). Bu gruptaki bireyler altıncı sınıf düzeyine kadar olan akademik becerileri (okuma, yazmak, matematik gibi) öğrenebilirler (Şenol, 2006). Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip çocukların pek çoğunun okula başlayana, hatta ileri sınıflara değin farkına varılamaz. Ancak ileri sınıflarda farkına varılırlar. Bunun sebebi, okulda ve ileri sınıflarda kendilerinden beklenen görevlerin giderek zorlaşmasıdır (Eripek, 2009).

Okuma yazma ve Türkçe becerilerindeki özelliklerini tanımlayacak olursak hafif derecede zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin birçoğunun okuma düzeyleri zekâ bölümlerinden ve zekâ yaşlarından beklenenin altındadır. Özellikle okuduğunu anlama becerilerinde, okudukları metinlerdeki önemli unsurları bulmakta ve bu unsurlar arasında bağlantı kurmakta sorunları vardır (Eripek, 2005). Okuma yazma becerilerini kazanmada gecikme durumu görülmektedir (Başal ve Batu, 2002; Çolak ve Uzuner, 2004; Güzel-Özmen, 1998; akt. Coşkun, İ, Erdin, G, 2014). Okumayı geç ve güç öğrenmekle birlikte özensiz yazı, yarım kalmış cümleler, gramer ve noktalama hataları, yazılı anlatım güçlükleri, yavaş ve yanlış okuma, okuduğunu anlama güçlüğü gibi davranışlar sergilemektedirler. Bu öğrencilerin eğitimlerinde yeterli güdüleme sağlanarak, okuma becerilerinin öğretilmesine ağırlık verilerek ve uygun öğretim yöntemleri kullanılarak başarılı olabilecekleri görülmektedir (MEB, 2001).

Matematik becerilerinde zıt kavramları karıştırma yön kavramını öğrenememe, sayıları geç öğrenme, yanlış yazma, şekli yanlış kopyalama, problem çözümü için gereken basamakları hatırlayamama, hesaplamaları zihinden yapamama gibi özellikler sahiptirler.

Zihinsel engellilik durumu hafif derecede olan öğrencilerin öğretim programlarında ilköğretim 1. kademedede okuma-yazma ve aritmetik gibi temel akademik konularda, 2. kademedede ve orta öğretimde mesleki eğitimi ve günlük yaşam becerilerinin öğretimi çalışmalarına ilköğretimin daha erken sınıflarında başlanmaktadır. Bu çocuklar 6. sınıf düzeyine gelinceye değin temel akademik beceriler ve bağımsız ya da yarı bağımlı olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan iş becerilerini edinirler (Sucuoğlu, 2010).

2.1.5.3.Dil ve konuşma özellikleri:

Büyük bir kısmı normal dil gelişimi ve sosyal alandaki becerilerini okul öncesi dönemde kazanırlar bu nedenle zihin yetersizliği tanısı koymak çok zordur. (Şenol, 2006). Hafif zihinsel engelli çocuklar, normal yaşitlarına göre daha geç konuşmaya başlamaktadırlar. Sözcüklerde bazı sesleri atlama, ses ekleme ya da sesleri yanlış söyleme gibi konuşma bozuklukları göstermekte, sözlü talimatları ve görevlerin nasıl yürütüleceğine dair açıklamaları anlamakta güçlük çekmektedirler. Sınırlı sözcük ve cümlelerle de olsa çevresindeki insanlarla konuşarak iletişim kurabilmektedirler (Allen ve Cowdery, 2005; akt. Aruk: 2008). Alıcı dil becerileriyle ilgili olarak söylenen uzun ve soyut cümleleri anlamada zorluklar yaşamaktalar. Sözel bilgiyi alma güçlüğü nedeniyle dinleme, not tutma sorunları yaşamaktadırlar. İfade edici dillerinde ise bir miktar konuşma geriliği olabilmekle birlikte bazen akıcı bir konuşmaya sahip olamamaktalar. Bu sorun okuduğunu anlayıp ifade etmede ve sosyal ilişkilerde bazı aksaklıklara neden olmaktadır. Ancak günlük konuşmaları yürütecek ve çok karmaşık olmayan günlük işleri yapabilecek düzeyde bir ifade edici dile sahiptirler.

2.1.5.4. Günlük yaşam, kişisel ve sosyal özellikleri:

Yeni durumlara uyum sağlama konusunda güçlük çekerler. Duygu ve düşüncelerini anlatmakta zorlanırlar. Güvendikleri bir kimseden sürekli olarak onay bekler ve yardıma gereksinim duyarlar (Westling, 2000; akt. Aruk, 2008). Yetişkin dönemde yaşamlarını kendi başlarına yönetebilir, daha kolay işlerde çalışıp ekonomik olarak yarı bağımlı veya bağımsız yaşayabilirler (Şenol, 2006). Bağımsız olarak ya da minimum düzeyde yardımla çalışabilmekte ve günlük yaşamlarını sürdürebilmektedirler (Eripek, 2005). Temel akademik beceriler yanında öz bakım becerileri de öğrenebilirler, yetişkinlikte iş becerisi edinebilirler (Esen, 2003).

Sınıf içi davranışlar ve sosyal becerilerinde ise sınıf içerisinde yerinde oturamama, dikkatini anlatılan şeye yöneltmemeye, ani hareketlerde bulunma, çevresini rahatsız etme, yalan söyleme, bazen içine kapanıklık ve iletişimsizliği tercih etme gibi davranışlara sahip olabilirler. Fazla eğitim gerektirmeyen bir ortamda uyum sorunları yaşamayabilirler. Uygun bir şekilde desteklenip eğitildiklerinde genellikle kendi başlarına ya da kontrollü bir biçimde toplumda başarıyla yaşayabilirler.

Sonuç olarak orta ve hafif düzeyde öğrenme yetersizliği bulunan çocukların eğitim öğretimlerinde; onlara uygun öğretim yöntemlerinin seçilmesi, başarısızlık duygusunu yaşamayacakları ya da en az yaşayacakları ortamların hazırlanması, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi, yeteneklerine ilişkin güvenlerinin artırılması, güdülenmelerinin yeterli ölçüde sağlanması gibi ögeler dikkate alınmalıdır. Böylece, bu çocukların gerçekte başarabilecekleri düzeye ulaşmaları da sağlanmış olacaktır (MEB, 2001).

2.1.6. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Eğitim Ortamları

Özel gereksinimli çocukların yetersizliklerine göre eğitim ortamlarının düzenlenişinde farklılıklar bulunmaktadır (Ataman, 2009). Yetersizliği olan öğrenciler

yetersizlikten etkilenme derecesine göre yetersizliğı olmayan akranlarıyla birlikte eğitim ortamlarında ya da ayrı eğitim ortamlarında eğitim almaktadır (Özyürek, 1990).

2.1.6.1. Ayrı eğitim ortamları

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin akranlarından ayrı olarak eğitim aldıkları ayrı eğitim ortamlarını şöyle sıralayabiliriz; Hastane ve evde öğretim, özel eğitim kurum ve okulları, normal okul bünyesindeki özel eğitim sınıflarıdır. Bu okullarda özel gereksinimli öğrencilere benzer tanı grubunda (görme, işitme, bedensel ve zihinsel gibi) yer alan öğrencilerle birlikte eğitim verilmektedir (Kargın, 2010).

Hastane ve evde öğretim: Okul çağı çocukları için alternatif olabilecek son eğitim modelleri evde ya da hastanede eğitimidir. Bu modeller, özellikle herhangi bir hastalık ya da benzer nedenlerle geçici olarak eğitim ortamlarından uzak kalan çocuklar için uygun modellerdir. Hastanede eğitim, herhangi bir hastalık ya da kaza nedeniyle hastanede uzun süre kalması gereken çocuk için hastane sınıflarında, bu görev için atanmış olan sınıf öğretmenleri ya da gezici öğretmenler aracılığı ile sağlanır. Evde eğitim ise hastane eğitimine benzer şekilde geçici nedenlerle okula devam edemeyen çocukların eve giden öğretmen (gezici öğretmen) tarafından eğitilmeleri olarak tanımlanabilir (Sucuoğlu ve diğer., 2009).

Özel eğitim kurum ve okulları: Bu okullar özellikleri benzer olan çocuklar için oluşturulmuş olan okullardır. Çocukların özel gereksinimlerini karşılayan uzmanların ve donanımın bulunduğu, özel olarak geliştirilmiş programı olan özel okullara zihin engelli çocuklar, gündüzlü yada yatılı, yarım zamanlı ya da tam zamanlı olarak devam edebilirler (Sucuoğlu ve diğer.,2009). Özel eğitim okul ve kurumları arasında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerini, özel eğitim anaokulu, özel eğitim ilkokulu, özel eğitim ortaokulu ve iş okullarını sayabiliriz.

Normal eğitim veren okullardaki özel eğitim sınıfları: Okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü,

eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan sınıflarını ifade eder (MEB,2006 Değişiklik: 21.7.2012 / R.G.: 28360).

Ayrı eğitim ortamları özel gereksinimli öğrencilerin toplumdan uzak kalmalarına ve normal akranları ile beraberliklerinde uyum güçlüğü çekmelerine neden olması, bu çocukların normal akranları ile birlikte ama bazı teknikler uygulanarak eğitim görmeleri gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Böylece bu çocukların eğitimlerinde "Kaynaştırma Eğitimi" uygulaması gündeme gelmiştir (Yıkımlı,2006). Genel eğitim sınıfları genellikle hafif derecede zihin engelli çocuklar için yaygın olarak uygulanan, en az sınırlayıcı ortam kabul edilen ve genellikle normal sınıf olarak isimlendirilen sınıflardır (Sucuoğlu, Kırcaali-İftar, Tekin, Kaner ve Bakkaloğlu, 2009). Yetersizliği olan bireyler için düzenlenen birlikte eğitim ortamları ikiye ayrılır.

2.1.6.2.Birlikte eğitim ortamı

İlki yetersizliği olan bireylerin özel eğitim hizmetleri sağlanmadan normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada bulundukları birlikte eğitim düzenlemeleridir. (Timuçin,2008). Yetersizliği olan çocuğun gereksinimi olduğu ışık ve ses düzenlemelerini sağlamadan ya da sınıfın ve okulun mimari engellerini kaldırmadan ya da ses yükseltici, büyütülmüş puntolu yazı ve teyp gibi araçları sağlamadan, programda uyarlamalara gitmeden ve özel eğitim ve diğer hizmetleri sağlamadan yetersizliği olan çocuğun akranlarıyla birlikte eğitildiği eğitim ortamı birlikte eğitim ortamı olarak bilinir (Timuçin, 2000; Özyürek, 2009; akt. Konukman, 2010).

Birlikte eğitim ortamlarından ikincisi ise yetersizliği olan bireylerin özel eğitim hizmetleri sağlanarak normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada bulundukları kaynaştırma düzenlemesidir (Timuçin, 2008).

2.1.7.Kaynaştırma

Kaynařtırma ortamı, eęitilebilir zihinsel engelli çocuklar için en az kısıtlayıcılıęı ortamı oluřturmaktadır (Maęden ve Avcı, 1997). Kaynařtırma, “herkese eřit eęitim fırsatı saęlaması” dūřuncesiyle, 1970’li yıllarda İřkandinav űlkelerinde ortaya çıkan ve sonra, Avrupa ve Amerika’ya sıırayan normalleřtirme ilkesinin eęitsel bir sonucudur (Diler,1998). Kaynařtırma eęitimi űlkemizde 1985 yılından sonra hayata geçirilmiřtir(Kuz,2001). Gūnūmūzde űzel eęitim alanında beklide en sık kullanılan kavramlardan biri “kaynařtırma” dır. Farklı disiplin alanlarında farklı kiřiler çeřitli yerlerde kaynařtırma kavramını deęiřik anlamlar yūkleterek kullanmaktadırlar (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011).

ÖEHY’nin 23. maddesinde kaynařtırma yoluyla eęitim; űzel eęitime ihtiyaı olan bireylerin eęitimlerini, destek eęitim hizmetleri de saęlanarak yetersizlięi olamayan akranları ile birlikte resmi ve űzel; okul űncesi, ilköęretim, orta űęretim, ve yaygın eęitim kurumlarında sūrdūrmeleri esasına dayanan űzel eęitim uygulamalarıdır ifadesiyle tanımlanmıřtır (MEB,2006 Deęiřiklik: 21.7.2012 / R.G.: 28360) .

Destek űzel eęitim hizmetlerine vurgu yapan bařka bir tanımda kaynařtırma; sınıf űęretmenine ve engelli űęrenciye destek űzel eęitim hizmetlerinin saęlanması kořulu ile engelli çocukların, engelsiz çocuklarla bir arada normal okul ve sınıflarda eęitim almalarıdır (Tūfekioęlu; 1997). űzel gereksinimli űęrencilerin hiçbir űzel eęitim desteęi olmadan aynı yařta ki akranlarıyla yalnızca aynı sınıf ortamında, birlikte eęitilmeleri demek deęildir. Tam tersine genel eęitim sınıfında bulunan űęrencilerin eęitimlerinin, űzel eęitim desteęi ile birlikte sūrdūrūlmesidir (Aysel Orel ve dięerleri. ,2004).

Tanımlar incelendięinde kaynařtırma yoluyla eęitimin içerięine iliřkin ortak kavramların kullanıldıęı gűrūlūr. Bunlar; normal eęitim programlarına uyum saęlayabilecek yetersizlięi olan űęrenci, normal geliřim gűsteren akran grubu, sosyal eęitimsel açıdan birliktelik, destek eęitim hizmetleri, engelli űęrenciye uygun

düzenlenmiş eğitim programı (BEP), normalleştirme çabası, resmi ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumları olarak sayılabilir (MEB, 2010).

2.1.8. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

Kaynaştırma ile engelli ve engelli olmayan çocuklar birbirlerini değişik yönlerde etkileyerek akademik ve sosyal alanlarda gelişme fırsatı bulabilmekte, aynı zamanda tüm yaşam süreci içerisinde sosyal hayata uyumu kolaylaştırıcı pek çok kazançlar elde etmektedirler. Bir başka deyişle, kaynaştırma yoluyla engelli çocuklar engelli olmayan çocukları gözleme, model alma, işbirliği kurma, paylaşma ve karşılıklı iletişim kurabilme fırsatlarından yararlanabilmektedirler. Anne-babalar ise çocuklarının engelli olmayan çocuklarda etkileşimde bulunduklarını ve gelişim gösterdiklerini gördükleri zaman çocukları hakkında daha gerçekçi yaklaşımlara sahip olabilmektedirler (Diken, Sucuoğlu, 1999).

Kaynaştırmanın normal bireylere bakan yönüyle önemi ise şöyle söylenebilir. Normal çocukların farklı özelliklere sahip olan çocuklarla yaşamayı, gerektiğinde onlara yardım etmeyi, onların da birçok üstün özelliklerinin olduğunu ve onları aşağılamamayı öğrenmeleridir.

2.1.9. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Özel gereksinimli çocukların normal çocuklarla entegrasyonu giderek artmaktadır. Öncelikle kaynaştırma yoluyla eğitimin amacının; çocuğu normal hale getirmek değil, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak, toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmak olduğu unutulmamalıdır (Gürkan ve diğerleri., 2010). Kaynaştırma eğitiminin en önemli amaçlarından bir tanesi, yetersizliği olan bireylerle yetersizliği olmayan bireylerin aynı eğitim ortamlarından yararlanmasını sağlayarak bu bireylerin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktır. Bir diğer önemli amacı

ise, yetersizliği olan bireyleri akranlarından ayırmadan aynı eğitim ortamında eğitim alma hakkını korumaktır (Özdemir, 2010).

Bıyıklı (1997) 'ye göre kaynaştırmanın amaçları şöyle sıralanabilir; 1.Ayrı okul ve özel sınıfın getirdiği damgayı silmek, 2.Engelli çocuğun sosyal statüsünü yükseltmek, 3.Daha iyi ve ucuz bir öğrenim çevresi yaratmak, 4.Daha çok sayıda çocuğun eğitimini sağlamaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2009 yılında MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) kapsamında yayınladığı “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi–Kaynaştırma Eğitimi” adlı modülde kaynaştırma eğitim uygulamasının amacının, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi normal hale getirmek olmadığını özellikle belirtip, asıl amacını şu şekilde ifade etmektedir:

Kendi gerçeğini benimsemesini sağlamak, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmak, okul düzenini ve okuldaki uygun davranış biçimlerini tanımlarını sağlamak, herhangi bir engeli olmayan diğer çocuklarla nasıl iletişim kurabileceklerini öğrenmeleri ve yaşlılarına uyum sağlayabilmelerini gerçekleştirmek, normal çocukların özürsüz yaşlılarına karşı daha olumlu tutumlar geliştirmelerine yardım etmek, ana-babaların diğer çocuklar içinde çocuklarının başarılı yönlerini görmelerine, onun sınırlı yeteneklerini daha gerçekçi olarak değerlendirmelerine ve buna göre tavır takınmalarına yardımcı olmaktır(MEB, 2009).

Yukarıdaki bilgiler ışığında kaynaştırma eğitimi, özel eğitim alması gereken bireylerin akranları ile birlikte eğitim almasını, sosyalleşmesini, topluma dahil olmasını ve toplumun engelli bireyi kabullenmesini, bu bireylerin kendini tanıması ile özel gereksinimli bireylerin kendini sosyal, duygusal ve akademik olarak gerçekleştirmesini amaçlar.

2.1.10.Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri

Engelli çocukların toplumla bütünleşmeleri ve bağımsız yaşam becerilerini kazanmalarında da dahil oldukları kaynaştırma programlarının başarıyla yürütülmesi çok önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi kaynaştırma yalnızca özel gereksinimli öğrencinin genel eğitim sınıfına yerleştirilmesi demek değildir. Aynı zamanda bazı düzenlemelerin/ uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. Buna göre başarılı bir kaynaştırma için;

1. Öncelikle başta okul müdürü olmak üzere tüm okul çalışanları, özel gereksinimli öğrencilere karşı kabul edici ve destekleyici davranışlar sergilemelidirler.
2. Sınıf öğretmenlerinin davranışları ve görüşleri, kaynaştırmanın başarısında öncelikli önemi taşımaktadır. Bir eğitim programını planlamak, uygulamak, öğrencilerinin gelişimlerini ve başarılarını sağlamak öğretmenin görevidir. Ancak bu görevleri yerine getirebilmeleri için öncelikle özel eğitime muhtaç öğrencilerini benimsemeleri gerekmektedir.
3. Genel eğitim sınıfları, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir. Sınıf ortamı yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir.
4. Genel eğitim sınıflarında tüm öğrenciler, birlikte öğrenme, oynama, eğitimsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olmalıdırlar.
5. Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrenci hakkında bilgilendirilmelidirler.
6. Kaynaştırma eğitiminin başarıyla uygulanabilmesi için genel eğitim sınıfındaki özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene, gereksinimlerine yönelik destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir.
7. Sınıftaki tüm öğrenci velileriyle işbirliği sağlanmalıdır. Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli ve diğer öğrencilere beklenen yararları sağlayabilmesi için sınıftaki tüm velilerin sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde olması gerekmektedir(Kargın, Tevhide, 2004).

2.1.11.Kaynaştırma Eğitiminin Türleri

Özel ve genel eğitimin bir parçası olan kaynaştırma eğitimi incelendiğinde farklı eğitim uygulama modelleri ile karşılaşmaktayız.

2.1.11.1.Tam zamanlı kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır;  ğrenci tam gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görürlerken kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 10, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kuramlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 25, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfa en fazla iki  ğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır( zel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 23/2-a). Ülkemizdeki kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır (MEB,2012). Kaynaştırma öğrencisinin aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri (destek eğitim odası), özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır.

2.1.11.2.Yarım zamanlı kaynaştırma

Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; çocuğun başarılı olabileceği derslerde kaynaştırma sınıfından eğitim aldığı durumdur. Kaynaştırmanın bu şekilde uygulanması çok yaygın görülmemekle birlikte, uygulandığında yaralarının çok olacağı düşünülen bir uygulama şeklidir (Batu ve Kırcaali- ftar,2011).

2.1.11.3.Tersine kaynaştırma

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kuramlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kuramların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir (Değişiklik: 21.7.2012/R.G.:28360,Madde 23/2-j). Yetersizlikleri olmayan bireyler istekleri doğrultusunda özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler (MEB, 2008).

2.1.12.Kaynaştırmanın Yararları

Aşağıdaki tabloda Salend (2001); Wolery ve Wilbers (1994) kaynaştırma eğitiminin sadece özel gereksinimli öğrenciler için değil, aynı zamanda diğer öğrenciler, öğretmenler ve öğrenci velileri için de olumlu etkileri özetlenmiştir (Akt. Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Kaynaştırmadan beklenen yararlar	
Özel gereksinimli öğrencilere	Özel gereksinimi olmayan akranlarıyla birlikte yaşamayı ve arkadaşlık kurmayı öğrenirler. Özel gereksinimi olmayan akranlarıyla birlikte yaşamayı ve arkadaşlık kurmayı öğrenirler. Diğer akranlarını gözleyerek yeni beceriler edinirler. Toplum içinde yaşamaya hazırlıklı olacak nitelikte gerçek yaşam deneyimleri kazanırlar.
Özel gereksinimi olmayan öğrencilere	Özel gereksinimli bireyler hakkında daha gerçekçi bir bakış açısı elde ederler. Kendilerinden farklı olan bireyleri kabul etmeyi öğrenirler. Kendilerini başkalarının yerine koymayı ve onları anlamayı öğrenirler. Tüm zorluklara rağmen başarı olan bireyleri tanıma fırsatını elde ederler.
Sınıf Öğretmenine	Sınıf ortamını ve öğretim programını sınıflarındaki öğrencilerin gereksinimlerine göre düzenleme becerisi kazanırlar.Özel eğitim öğretmeni, rehber öğretmen gibi diğer personelle iletişim ve işbirliği kurma becerilerini geliştirirler.
Özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine	Normal gelişim gösteren çocuklar ile kendi çocuklarının pek çok yönden ortak özellikleri olduğunu fark ederler ve kendilerini toplumdan daha az soyutlanmış hissedirler. Kendilerini önemli bir destek sağlayabilecek normal gelişim gösteren çocukların aileleriyle iletişimlerini geliştirirler.
Özel gereksinimi olmayan öğrencilerin ailelerine	Özel gereksinimli çocukların aileleriyle etkileşime girerek onlara katkı getirebilirler. Çocuklarına bireysel farklılıkları ve onlara saygı duymayı öğretme fırsatını elde ederler.

Şekil-1: Kaynaştırmadan Beklenen Yararlar (Salend ,2001; Wolery ve Wilbers, 1994; Akt. Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

2.1.13. Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Okullarda kaynaştırma eğitimi verilirken, birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların bir kısmı fiziksel şartlardan, bir kısmı ise olumsuz davranış ve tutumlardan kaynaklanmaktadır. Bu sorunları maddeler halinde belirtirsek;

- 1.Olumsuz, isteksiz, negatif öğretmen tutum ve davranışları.
- 2.Okul yönetiminin duyarsızlığı ve umursamaz tutumu.
- 3.Okul yönetiminden gelecek olan gerekli personel ve materyal desteğinin olmayışı.
- 4.Okuldaki fiziksel çevrenin yetersizliği.
- 5.Okullarda Rehberlik Servisi'nin olmayışı.
- 6.Özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim göreceği sınıfların kalabalıklığı.
- 7.Normal öğrencilerin, akranları olan özel gereksinimli öğrencilere karşı sahip olduğu olumsuz bakış açısı.
- 8.Öğrenci velilerinin duyarsızlığı ve ilgisizliği.
- 9.Bir sınıfta birden fazla kaynaştırma öğrencisi olması.
- 10.Yeterli ve destekleyici hizmet içi eğitim almamalarından dolayı öğretmenlerin B.E.P planı yapamaması ve uygulayamaması.
- 11.Eğitim ortamı ve programın bu öğrencilere göre düzenlenmemesi (Güzel,2014).

2.1.14.Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştıran Etmenler

Kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için birçok unsurun bir arada yürütülmesi gerekmektedir. Bu unsurlar birlikte yürütüldüğü takdirde başarılı bir kaynaştırma uygulamasından söz edilebilecektir (Kırcaali-İftar ve Uysal,1999). Kaynaştırma, sadece özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal gelişim gösteren akranlarının eğitim gördüğü sınıfa yerleştirilmesi demek değildir. Kaynaştırma uygulamalarının doğru ve amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bir takım ön hazırlıkların, düzenlemelerin, uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir.

Kaynaştırma eğitimini başarıya götüren temel etmenler şöyle sıralanabilir. Öncelikle tüm okul personelinin tam bir işbirliği çerçevesinde, kaynaştırma eğitimi ve öğrencisini benimsemeli, kaynaştırma sınıf öğretmenlerini, kaynaştırma eğitimi ve öğrencisine olumlu tutum ve davranışlar sergilemeli, fiziksel ortamın yani sınıfın, o sınıfta bulunan her öğrencinin her türlü eğitim ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerekmekte, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini tam olarak kabullenmeleri bu öğrencinin ortama uyumunu kolaylaştıracağı için gerekli önlemlerin alınması, kaynaştırma sınıfında bulunan özel eğitime muhtaç öğrenci ve bu sınıfın öğretmenine “özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanması, ihtiyaçların giderilmesi gerekmekte, sınıftaki tüm velilerin ve öğretmenin tam bir uyum ve işbirliği içerisinde hareket etmeleri sağlanmalıdır (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanması ve geriye dönük olumlu dönütler alınması için; idare, öğretmen ve velinin işbirliği içinde bulunması gerekmektedir. Sık sık yapılan toplantılarla, velinin bilinçlendirilmesi sağlanıp, geri dönüş yoluyla çocukların eğitime katılımları sağlanmalıdır. Sınıf mevcudunun uygunluğu ve materyallerin yeterliliği de bu başarının artmasındaki önemli etmenlerden biridir. Bu görüşler doğrultusunda, eğitimin başarılı olması için yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir;

- 1.Okul müdürü başta olmak üzere, tüm personel destekleyici bir tutum içinde olmalı ve eğitim için ön hazırlık yapılmalıdır.
- 2.Sınıf öğretmeni, eğitimi gerçekleştiren ve kolaylaştıran en büyük etkidir, bu sebepten dolayı sınıf içinde olumlu bir hava yaratmalıdır.
3. Eğitim sınıfları, gereksinimlere ve öğrenci yaş seviyesine uygun olarak düzenlenmelidir.
- 4.Bu öğrencilere eğitsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatı verilip sosyalleşmeleri sağlanmalıdır.
- 5.Diğer öğrenciler, özel gereksinimi olan akranları hakkında bilgilendirilmeli ve olumsuz önyargılardan arındırılmalıdır.
- 6.Öğrencilere destek eğitim hizmetleri verilerek eksiklikleri tamamlanmalıdır.
7. Öğretmen sınıftaki velilerle işbirliği içinde olmalıdır.
8. Özel Eğitim Hizmetleri, öğretmenlere hizmet içi eğitim vermelidir.

9. Plan ve müfredatta özel gereksinimli öğrenciler için gerekli olan değişiklikler yapılmalı ve uygulanmalıdır.
10. Bu eğitim için gerekli personel ve para kaynağı ayrılmalıdır.
11. Rehberlik Araştırma Merkezi'nden ihtiyaç duyulduğu durumlarda yardım alınmalıdır.
12. Sık sık toplantılar yapıp, velilere kaynaştırma eğitimi hakkında bilgiler verilmeli, gerekirse konferans içerikli filmler, basılı kaynak ve broşürler dağıtılarak bu anlatımlar pekiştirilmelidir.
13. Her kaynaştırma öğrencisi için ayrı bir B.E.P. yapıp uygulanmalıdır.
14. Okulda yapılan eğitimin evde de yapıp yapılmadığına dikkat edilmelidir.
15. Özel gereksinimi olan öğrenciye görevler verilmeli ve geri dönüt alınarak başarısı ölçülüp ödüllendirilmelidir (Güzel,2014).

2.1.15. Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştırmada Destek Özel Eğitim Hizmetlerinin Rolü

Yukarıda yer alan kaynaştırma tanımlarına bakıldığında destek özel eğitim hizmetlerinin kaynaştırmadan ayrılmadığı ve kaynaştırmanın bir koşulu olarak tanımlandığını görmekteyiz. “Özel gereksinimli bu bireylerin eğitim olanaklarından en üst seviyede yararlanması için destek eğitim hizmetleri gereklidir”(Batu,2000). Kaynaştırmayı özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin diğer normal öğrencilerle aynı ortamda bulunarak eğitim görmesi olarak adlandıramayız. Kaynaştırma eğitiminin temel ilkelerinden biri genel eğitim sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilere ve öğretmenlerine özel eğitim desteği sağlanmasıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008). Özel gereksinimli öğrenciler hiçbir destek hizmet sağlanmaksızın sınıfa yerleştirildiğinde, ne yetersizliği olan öğrencilere ihtiyaçları olan beceriler öğretilir, ne de akranlar arkadaşlarına karşı daha saygılı ve duyarlı olmaya hazırlanabilirler. Öğretmen, bütün öğrenciler için, kaynaştırmanın hem akademik hem de sosyal katkılarının, artarak devam etmesini sağlamak zorundadır (Vuran,2007). Hafif düzeyde engeli olan bir öğrencinin normal sınıfta, normal sınıf öğretmeni, özel eğitim araç-gereç desteği ve gerektiğinde özel eğitim danışmanı, gezici öğretmen ve/veya kaynak oda gibi destek hizmetlerinin sağlanmaması durumunda başarılı olması ve kaynaştırmanın hedefine

ulaşması ihtimali düşüktür (Kuz, 2001). Öğretmenler destek servisinden yeterli desteği aldıklarında kaynaştırma eğitiminde daha başarılı oldukları görülmektedir. Gereken destek hizmetleri öğretmene sağlanmadığı sürece kaynaştırma uygulamalarından yarar sağlanamayacağı görülmektedir (Kargın, Sucuoğlu,2008).

Eripek (2004)'e göre zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına ilişkin yaptığı çalışmada Türkiye'de özellikle destek hizmetleri yönünden kaynaştırma uygulamaları için gerekli koşulların sağlanmadığını, bu konudaki bireysel çabalar ve deneysel çalışmalar dışında gerekli koşulların yerine getirildiği kurumsallaşmış bir tek uygulamanın dahi bulunmadığını, kaynaştırma adı altında zihin engelli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesiyle yetinildiğini tespit etmiştir. Ayrıca bunun da toplumun her kesiminde kaynaştırma uygulamalarına yönelik esasen olumsuz olan tutum ve davranışları daha da kötüleştirdiği, yarardan çok zarar getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Yasal düzenlemelerde yer almasına rağmen destek hizmetler yaygınlaşmamıştır. Hatta birçok yerde ne sınıf öğretmenine ne de öğrencilere destek hizmet götürülememektedir (Akçamete, Gürgür ve Kış, 2003). Ülkemizdeki kaynaştırma uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine destek hizmet sağlanamaması yapılan kaynaştırma uygulamalarında tüm yükün sınıf öğretmenlerine kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrencileriyle ilgili yaşanan sorunları aşmakta güçlük çekmektedirler (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Batu ve Topsakal (2003)'e göre ülkemizde giderek daha da yaygınlaşmakta olan kaynaştırma uygulamaları sırasında yaşanan sorunların çözümü büyük oranda destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasından geçmekte olduğunu, eğer kaynaştırma öğrencisine ve sınıf öğretmenine gerekli destek hizmetler sağlanabilirse, kaynaştırma uygulamalarının daha başarılı bir şekilde uygulanabileceği sonucuna varmışlardır.

2.1.16. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylere Sunulan Destek Özel Eğitim Hizmet Türleri

Kaynaştırma süresince özel gereksinimli çocuk, birlikte olduğu akranlarının düzeyinde kalabilmesi ve özel yardıma gereksinim duyduğu becerileri kazanabilmesi için düzenli ve sistemli olarak destekleyici eğitim almalıdır (Fuchs ve Fuchs, 1994; akt. Nizamoğlu, 2006).

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin almış olduğu kaynaştırma eğitimlerinde kendilerine sunulan destek özel eğitim hizmetlerini iki sınıfa ayırabiliriz.

1.Sınıftan Ayrılmadan Sağlanan Destek Hizmetleri

2.Sınıf Dışında Aldığı Destek Hizmetleri

2.1.16.1.Sınıftan Ayrılmadan Sağlanan Destek Eğitim Hizmetleri

Bu uygulamada hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrenci kayıtlı olduğu sınıftan ve öğretmeninden ayrılmadan destek özel eğitim hizmetinden yararlanabilecektir. Bu uygulama İki şekilde yapılabilir.

2.1.16.1.1.Sınıf içi yardım

Sınıf içi yardım, özel gereksinimli öğrenciye özel eğitim uzmanının sınıf içinde sınıf öğretmeni ile işbirliği yaparak destek sağladığı hizmettir (Mastropieri ve Scruggs, 2004; akt, Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Bu destek hizmet türünde destek hizmet uzmanı, sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Ancak, destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni aynı zamanlarda sınıf içinde olacaklarından, çok iyi bir eşgüdüm içinde çalışmaları gerekmektedir. Sınıf içi yardım sağlayacak olan destek eğitim uzmanı, konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni ya da öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir (Salend, 1998; akt, Ünal, 2008).

Sınıf içi yardımda öğrenciyi destek hizmet sağlamak için sınıf dışına çıkarmak yerine, destek hizmetini öğrenci için sınıf içine alınır. Öğretmen ve uzman görev paylaşımını doğru yaparlarsa, sınıf içi yardımda özel gereksinimli öğrencinin kendisini farklı hissetme ihtimali kaynak oda eğitimine kıyasla daha az olur. Buna ek olarak, destek hizmetin sınıf içinde sağlanması, öğretmenler arasındaki iletişim kopukluğunu, zamanı planlama zorluğunu da ortadan kaldırabilir (Batu ve Kırcaali İftar, 2010). Sınıf-içi yardımda farklı uygulamalar yapılabilir. Örneğin, destek eğitim uzmanı kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışırken sınıf öğretmeni sınıfın geri kalanıyla öğretim yapabilir veya sınıf öğretmeni kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışırken, yardım sağlayan destek eğitim uzmanı sınıfın geri kalanıyla ders yapabilir (Kırcaali-İftar, 1998).

Sınıf içi yardımın en önemli avantajı, sınıf öğretmenin sınıf ortamında var olan araç-gereçleri nasıl kullanacağı, engelli öğrenciye nasıl davranacağı konusunda yardım alabileceği bir hizmettir. Engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasına gerek kalmadan ama yine de bireysel çalışma fırsatı bulabileceği bir destek eğitim hizmeti olması açısından yararlıdır (Kamen-Akkoyun, 2007).

Bu tür sınıf-içi yardım çalışmaları, kaynaştırma öğrencisi için çok yararlı olabilmekle birlikte, ortamın iyi düzenlenmemesi durumunda önemli sakıncalara da yol açabilmektedir. Örneğin, dersliğin fiziksel özelliklerinin uygun olmaması durumunda, kaynaştırma öğrencisiyle sınıfta yürütülen bireysel çalışmalar diğer öğrencilerin dikkatlerini dağıtabilmektedir (Kırcaali-İftar, 1998).

Sınıf içi yardım uygulaması öğretmenin bilgi ve becerisini artırdığı, öğretmene sorumluluk almayı ve kendi sorunuyla başa çıkmayı öğrettiği, öğretmenle uzman arasındaki iletişim kopukluğunu da ortadan kaldırdığı, engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasını gerektirmediği gibi, normal öğrenciye sistematik öğretim sunulması nedeniyle çabuk ve kalıcı öğrenme sağladığı için önerilmektedir. Normal sınıf ve uzman arasında görev tanımı oluşturulması, üzerinde uzlaşmaya varılmış paylaşım sağlamanın zor olması ve bunun engelli çocuğu kendini ayrıcalıklı hissetmesine neden olacağı endişesiyle sınıf-içi yardım uygulaması eleştirilmektedir (Akçamete ve diğerleri., 2009).

Sınıf içi destek eğitim hizmetleri danışman yardımcı genel eğitim sınıfı, özel eğitim öğretmenini yardımcı ile genel eğitim sınıfı ve yardımcı öğretmenle genel eğitim sınıfı şeklinde sınıflanabilir (Kargın, 2004).

2.1.16.1.2.Özel eğitim danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı, dolaylı bir destek hizmet türüdür. Bu destek hizmette öğretmen, özel eğitimciden aldığı bilgilerle öğrenciye yardım eder. Danışmanlık; genel eğitim öğretmenlerine, özel gereksinimli öğrencilerin akademik, sosyal ve davranışsal gelişmelerini destekleyerek, öğretim planlarını düzenleyerek, etkili materyal ve stratejiler önererek yardım edilmesidir. Danışmanlık hizmetinde, özel gereksinimli öğrencinin davranış ve öğrenme sorunlarının çözülmesini, özellikle sınıf öğretmenin kendisi tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla özel eğitim danışmanlığı, sınıf öğretmenin, öğretmenlik bilgi ve becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Cook ve Friend,1991;Downing ve Bailey,1990; akt. Ünal,2008). Özel Eğitim danışmanı özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. Özel Eğitim danışmanı, davranış problemlerini gidermek, belli derslerdeki güçlükleri yenmek ve bireysel eğitim planı hazırlamak konusunda destek verir. Bu destek hizmeti öğretmenin bilgi ve becerilerinin gelişmesine yardımcı olurken ileride karşılaşılabilecek sorunları kendi başına çözme becerilerini geliştirir (Kırcaali-İftar ve Uysal, 1999). Özel eğitim danışmanlığının tercih edilmesine temel olan pek çok varsayım vardır. Bu varsayımların ilki, genel eğitim sınıf öğretmenlerinin kendilerine gereken destek sağlandığında, sınıflarındaki yetersizliği olan öğrencilerin eğitsel gereksinimleri doğrultusunda etkili bir eğitim sunabilecekleri; ikincisi, danışmanlık yoluyla daha fazla öğrenciye hizmet ulaştırılabileceği ve üçüncüsü, danışmanlık yoluyla henüz tanı almamış, ancak akademik ya da davranışsal problemleri olan öğrencilerin gereksiz yere psikometrik değerlendirmeden geçirilmesinin engellenebileceği ve etiketlenmenin azalacağıdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011). Özel eğitim danışmanlığı hizmetinin en önemli avantajı, sınıf öğretmenin engelli öğrenciye uyguladığı programla ya da farklı konulardaki sorunları ile ilgili sistemli olarak danışabileceği bir uzmanın mevcut olması açısından yararlıdır. Özel eğitim danışmanlığının en önemli dezavantajı ise, danışmanlık süreci alanında uzmanlaşmamış bireyler tarafından ya da sistemli bir şekilde yapılmazsa yararlı

olamayabilir. Özel eğitim danışmanlığının en önemli dezavantajı ise, danışmanlık süreci alanında uzmanlaşmamış bireyler tarafından ya da sistemli bir şekilde yapılmazsa yararlı olamayabilir (Akkoyun, 2007).

2.1.16.2. Sınıf Dışında Sağlanan Destek Eğitim Hizmetleri

Bu uygulamada hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrenci kayıtlı olduğu sınıftan ve öğretmeninden ayrılarak destek özel eğitim hizmetinden yararlanabilecektir. Bu uygulama üç şekilde yapılabilir.

2.1.16.2.1. Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen (gezici öğretmen):

ÖEHY (2006)'ya göre gezici öğretmen, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için evde, hastanede, okul ve kurumlarda eğitim ve destek eğitim hizmetlerini yürütmekle görevlendirilen görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmeni, olarak tanımlanmaktadır. “Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmenlerin görev dağılımını ve görev yerleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak” ifadesine yer verilmesine rağmen bu konuyla ilgili uygulamaların oldukça sınırlı olduğu ifade edilmektedir (Kuz, 2001).

2.1.16.2.2.Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri

ÖEHY (2006) 'ne göre “Özel eğitim gerektiren bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlüğü, ses bozuklukları, zihinsel, fiziksel, duyuşal, sosyal, duygusal veya davranış problemlerini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak, temel öz bakım becerilerini ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumları” olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitime gereksinimi olan bireye RAM 'nin düzenlemiş olduğu destek eğitim raporuna göre özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde daha çok destek eğitim hizmeti sağlanmaktadır.

2.1.16.2.3. Destek eğitim odası

Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; ancak öğrencinin gereksinime ihtiyaç duyduğu derslerde kaynak odada özel eğitim öğretmenlerinden destek aldığı durumlardır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011). 573 sayılı KHK’de ise kaynak oda, destek eğitim odası olarak ifade edilerek “Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim öğretim ortamları” olarak tanımlanmaktadır.

2.1.17. Destek Eğitim Oda Uygulaması

Uluslararası alan yazında kaynak oda (resource room) olarak adlandırılan çalışma, ÖEHY (2009)’nde destek eğitim odası olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple bu araştırmada “kaynak oda” yerine “destek eğitim odası” terimi kullanılmıştır.

Kaynak oda uygulaması, sınıftaki özel gereksinimli öğrencilerin, eğitim gereksinimlerinin tümünün normal sınıfta karşılanamadığı durumlarda, eksiklik gösterdikleri dersler veya ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda, çocukların normal sınıftan çıkarılarak kaynak odada, özel eğitim öğretmeni tarafından verilen bireysel ya da küçük grup eğitimine alınması esasına dayalıdır (Kuz, 2001).

Özyürek (2009) 'a göre yetersizliği olan çocuğun gereksinim duyduğu ek öğretim, fizyoterapi, dil ve konuşma sağaltımı gibi destek ve yardımcı hizmetleri, akranlarından ayrı, okul içindeki kaynak odada aldığı eğitim ortamı kaynak oda olarak bilinen düzenlemedir (Özyürek, 2009). Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimi olan öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda normal sınıftan çıkartılarak kaynak odaya alınırlar (Kırcaali-İftar ve Batu, 2006). Kaynak odada uzman ya da öğretmenden bireysel olarak düzeltici eğitim alır. Kaynak oda öğretmenin ya da uzmanın öğretici ve danışmanlık görevlerini birlikte üstlenmesi gerekir (Özyürek,1983).

Bu hizmet türü normal sınıfa yerleştirilmiş ancak, yalnızca kaynak oda desteği ile başarılı olabilecek bireyler için geliştirilmiş bir sistemdir (Kırcaali-İftar ve Batu, 2006). Bu uygulamanın özel gereksinimli öğrencilere genel eğitim sınıfının dışında bireyselleştirilmiş eğitimin en uygun verilebileceği düzenleme olduğuna inanılmaktadır (Hewitt, 1999; Kochhar, West ve Taymans, 2000; Walther–Thomas ve diğer., 2000; akt. Gürgür, 2005).

2.1.18. Destek Eğitim Odasının Amacı

Glomb ve Morgan (1991)'e göre destek eğitim odasının amaçları şu şekilde açıklanabilir. Kaynaştırma uygulamasındaki öğrenciye dil becerilerinde ve akademik yönde destek vererek, davranışsal ve sosyal problemlerini önleyerek genel sınıf ortamına başarıyla katılmasını sağlamaktır. Haris ve Schut (1986)'a göre ve öğrencilerin normal sınıflara başarılı bir şekilde katılmasını engelleyen sosyal, davranışsal ve akademik problemlerini ortadan kaldırmaktır. En genel ifade ile destek eğitim odası eğitiminde amaç, kaynaştırma öğrencisinin gereksinim duyduğu alan veya alanlarda destek sağlayarak öğrencinin o dersle ilgili olarak başarabileceği en üst düzeye gelmesini sağlamaktır.

2.1.19. Destek Eğitim Odasının Önemi

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireyler yaşlılarından akademik yönde gerilik göstermeleri ve bireysel eğitime ihtiyaç duymalarından dolayı genel eğitim sınıflarının dışında özel ilgi ve eğitime ihtiyaçları vardır. Destek eğitim odası günün belli bir bölümünü kaynaştırma eğitimi olarak geçiren, ancak farklı öğretim desteğine ihtiyaç duyan özel eğitim gereksinimli öğrenciler için gereklidir (Black ve Morris, 1974).

Destek eğitim hizmetlerinden destek eğitim odası uygulamasının daha çok öğrenciyi destekleyici ve eksik kaldığı konularda tamamlayıcı bir özelliği vardır. Sığırtmaç ve Gül (2010)'a göre öğrencinin genel eğitim sınıfında gördüğü eğitime paralel olarak desteklenmesi ve sınıfına uyum sağlamasını kolaylaştırmaktır. Ayrıca öğrenme sorunları destek eğitim odası öğretmeni tarafından erken müdahale yapılarak önceden tespit edilerek gerekli önlemlerin alınmasını sağlar. Davranış sorunları konusunda da erken müdahale yapılarak ve öğrenciye gerekli yardımlarda bulunularak diğer çocuklarla daha iyi ilişkiler sağlayarak yaşlılarıyla daha verimli bir eğitim öğretim ortamında bulunması sağlanır.

2.1.20. Destek Eğitim Odasının Yasal Dayanakları

ÖEHY (2006) 'nde özel eğitimin ilkelerinden biri "Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. 30.05.1997 tarihli KHK/573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesinde kaynaştırma ile birlikte sürdürülmesi gereken "özel eğitim desteği" ile ilgili şu kararlar bulunmaktadır: "Özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupta eğitim imkânları sağlanır".

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Yönetmeliği'nin 23. Maddesinde;

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir (Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).

Yine ÖEHY (2006)' nde destek eğitim hizmeti tanımına yer verildiği görülmektedir. Buna göre “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tıbbî ve eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlamayı’ şeklinde tanımlanırken aynı yönetmelikte destek eğitim odası hakkında “Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam” şeklinde tanım yer almaktadır.

Yine aynı yönetmeliğin 28. Maddesinde;

- (1) Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır.
- (2) Destek eğitim odasında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:
 - a) Destek eğitim odaları, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda millî eğitim müdürlükleri tarafından açılır.
 - b) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okulda veya kurumda birden fazla destek eğitim odası açılabilir. (MEB,2006 Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360)

ÖEHY’ nin 16. maddesinde özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleriyle ilgili şu hususlara değinilir.

- 1.Destek eğitim odası ve özel eğitim sınıfları açılması için millî eğitim müdürlüğüne teklifte bulunmak,
- 2.Kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan okulların, destek eğitim odalarının ve özel eğitim sınıflarının ihtiyaçlarını belirlemek,
- 3.Destek eğitim hizmeti alan öğrencilerle ilgili olumlu gelişme olmadığını belirten başvuruları değerlendirmek ve ilgili okulun/kurumun gerekli tedbirleri almasını sağlamak (MEB,2006 Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360)

Türkiye’de destek eğitim odası hizmeti, MEB ÖEHY’nin (2010)16. maddesinde ve 23. maddesinde tanımlanmakta ve içeriğe yönelik açıklamalara yer verilmektedir. Destek eğitim odasına ilişkin gerekli yasal düzenlemeler bulunmasına

karşın, destek eğitim odasına yönelik uygulamaların olmadığı görülmektedir (Akay, Uzuner ve Girgin 2014).

2.1.21. Destek Eğitim Odasının Türleri

Destek eğitim odasının birçok türü vardır. Ancak yetersizlik gösteren öğrencilere yönelik özel eğitim hizmetleri verilen destek eğitim programlarının uygulandığı destek eğitim odasının üç tipi vardır.

- 1) Belirli bir sınıflamaya ait öğrencilerin yerleştirildiği destek eğitim odası
- 2) Ortak ihtiyaçlara göre tasarlanmış destek eğitim odası
- 3) Herhangi bir sınıflama dikkate alınmadan tasarlanmış destek eğitim odası (McNamara, 1989).

Bender (2013)'e göre ise okulda bulunan öğrencinin yetersizlik türüne, okulun lojistik ve mali durumuna göre destek eğitim odalarının birçok türü vardır.

Birinci tür destek eğitim odası: Belirli bir yetersizliğe sahip öğrencilere göre düzenlenmiş destek eğitim hizmetinin verildiği destek eğitim odasıdır. Yaygın gelişimsel bozukluğu olan, öğrenme güçlüğü olan veya dil konuşma yetersizliği olan öğrenciler için dizayn edilmiş destek eğitim odaları (Bender, 2008; McNamara, 1989).

İkinci tür destek eğitim odası: Başarı düzeyleri veya eğitsel performansları birbirine yakın olan öğrenciler için düzenlenmiş destek eğitim odalarıdır. Yetersizliğe sahip birey zihinsel engelli veya davranış sorunu olan bireyler için dizayn edilen odadır. En çok tercih edilen destek eğitim odası türüdür (Bender, 2008).

Üçüncü tür destek eğitim odası: Hiç bir sınırlama getirmeksizin yetersizliğe sahip tüm bireylerin kullanabileceği ve ona göre dizayn edilmiş destek eğitim odasıdır (Bender, 2008).

Dördüncü tür destek eğitim odası: Beceri odaklı destek eğitim odasıdır ki bu odalarda örnek olarak sadece okuma yazma veya matematik becerileri veya dil konuşma becerilerinin desteklendiği destek eğitim odalarıdır (Bender, 2008).

2.1.22. Destek Eğitim Odasının Fiziksel Özellikleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili yayınlamış olduğu genelgede destek eğitim odası düzenlenirken aşağıda yer alan hususlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir;

1. Oda öğrencinin güvenli ve rahatça hareket edebileceği şekilde düzenlemelidir.
2. Isı, havalandırma, ışık düzeni, ses yalıtımı ve ortam düzenlemesi konularında etkili bir eğitim ortamı oluşturulması açısından dikkat edilmelidir.
3. Destek eğitim odası lavabo vb. gürültünün yoğun olduğu mekânlardan uzak olmalıdır.
4. Odada birebir eğitim için ayrılan kısmın 2x2 metrekarelik bir alandan az olmamasına dikkat edilmelidir. Ancak ortopedik yetersizliği olan öğrenciler için masa ve öğrencinin oturacağı sıra alanı daha geniş tutulmalıdır.
5. Oda içinde yer alan tahtanın, masa gibi malzemeler yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir.
6. Odada kullanılacak eğitim araç ve gereçleri öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre çeşitlendirilmelidir. Örnek: dil kartları, üzerinde harflerin bulunduğu kartlar, hikâye anlatan resimli kartlar, üç boyutlu görsel malzemeler, hikâye kitapları, sesli hikâye kitapları, eğitim yazılımları... vb.
7. Öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmeye yönelik öğrencinin özelliklerine uygun çalışma kâğıtları vb. hazırlanmalıdır(MEB, 2008).

Kaynak odasının nerde olması gerektiğine karar verilirken, binanın ve normal sınıfların yerleşim planını göz önünde bulundurulmalıdır. İlkokulda her sınıf, belirli bir katta bulunan olabilir. Kaynak oda için en mantıklı konum özellikle öğrencilerin sınıflarının bulunduğu kat olmasıdır. Yani öğrencilerin devam ettiği normal sınıfın yakınında olmalıdır. Bu yakınlık, normal sınıftan destek eğitim odasına gidiş süresini kısaltır ve normal sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmeni arasındaki iletişimin

daha fazla olmasını sağlar. Destek eğitim odası okulun ayrılmaz bir parçasıdır bu nedenle konumu belirlenirken kesinlikle dikkate alınması gereken bir bölümdür. Bir kaynak odası isteğe bağlı bir büyüklükte olmalıdır. Belki oda küçük olabilir ancak en azından bireysel ders ve grup dersleri yapmak için ve sınıf ihtiyaçlarını karşılayan malzemeleri rahatça yerleştirilebilir bir büyüklükte olmalıdır. Oda küçük olduğunda öğrenciler birbirleriyle daha sık iletişim kurlmaları sonucunda dikkatlerinin dağılmasına ve öğretmenin daha fazla sıklıkla müdahale etmesine neden olacaktır.

Destek eğitim sınıfı ideal olarak genel sınıf ölçülerinde, okulun içinde ve sınıf içindeki fiziksel düzenlemelerin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun yapıldığı, en fazla beş öğrenciyi, bir öğretmeni, gerekli sayıda masa, sandalye, yazı tahtası türündeki araçlar ile sınıf kitaplığını, ders materyalleri ve araç-gereçleri rahatlıkla alabilecek ölçülerde olmalıdır (Black ve Morris, 1974).

Kaynak odasının fiziksel düzenlenmesinin öğrencinin akademik başarısı ve sosyal davranışları üzerinde etkisi olacaktır. Odanın büyüklüğü, konumu ve odanın görünümü destek eğitim odası programının uygulanmasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Fiziksel düzenlemeye dikkat edilmesi öğrencinin akademik ve soyla yönden ilerlemesini kolaylaştırabilir (McNamara, 1989).

Fiziksel durumu okulun bütçesine göre değişebilmektedir. Ancak destek eğitim odası olarak tespit edilen bu odanın iyi bir havalandırmasının ve yeterli düzeyde ışık ve ısı düzeneğine sahip olmasına dikkat edilmelidir. Sınıf içerisinde bilgisayar köşesi, okuma köşesi, yazma merkezi, matematik köşesi, oyun alanı gibi alanlar oluşturulabilir bu alanlar oluşturulurken rahatsız edici olmamalı ama dikkat çekicide olmalıdır. Araç-gereçlerin ve gerekli malzemelerin kolay bulunması ve öğrencinin dikkatinin dağılmaması için saklama kapları kullanılarak ve bu kapların üzerine etiketler konarak kutular raflara yerleştirilebilir (Deshpande A, A. 2013).

Destek eğitim odası neşeli ve ihtiyaçları karşılayan araç –gereçlere ve düzenli bir görünüme sahip olmalıdır. Bazı okullar destek eğitim odası ihtiyaçlarını karşılayacak mali duruma sahiptir. Öğretmenler destek eğitim odasının özel bir yer olduğunu öğrencilere hissettirmek için bazı özel süslemelerde bulunabilir. Destek eğitim odası

hakkında coşkulu açıklamalar yaparak öğrencilerin bu odaya karşı olumlu tutum sergilemelerini sağlayabilir (Almusa, A. 1999).

2.1.23. Destek Eğitim Odasından Yararlanan Bireyler

Destek eğitim odası günün belli bir bölümünü kaynaştırma eğitimi alarak geçiren, ancak farklı öğretim desteğine de ihtiyaç duyan özel gereksinimli öğrenciler için gereklidir (Black ve Morris,1974). Birçok kişi destek eğitim odasının öğrenme güçlüğü olan ve eğitilebilir zihin engelliler için kullanıldığını düşünmektedir. Ancak destek eğitim odası, duygusal engelli, fiziksel engelli, işitme engelli ve görme engelli öğrencilere de hizmet eder (Lott, Hudak ve Sheetz,1975). Destek eğitim odasında sınıftaki derslere paralel çalışmalar yürütülür ve özel gereksinimli öğrencinin derslerle ilgili eksikliğini kapatması amaçlanır. Bu nedenle kaynak oda eğitimi, normal programda yapılan uyarlamalarda başarılı olabilecek düzeyde performansa sahip özel gereksinimli öğrenciler için uygundur (Smith, Polloway, Patton ve Dowdy 2008; Akt. Diken, 2008). Destek eğitim odasındaki eğitim, özel eğitim öğretmenleri tarafından bireysel ya da küçük gruplarla yürütülmektedir. Bir destek eğitim öğretmenin öğrettiği öğrenci sayısı haftada toplam 20'yi geçmemelidir. Özel eğitim uzmanı, benzer özür grubunda olan birden fazla öğrenciye bir arada ya da her bir öğrenciye bireysel olarak hizmet sunabilir, ancak eğitim grup halinde yapılıyorsa öğrenci sayısı 5'ten fazla olmamalıdır (Batu ve Topsakal, 2003; Tiegerman-Farber ve Radziewicz, 1998; akt. Akay, Uzuner ve Girgin 2014).

Ülkemizde destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yerleştirme süreci şu şekilde olmaktadır. Normal sınıfta eğitim alan ve yaşlılarından farklılık gösteren bireyle ilgili sınıf öğretmenin öğrencinin velisiyle ve okul rehber öğretmeniyle yapılan görüşmeler sonucunda, sınıf öğretmeni yaşlılarından farklılık gösteren öğrenciyle ilgili gelişim raporu düzenler ve okul rehber öğretmeni aracılığıyla okulun bağlı bulunduğu RAM' den öğrencinin incelenmesi için randevu talep edilir. Öğrenci RAM' nde incelenir ve bu inceleme sonucunda BEP düzenlenir. Bu bireysel eğitim

planına göre destek eğitim hizmetleri düzenlenir. Bu bireysel eğitim planına sahip öğrenciler destek eğitim odası hizmetinden yararlanır.

2.1.24. Destek Eğitim Odası Ekibi ve Görevleri

Destek eğitim odası ekibinin çekirdeğini destek eğitim odası öğretmeni ve yardımcıları oluşturur. Genel olarak destek eğitim odası ekibi okul müdürü ve özel eğitimden sorumlu müdür yardımcısı, okul rehber öğretmeni, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencinin sınıf öğretmeni ve branş öğretmenleri, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencinin velisi ve destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerden oluşur (Deshpande A. A, 2013).

Destek eğitim odası öğretmenin görevi: Destek eğitim odası öğretmeni destek eğitim odası faaliyetlerinin öğretim lideridir. Onlar en dinamik ve yenilikçi kişiler olmalı ve yetersizliği olan öğrencinin nasıl eğitileceği konusunda en büyük katkıyı sağlamalıdır. Almış olduğu eğitim sayesinde genel müfredatı çocuğun öğrenmesine yönelik olarak değiştirme gibi konular hakkında görüş belirtebilir; Normal sınıfta buluna destek eğitim odası öğrencisi hangi yardım ve hizmetlerle daha başarılı hale getirebileceği, yetersizliğe sahip öğrenciye hangi imkanlar sunulduğunda başarısını gösterebileceği ve bireysel olarak öğrencinin nelere ihtiyaç duyduğu konularında görüş bildirebilir. Destek eğitim odası öğretmeni/özel eğitim öğretmeni bireyselleştirilmiş eğitim planının yazılmasından ziyade daha çok yetersizliğe sahip öğrenciyle çalışma gibi bir sorumluluğu vardır. Öğrenciyle birlikte destek eğitim odasında veya özel bir alanda öğrencinin özel eğitim hizmetleri alması için gerekli programları ve zaman çizelgelerini oluşturmalıdır. Öğrencinin kendine özgü ihtiyaçlarına yönelik öğrencinin devam ettiği normal sınıftan sorumlu sınıf öğretmeni ve dersine giren branş öğretmenlerine gerekli bilgiyi ulaştırır ve işbirliği içinde çalışılmasını sağlar. Ayrıca öğrencinin iletişimde bulunduğu öğretmenlere, okul idaresine, okul görevlilerine, servis şoförüne ve kantin çalışanlarına kadar herkes öğrenci hakkında bilgilendirme ve rehberlik hizmetlerini yürütür (Deshpande A. A, 2013).

Evans (2008) 'e göre "okul müdürleri, normal sınıf öğretmeni ve destek eğitim odası öğretmenleri arasında yapılan araştırmaya göre destek eğitim odasıyla ilgili en önemli görevin destek eğitim odası öğretmenleri olduğunu belirtmişlerdir. Destek eğitim odasında öğretmen birçok görevi yerine getirir; bunlardan bazıları şunlardır;

- 1.Öğrencinin destek eğitim odasından ne tür bir destek eğitim alacağına dair bir değerlendirme yapar.
- 2.Öğrencinin performansına göre bireyselleştirilmiş eğitim planını tasarlar ve yazar.
- 3.Öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim planını uygular.
- 4.Normal sınıf öğretmenleriyle iletişim kurar.
- 5.Düzenli olarak destek eğitim odası ekibinin (Okul müdürü, rehber öğretmen, normal sınıf öğretmeni, destek eğitim odası öğretmeni ve veli) toplantılar yapması ve işbirliği içinde olması (Al-Zoubi, 2007).

Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Rolü: Normal sınıf öğretmenin ekiple paylaşacağı birçok şey vardır. Örneğin, normal sınıfta kullanılan genel müfredat hakkında, öğrencinin öğrenmesi ve başarılı olabilmesi için müfredatta yapılacak değişiklikler hakkında, davranış sorunları ve çözüm yollarına ilişkin kullanılacak davranış değiştirme teknikleri hakkında gerekeni yapma ve bilgilendirme konularında paylaşımda bulunabilir. Normal sınıf öğretmeni görevleri arasında şunları sıralayabiliriz. Normal sınıfında uyguladığı yıllık planla birlikte bireyselleştirilmiş eğitim planı arasındaki uyuma dikkat ederek yıllık amaçların gerçekleşmesi için gereken çalışmaları yapar, yetersizliği olan çocukla yetersizliği olmayan diğer çocukların kaynaşması için gerekli faaliyetleri yapar ve diğer ekip üyelerini ihtiyaç duyulan her konuda bilgilendirir.

Velilerin rolü: Veliler destek eğitim odası ekip üyelerinden olup en az öğretmenler kadar hak ve sorumluluklara sahip bir üyedir. Bireysel eğitim planlarının hazırlanmasında en önemli katkıyı sağlayacak üyelerden birisidir. Çünkü onlar çocuklarının güçlü ve zayıf yanlarını en iyi bilen kişilerdir. Velilerin çocukları hakkında belirlenen amaçların neler olduğu ve bu amaçların gerçekleşme oranı hakkında bilgilendirme hakları bulunmaktadır. Ayrıca eğitim hayatın bütünü kapsadığı ve çocuğun hayatında aile ayrılmaz bir yer teşkil ettiği için veliler çocuklarının eğitimi konusunda gereken tüm katılımı sergilemelidir.

Okul yönetiminin rolü: Destek eğitim odası açılış sürecinin takibi, destek eğitim odası için gerekli donanımın, eğitim araç gereç ve materyallerin sağlanması ve fiziksel ortamın düzenlenmesi, destek eğitim odası uygulamalarının bir plan dahilinde yürütülmesi, uygun destek eğitim odası öğretmeninin görevlendirilmesi, destek eğitim odası uygulamalarının işleyişinin takip edilmesi aksaklıkların giderilip ihtiyaçların karşılanması, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanmasında tüm ekip üyelerinin hazır olmasını sağlamaktır. Yine ÖEHY 'nin 28. maddenin (c) bendinde destek eğitim odasında yürütülecek eğitim hizmetlerinin planlaması okul yönetimince yapılır şeklindeki ifade edilmektedir.

Okul rehber öğretmenin rolü: Bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlama ekibinin ayrılmaz parçalarından birisidir. Destek eğitim odasında yapılan eğitim konusunda destek eğitim odası öğretmenin en önemli yardımcılardan birisidir. Öğrencinin ve velinin psikolojik açıdan değerlendirilmesi ve ekip üyelerinin bilgilendirilmesi konusunda katkı sağlayabilir. Veliye psikolojik destekte bulunabilir öğrencinin olumsuz davranışlarının sağaltımı konusunda gerek destek eğitim odasında bireysel ve grupla terapiler yaparak gerekse destek eğitim odası öğretmenine, normal sınıf öğretmenine ve veliye bazı önerilerde bulunabilir. Yetersizliğe sahip öğrenci ve destek eğitim odası hakkında normal çocukların olumlu tutum sergilemesine yönelik etkinlikleri organize edebilir.

ÖEHY(2006)'nde bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görev ve sorumlulukları şu şekilde tanımlanmıştır.

(1) BEP geliştirme birimi üyelerinden sınıf, alan, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen ile rehber öğretmen, bu Yönetmeliğin ilgili hükümleri doğrultusunda görev tanımında yer alan BEP ile ilgili görevleri yürütürler.

(2) Bu birimde görev alan özel eğitim değerlendirme kurulu üyesi; öğrenci için belirlenen destek eğitim hizmetlerinin uygulanmasında rehberlik etme ve öğrencinin bireysel gelişiminin izlenmesinden sorumludur.

(5) BEP geliştirme birimi üyelerinin bu sorumluluklarının yanı sıra bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görevleri şunlardır:

- a) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmaların koordinasyonunu sağlamak.
- b) Eğitimde etkililiği sağlamak amacıyla araç-gereç ve eğitim materyali geliştirilmesinde, sağlanmasında, kullanımında özel eğitim hizmetleri kurulu ve özel eğitim değerlendirme kurulu ile iş birliği yapmak.
- c) Öğrencinin tüm gelişim alanındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda gerektiğinde BEP' inde değişiklik ve düzenlemeler yapılmasını ya da yeniden BEP hazırlanmasını sağlamak.
- ç) Öğrenciler için hazırlanan eğitim planlarını değerlendirerek her yıl yenilemek.
- d) Eğitim ortamlarının düzenlenmesi konusunda okul/kurum yönetimine ve öğretmenlere önerilerde bulunmak.
- e) Öğrencilerin eğitimi konusunda yapılacak düzenleme ve alınacak tedbirlerle ilgili olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonuyla iş birliği yapmak.

2.1.25. Destek Eğitim Odası Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar

RAM tarafından destek özel eğitim hizmetlerinin sunulmasına dair düzenlenen bireysel eğitim planı, okula ulaştığında okul müdürü, rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni, öğrencinin sınıf öğretmeni ve öğrencinin velisinin de bulunduğu bir toplantıda öğrencinin hangi gün ve saatlerde destek eğitim odasına eğitime alınacağına dair karar alınır. Destek eğitim odasında verilecek eğitimle ilgili alınan kararlarda özel eğitim hizmetlerinin 28.Maddesinde yer alan aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur.

- a) Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrenciler, BEP geliştirme biriminin önerileri doğrultusunda rehberlik ve danışma yürütme komisyonunca belirlenir. Her öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda ve azami ölçüde bu eğitimden yararlanması sağlanır.
- b) Öğrencinin destek eğitim odasında alacağı haftalık ders saati, toplam ders saatinin %40' ını asmayacak şekilde planlanır.

- c) Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak birebir eğitim yapılır. Ancak, gerektiğinde eğitim performansı bakımından aynı seviyede olan öğrencilere grup eğitimi de yapılabilir.
- d) Destek eğitim odasında, öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları, yetersizlik türüne göre uygun araç gereç ve eğitim materyalleri kullanılır.
- e) Genel başarı değerlendirmesinde, destek eğitim odasında yapılan değerlendirme sonuçları da dikkate alınır.
- f) Destek eğitim odasında verilen destek eğitim hizmetleri okulun veya kurumun ders saatleri içerisinde yapılır (MEB,2006 Değişiklik: 21.7.2012 / R.G.: 28360).

Öğrenci destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni veya görevlendirilen destek eğitim odası öğretmeni tarafından tekrar değerlendirmeye tabi tutulmalı, sonuçlar sınıf öğretmeni ve veli ile paylaşarak öğrencinin bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanmalıdır. Bu plan hazırlanırken öğrencinin güçlü ve zayıf yönleri dikkate alınarak, alınan uzun ve kısa dönemli amaçların sınıfta yapılan çalışmalarla paralel olmasına özen gösterilmeli, öğrencinin yetersizliği olmayan akranlarıyla kaynaşmasına ve öğrenmesini engelleyecek davranış sorunlarının ortadan kalkmasına yönelik hazırlanmasına dikkat edilmelidir.

Destek eğitim öğretmenleri öğrencilerin ihtiyaçlarını doğru şekilde belirlenmeli ve öğrencinin en iyi şekilde öğrenmesini sağlamak için farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı. Öğretim esnasında kullanacağı araç gereç çeşitliliğini artırmaya özen göstermeli gerekirse okul idaresinden, okul aile birliğinden ve velilerden gerekli desteği almak için girişimlerde bulunulmalıdır. Destek eğitim odası öğretmenlerinin destek eğitim odasına katılan öğrenciler için BEP' nin hazırlanmasında ve BEP' nin aktif üyesi olan okul idaresi, rehber öğretmen, normal sınıf öğretmeni, branş öğretmenleri ve veli arasındaki iletişimin oluşturulmasında kritik öneme sahiptir. Destek eğitim odasındaki eğitim ile sınıfta yapılan eğitimin tutarlı olabilmesi ve destek eğitim odası uygulamasının amacına ulaşabilmesi için sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmenin yakın iletişim ve işbirliği içinde olması gerekir (MEB, 2009).

Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç-gereç ve materyaller seçilmelidir. Programın amacına uygun olarak yürütülebilmesi için öğrenme

ve öğretme sürecinin etkili olarak kullanılması gerekmektedir. Öğrenme ve öğretme süreci planlanırken bireyin performans düzeyi, özellikleri ile öğrenme şekilleri dikkate alınmalıdır. Destek eğitim için kullanılan sürenin sonunda belirlenen hedefe ulaşılabilmesi için zaman kullanımı en doğru şekilde planlanmalıdır. Programda yer alan etkinliklerin, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru aşamalı olarak hazırlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilmelidir. Öğretim planlanırken öğretilecek davranışın türü, dikkati sağlayıcı ipuçları, araç-gereçler, ortam, öğretim düzenlemeleri (bire-bir ya da grup öğretim düzenlemesi), ipuçları, davranış sonrasında sunulacak uyaranlar belirlenmeli, kayıt sistemi belirlenmeli ve tüm bunlara ek olarak planda öğrenmenin aşamalarına yer verilmelidir (Zihin Engelliler Destek Eğitim Programı 2008).

Eğitimin her alanında ölçme ve değerlendirme olmak zorundadır. Aksi takdirde eğitim sonucunda yeterli bilgi ve becerinin kazandırılıp kazandırılmadığı ya da ne kadar kazandırıldığı, uygulanan eğitim programının başarıya ulaşp ulaşmadığı belirlenemez. Özel eğitime gereksinimi olan birey için ölçme ve değerlendirme; programın öncesinde, öğretim anında ve öğretim sonrasında sürekli olarak kullanılır (Zihin Engelliler Destek Eğitim Programı 2008).

Destek eğitim odasında yapılan eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için normal sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmeninin arasında işbirliği olmalıdır. Bu süreçte destek eğitim odası öğretmeninin, öğrenci ile ilgili fikirlerini, deneyimlerini ve kullandığı materyalleri normal sınıf öğretmeniyle paylaşması ve kaynaştırma öğrencisinin başarısını nasıl arttırabileceği konusunda sınıf öğretmenine önerilerde bulunması gerekmektedir. Bunların sağlanamadığı durumlarda, normal sınıftaki eğitimle destek eğitim odasındaki eğitim arasında tutarsızlıklar olabilmektedir. Ayrıca, destek eğitim odasında öğretmenle daha yakın çalışma fırsatı bulan öğrenci, normal sınıfta da benzer yakınlığı beklemeye başlayabilmektedir. Bu da kaynaştırma öğrencisinin normal sınıfta zorlanmasına yol açabilmektedir(Kırcaali- İftar, 1998).

Destek eğitim odasına karşı normal gelişim gösteren öğrencilerin ve destek eğitim odası öğrencilerinin olumlu bir bakış açısı sergilemeleri için yapılabilecekleri şu şekilde sıralayabiliriz. Okulun en parlak ve en yetenekli çocuklarını destek eğitim

odasında eğitim almasına fırsat vermek. Destek eğitim odasında bir proje yapmak ve bu projeyi diğer tüm normal çocuklarla paylaşmak. Destek eğitim odasının tüm çocuklar tarafından ziyaret edilen bir yer haline getirerek. Destek eğitim odasına devam eden öğrencileri destek eğitim odasında daha fazla gururlanmalarına fırsat tanıyacak etkinlik ve iletişim dilini kullanarak (Elman,1990).

2.1.26. Destek Eğitim Odası Uygulamasının Yararları

2.1.26.1.Destek eğitim alan öğrenciye yararları

Öğrencinin özel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik imkânın sunulması öğrencinin yaşatlarından geri kaldığı konuları tamamlamasına ayrıca öğrenciyle özel ilgilenme şansının olması öğrencinin davranış sorunlarıyla ilgili çözüm yollarının bulunmasına neden olurken öğrencinin bu davranış sorunlarından kurtulduğunda sınıfı, okulu ve içinde bulunduğu toplumu tarafından kabul edilmesini ve değer görmesini sağlayacaktır. İşte ancak bu sayede öğrencinin kaynaştırma eğitimini alması anlamlı hale gelecektir.

2.1.26.2.Normal sınıf öğretmenlerine ve branş öğretmenlerine yararı

Özel eğitim gerektiren öğrencilerin davranış ve akademik yönden gerilikleri sınıf ve branş öğretmenlerini zor durumda bırakmaktadır. Öğrencilerdeki akademik alandaki gelişmeler ve öğrencinin davranışsal yönden sınıfla uyumlu hale gelmesi öğretmenlerin işini kolaylaştırarak, normal çocuklarla daha verimli ders yapmalarını sağlayarak yetersizlik gösteren bireylere karşı olumlu tutum sergileyerek onların toplumun bir parçası olmaları konusundaki katkılarından dolayı vicdani huzur duyacaklardır.

2.1.26.3.Normal öğrencilere yararları

Yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak akademik yönden ve davranışsal açıdan öğrencinin gelişimini görmesi öğrenciyi kabullenmesini, sahiplenmesini ve toplumun bir parçası olduğu bilincine varmasını sağlayarak normal öğrenciyi daha duyarlı hale getirecektir. Ayrıca yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak yaşlılarına yetişebilmesi normal sınıftaki işlenen dersin akışını bozmamasını sağlayacak böylece normal öğrenciler eğitim öğretim faaliyetlerinden en verimli şekilde istifade edebileceklerdir.

2.1.26.4.Velilere yararları

Yetersizliğe sahip çocuğunun destek eğitim odasında eğitim almasıyla akademik yönden ve davranışsal açıdan gelişme göstermesi diğer veliler, öğretmenler ve sınıf arkadaşları tarafından çocuğu hakkındaki şikâyetlerin azalmasına ve velinin üzerindeki psikolojik baskının azalmasına neden olacaktır. Ayrıca çocuğunun sorunları ile özel ilgilenilmesi velide yerleşen değersizlik hissinin azalmasına neden olacaktır.

2.1.27. Destek Eğitim Odası Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Reger,1969; akt McNamara (1986)'ya göre destek eğitim odasının başarısını etkileyen problemler arasında; programdan beklenen başarının bilinmemesi, programdan beklentinin çok yüksek olması dolayısıyla hayal kırıklığı yaşanması, destek eğitim odası programının özel eğitim sınıfı için destek olduğu sanıldığı için öğrencilerin burada bulunmak istememesi, okul müdürlerinin ilgisizliği, programın uygulandığı yerdeki sınıf öğretmenlerinin iletişim kurmaması ve programı anlamaması ile fiziksel olanakların uygun olmaması gösterilmektedir.

Destek eğitim odasında çalışan öğretmenlerin karşılaşılabileceği bazı problemler bulunmaktadır. Genel eğitim öğretmenleri özel gereksinimli öğrencilere karşı ilgisiz olabildikleri için okuldaki çalışanları programa yardımcı olmaları için hazırlamak sorun olabilmekte ve olumsuz tavır sergileyebilmektedirler. Destek eğitim odası öğretmenleri

ile genel eğitim öğretmenleri arasında etkileşime ihtiyaç olduğu belirtilmesine rağmen araştırmalar, destek eğitim uygulaması modelinde bu etkileşimin yetersiz olduğunu göstermektedir (VOLTZ vd., 1995; akt. Akay, Uzuner, ve Girgin 2014).

Kırcaali-İftar (1998)'e göre, kaynak odada öğretmen ile daha yakın çalışma fırsatı bulan öğrenci, genel eğitim sınıfında da benzer yakınlığı beklemeye başlayabilmektedir. Bu da, kaynaştırma öğrencisinin normal sınıfta zorlanmasına yol açmaktadır. Kaynak oda eğitimi özel gereksinimli öğrencinin belli sürelerle de olsa normal sınıftan ayrılmasını gerektirmesi, normal sınıfta ve kaynak odada benimsenen eğitim amaçları ve gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlanmasının zor olması, sınıf öğretmeninin kaynak odayı, sorunlu öğrenciyi sınıftan çıkarabilme fırsatı gibi görmesine neden olması gibi nedenlerle (Kırcaali-İftar ve Batu, 2006), destek eğitim odası hizmeti öğrencinin sınıfın dışında eğitim almasının o an sınıfta verilen eğitimi kaçırmaya ve öğrenciler arasında damgalanmaya neden olması açısından eleştirilmektedir (Sığırtmaç ve Gül,2010). Kaynak oda uygulamaları Türkiye’de yeni bir uygulama olması nedeniyle bu tür bir hizmeti sunabilen okul sayısı çok azdır (Türkoğlu, 2007).

2.2.Destek Eğitim Odası Hizmeti ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.2.1.Destek Eğitim Odası Hizmeti İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Şafak (2005), gerçekleştirdiği araştırmanın amacı, kaynaştırmaya yerleştirilmiş görme engelli öğrencilerin akademik alanlarda ve görme yetersizliğine bağlı sınırlılıklarda, performanslarına göre hazırlanan destek eğitimin gezici öğretmen tarafından sunulmasının, akademik alanlarda ve görme yetersizliğine bağlı sınırlılıkların üstesinden gelmede etkili olup olmadığı belirlenmeye çalışmaktır. Araştırmaya ortaöğretim birinci sınıfa devam eden görme engelli iki öğrenci katılmıştır. Araştırmada kullanılan ve öğrencilerin performanslarına göre hazırlanan öğretim planları gezici öğretmen görevini yapan araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular öğrencinin performansına göre gezici öğretmen tarafından sunulan destek eğitimin; öğrencilerin doğal sayılarla ve bağımsız hareketle

ilgili amaçlarda belirtilen davranışları kazanmalarına yol açtığını ve bu kazanımın uygulamadan sonra da korunduğunu göstermektedir.

Ünal (2008), gerçekleştirdiği araştırmanın amacı, Kahramanmaraş ilinde birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır. Araştırmanın deseni, tek denekli deneysel desenlerden, “denekler arası çoklu yoklama deseni’ dir. Araştırmaya ilköğretim ikinci sınıfa devam eden zihin engelli üç öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik alanlardaki gereksinimleri belirlenerek bu gereksinimler doğrultusunda saat okumayı kazandırmak ve okuma hızını artırmak üzere destek eğitim planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, grafiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Akdemir ve Okta (2008), tarafından Eskişehir il merkezinde kaynaştırma programı uygulayan 17 farklı ilköğretim sınıfına devam eden 24 işitme engelli öğrenci ve her birinin öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasını belirlemek amacıyla yapılan betimsel çalışmanın sonucunda, işitme engelli öğrencilere okul içinde destek hizmetler sağlanmadığı ve okul dışında sağlanan destek hizmetlerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerince sağlanan hizmetlerle sınırlı olduğu görülmüştür ayrıca kaynaştırma uygulaması yapan sınıf öğretmenlerini işitme engelli öğrenciler ve eğitimleriyle ilgili destek hizmetlere gereksinim duydukları ancak kendilerine gerekli destek hizmetlerin sağlanmadığını belirtmişlerdir.

Köse (2009), gerçekleştirdiği araştırmada, genel eğitim sınıfında bulunan kaynaştırma eğitimine tabi öğrencilerin web ortamında özel bir eğitim desteği almaları sağlanarak öğrencilerin öğrenme etkinliklerini, zaman ve mekândan bağımsız olarak ve

eğitim üniteleri somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa doğru olacak şekilde, kendi hız ve düzeylerine göre gerçekleştirmeleri amaçlamıştır. Aynı şekilde bu çalışma ile web destekli öğrenme uygulamasının, kaynaştırma eğitimindeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersindeki akademik başarıları, performans düzeyleri, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik tutumları üzerindeki etkisini ve web destekli öğretimin kaynaştırma eğitiminde özel eğitim desteği olarak uygulanabilirliğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını İzmir'in Konak ilçesinde bulunan bir ilköğretim okulunda kaynaştırma eğitimi alan 22 tane 7. sınıf öğrencisidir. Araştırmanın deney ve kontrol grupları 11'er öğrenciden oluşmaktadır. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde basit rasgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma öncesinde öğrenciler, 10 saatlik bir ön eğitime tabi tutulmuşlardır. Araştırmanın bulguları; özel gereksinimli öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteği, bu öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırmış, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca uygulama süresince yapılan gözlemlerde öğrencilerin fen bilgisi dersini bilgisayarla çalışmaktan zevk aldıkları, uygulama çalışmalarına sürekli katılmaya özen gösterdikleri, böyle bir çalışmaya tekrar katılmaya istekli davrandıkları ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Çulha (2010), yaptığı çalışmada, zihinsel yetersizliği olan ilköğretim okulu dördüncü sınıf kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin etkililiği araştırılmıştır. Ayrıca eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin araç gereçler arası genelleme etkisi ve izleme etkisi de incelenmiştir. Araştırma tek denekli araştırma yöntemlerinden, davranışlar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmaya iki zihinsel engelli tanısı konmuş kaynaştırma öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın yoklama, öğretim ve izleme oturumlarında İngilizce karşılıkları öğretilecek olan sözcüklerin resimleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında eşzamanlı ipucuyla gerçekleştirilen bireysel destek eğitiminin, kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde etkili olduğu, eşzamanlı ipucu öğretim yöntemiyle sunulan bireysel destek eğitim hizmetlerinin araç gereçler arası genellemede ve kalıcılıkta etkili olduğu görülmüştür.

Canbulat (2010), gerçekleştirmiş olduğu araştırma ilköğretim birinci sınıfa başlayan öğrencilerin dil, psikomotor, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişim alanlarına ilişkin okula hazır bulunuşluluk düzeylerini belirleyerek ilgili alanlarda eksiklik veya yetersizliği olan öğrencilerin gelişimlerini desteklemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Bolu ili ilköğretim okulları arasından seçilmiş ilköğretim okuluna başlayan 87 birinci sınıf öğrencisi arasından, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 10 öğrenciden oluşmaktadır. Birinci sınıfa başlayan çocukların okula hazır bulunuşluluk düzeylerini belirlemek için Kiel Okula Alma Testi kullanılmıştır. Okula Alma Testinin ön uygulamasından sonra dil, psikomotor, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişim alanlarında eksiklik ve/veya yetersizliği belirlenen öğrencilere bireyselleştirilmiş destek eğitim programı uygulanmıştır. Destek eğitimi sonrasında Kiel Okula Alma Testi son uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilere sağlanan destek eğitiminin öğrencilerin dil gelişimi, psiko-motor, sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Akay (2011), yaptığı araştırmanın amacı, Eskişehir 'de kaynaştırma ortamında eğitimine devam eden işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesidir. Araştırmanın katılımcıları ilköğretim dördüncü sınıfta kaynaştırma eğitimi alan işitme engelli üç öğrenci ayrıca destek eğitim öğretmeni de araştırmacı olarak görev almıştır. Destek oda eğitiminde uygulanan etkinlikler destek odası programlarının ilkelerine dikkat edilerek düzenlemiştir. Uygulamalar Türkçe, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve matematik alanlarını içermiştir. Elde edilen veriler araştırma sürecinde ve sonrasında araştırmacı ve geçerlik komitesi tarafından eleştirel bir şekilde analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre kaynaştırma ortamında eğitimine devam eden işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim, destek eğitim öğretmeninde kişisel ve mesleki gelişimine destek olduğu, mesleki bakış açısına, programlara ve derslerinin niteliğine olumlu katkılar sağladığı destek eğitim alan öğrencilerin ise akademik, sosyal ve iletişimsel davranış ve becerilerinde gelişme göstermiş oldukları gözlenmiştir.

Gürgür, Kıs ve Akçamete (2012), tarafından 2003-2004 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, T.C. Başbakanlık

Özürlüler İdaresi Müdürlüğü ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı ile “Kaynaştırma öğrencilerine bireysel özel eğitim destek hizmetlerinin sunulması” konulu yapılan projede destek özel eğitim hizmetleri sunan 8 öğretmen adayından yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veriler toplanarak tümevarım yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde bireysel destek hizmetlerinin gerekliliğini vurguladıkları bulunmuştur. Öğretmen adayları, bireysel desteğin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının artması ve sosyal becerilerinin gelişmesi gibi çok yönlü faydalar sağladığını belirtmişlerdir.

Ünay (2012), tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, bireysel destek eğitimin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları ve öz yeterlilik algıları üzerindeki etkililiğini ortaya koymaktır. Araştırma, İzmir de kaynaştırma öğrencileriyle yürütülen bu araştırmaya, deney grubunda 8, kontrol grubunda 9 öğrenci olmak üzere toplam 17 öğrenci katılmıştır. Ayrıca öğrencilerle birlikte velilerin ve öğretmenlerinde görüşleri de alınmıştır. Deney sürecinde, deney grubundaki öğrencilere destek eğitim odasında matematiğe ilişkin bireysel eğitim verilirken, kontrol grubu sınıfta devam etmekte olan geleneksel eğitime devam etmiştir. Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma öğrencilerine destek eğitim odasında verilen matematik eğitiminin genel eğitim sınıfına göre öğrencilerin matematik başarılarını anlamlı ölçüde arttırdığı bulunurken; öz yeterlilik açısından destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin uygulama sürecinde öz yeterliliklerinin genel eğitim sınıfında eğitimlerine devam eden öğrencilere göre düştüğünü göstermiştir. Velilerin destek eğitime yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerde veliler çocuğunun bazı derslerde destek eğitim odasında eğitim almasını istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ise destek eğitim odasında kaynaştırma öğrencilerine verilen eğitimin öğrencilerinin matematik başarısına ve öz yeterliliğine olumlu yönde etkisi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Kış (2013), tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, Bolu ilinde özel eğitim sınıflarının bulunduğu ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almaktır. Araştırma, özel eğitim sınıfı bulunan ilköğretim okullarında görevli 10 rehber öğretmen ile 10 özel eğitim sınıfında görevli öğretmenin

gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında; rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarını yararlı bulduklarını, ancak destek eğitim odası uygulamalarının başarısını etkileyen nedenler arasında okul yönetiminin, destek eğitim odasının fiziksel ortamının ve uygulanan eğitim programlarının yer aldığını söylemişlerdir.

2.2.2. Destek eğitim odası hizmeti ile ilgili yurtdışında yapılmış araştırmalar

Miller ve Sabatino (1978), özel eğitim danışmanlığı ve kaynak oda uygulamalarının öğrenme gücü ya da davranış bozukluğu gösteren öğrenciler üzerindeki etkililiklerini karşılaştıran bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın bağımlı değişkenleri, öğretmen davranışları ve öğrenci başarıları olmuştur. Araştırma bulguları, öğrencilerin akademik gelişmelerinin, herhangi bir destek hizmet almayan öğrencilerden oluşan kontrol grubuna kıyasla önemli ölçüde yüksek olduğunu, ancak özel eğitim danışmanlığından ya da kaynak odadan yararlanan öğrencilerin başarılarının farklılaşmadığını göstermiştir (Akt: Kırcaali- İftar, 1998).

Sullivan ve McDainel (1983), iki hafta süresince 14 özel eğitim destek odası öğretmeni, destek eğitim alması uygun görülen öğrencilerin destek eğitim odasına devamlarına ilişkin bilgiler toplamıştır. Toplanan veriler değerlendirildikten sonra, öğrencilerin bireysel eğitim programlarında belirlenen tarih ve süreleri incelenerek, devamsızlıklarının nedenlerine ilişkin bulgulara göre çözüm önerileri sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler, destek eğitim öğrencilerinin, bireysel eğitim planlarında belirlenen zamandan daha az bir süre destek eğitim odasına alındığını göstermektedir. Ayrıca, destek eğitim alan öğrencilerin, destek eğitim odalarındaki eğitimlerinin %6'sı, öğrencilerin normal sınıf aktivitelerine katılmasından dolayı yapılamamıştır. Araştırma sonucu, herhangi bir destek eğitim öğretmeni okulda olmadığı ya da meşgul olduğu zaman, onun yerine vekil öğretmen tayin edilmediğini göstermiştir. Sonuç olarak; öğrencilerin % 4'ü destek eğitim odasına geç gelmekte, % 22'si destek eğitim odasına hiç gelmemekte, % 6'sı normal sınıftaki gezi gibi ders dışı

etkinliklere katıldığı için gelmemektedir. Öğretmenin okula hiç gelmemesinden dolayı ya da okul içi mazeretinden dolayı destek eğitim odasının kapalı olduğu zamanlar %6'dır. Çözüm önerileri:

1. Destek eğitim odası katılımı ile normal sınıf aktivitelerinin çakışmalarının, normal sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmenin karşılıklı görüşmeli
2. Asıl öğretmen yerinde olmadığı zamanlarda, tecrübeli bir vekil öğretmen tahsis edilmeli
3. Okul idarecileri, mecbur kalmadıkça, destek eğitim odası öğretmenlerine onları meşgul edecek harici görevler vermemeli.

Glomb, Nancy K., Daniel P. Morgan (1991), bu çalışmada ilköğretim , ortaokul ve lisedeki destek eğitim öğretmenlerinin kendi sınıflarına yerleştirilmiş kaynaştırma öğrencilerinin başarısını artırmak için literatürde belirlenmiş 19 yöntemden hangilerini kullandıklarını ve bu yöntemlerin başarılı bir şekilde uygulanmasını etkileyen değişkenleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Öğretmenler bu araştırmada belirtilen stratejileri orta derecede kullandıklarını belirtmişler ancak kullanmanın önemli olduğunu eklemişlerdir. Araştırma sonucunda; danışma ve işbirliği becerisini, normal sınıf verilerini toplama tekniklerini, normal sınıfta özürlü öğrencilerin başarılarını artıran destek eğitim tabanlı stratejileri ve normal sınıflardaki stratejileri, 10 yıldan fazla öğretim tecrübesine sahip öğretmenlerin, 10 yıldan daha az tecrübesi olan öğretmenlere nazaran daha etkili kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim öğretmenlerinin ve işbirliği becerisi konusunda diğer öğretmenlere göre daha yüksek geçerli ve ideal kullanım göstermelerine karşın, normal sınıf materyallerini yeniden düzenleme konusunda ise lise destek eğitim öğretmenlerinin diğer destek eğitim öğretmenlerine göre daha etkili kullanım gösterdikleri bulunmuştur. Fakülte mezunu destek eğitim öğretmenleri, mastır yapmış öğretmenlere göre, kaynaştırma öğrencilerinin başarısını artırmaya yönelik stratejilere daha az sahiptirler

Howard-Rose ve Rose (1994), bu nitel çalışmada öğrenme güçlüğü olan 4 öğrencinin bulunduğu iki normal sınıf ortamıyla bu öğrencilere yönelik hazırlanan bir destek eğitim odasının eğitim ortamı karşılaştırılmıştır. Sınıf ortamları öğretmenlerce

değerlendirilmiştir. Sınıf ortamını değerlendirmede kullanılan nitelikli iki veri kaynağı, sınıf gözlemleri ve öğretmen mülakatlarıdır. Her ikisi de sınıf ortamları, öğretmen davranışları ve hedef öğrenci davranışlarındaki benzerlikler ve farklılıkları ortaya koymak için analiz edilmiştir. Araştırmacılar ortamları gözden geçirirken (a) sınıfın, anlaşılabilirlik ve tahmin edilebilirlik durumuna (b) sınıfın, öğrencinin kendi kendini idare edebilmesine yardımcı olacak yeterliliğe sahip olup olmadığına dikkat etmişlerdir. Araştırma sonunda; öğrenciler, normal sınıfta çalışmayı sevdiklerini, ancak destek eğitim odasında çalışmanın daha kolay olduğunu, her ne kadar zor olsa da, destek eğitim odasında çalışmaktan çok normal sınıfta çalışmayı tercih ettiklerini, destek eğitim odasında kendilerini düzeltmeleri için daha fazla imkân verildiğini ancak kendilerini düzeltme becerilerini normal sınıfta daha fazla kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada destek eğitim odasındaki eğitimin, tahmin edilebilirlik ve anlaşılabilirlik açısından, normal sınıflara göre daha şekillendiği; öğrenci sayısının az olmasının, bireyselleştirmeyi kolaylaştırdığı belirtilmiştir.

Whittaker ve Taylor (1995), tarafından yapılan çalışmada, dört eyaletteki 303 eğitim yöneticisine gönderilen anketle destek eğitim öğretmenlerinin sahip olduğu zamanı nasıl kullandıkları araştırılmak istenmiştir. Anketin içeriği; (a) genel bilgi, (b) eğitim, (c) eğitim dışı görevler, (d) program seçenekleri ve (e) program değerlendirme alt bölümlerinden oluşmaktadır. Araştırma sonunda destek eğitim öğretmenlerinin öncelikli konuları arasında, öğrenci gelişimi üzerine rapor hazırlama ve öğretmen aile görüşmeleri olduğu ve öğretmenlerin birçoğunun, planlamayı görev dışı zamanlarda yaptıkları görülmekte, ayrıca destek eğitim öğretmenlerinden beklenen en önemli görevin, çok kişiden oluşan destek eğitim odası eğitim ekibi ile görüşmeler yapması olarak belirtilmektedir.

Espin ve Deno (1998), tarafından yapılan bu çalışmada destek eğitim odasına ve genel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler için BEP (bireyselleştirilmiş eğitim programlarının) hazırlanması ve uygulanması arasındaki ilişki karşılaştırılmış, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir. Araştırmaya destek eğitim odasına devam eden 50 ve onların öğrenci ile genel eğitim sınıfına devam eden 58 kaynaştırma öğrencisi olmak üzere toplam 108 öğrenci

katılmıştır. Ayrıca destek eğitim odası 10 öğretmenden ve normal sınıfta görevli 18 öğretmenden bireyselleştirilmiş eğitim planları alınmıştır. Araştırmada, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının, öğrencinin seviyesine, yetersizlik grubuna, bulunduğu sınıftaki okuma programlarına uygunluğu değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre hazırlanan iki bireyselleştirilmiş eğitim planı arasında belirgin farklar ortaya çıkmıştır. Destek eğitim odasına devam eden öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarının normal sınıf için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarına göre kullanım sürelerinin daha fazla olduğu, planda belirtilen uzun ve kısa dönemli amaçların daha iyi yazıldığı, planı hazırlarken kullanılan bilgi kaynaklarının daha iyi olduğu ve destek eğitim odasına devam eden öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarının öğrencilerin seviyesine daha uygun olduğu bulunmuştur.

Vaughn, Klingner (1998), tarafından yapılan bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin eğitim ortamı ile ilgili algılarını inceleyen sekiz çalışmanın bulguları sentezlenmiştir. Öğrenme güçlüğü olan 442 öğrenci ile yapılan görüşme ve anketler aşağıdaki genel bulguları vermiştir: (1) Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin çoğunluğu okuldayken genel eğitim sınıflarının dışında özelleştirilmiş öğretim almayı tercih ediyor; (2) öğrenciler destek eğitim odasını sevdiklerini çünkü çalışmaların daha kolay ve eğlenceli olduğunu ve çalışmaları yaparken gerekli yardımı aldıklarını söylüyor; (3) öğrenciler kaynaştırma sınıfını sevdiklerini çünkü arkadaş edinmek için çok iyi olduğunu belirtiyor; (4) çoğu öğrenci, özel eğitim öğretmenin genel eğitim sınıfında sağladığı yararı önemli buluyor ve öğrencilerin öğretmenin gerçekten özel eğitim öğretmeni olup olmadığını bilemiyor; ve (5) çoğu öğrenci özel eğitime nasıl geldiklerinden ve özel eğitim sınıfında veya genel sınıfta eğitim göreceklere karar verme sorumluluğunun kime ait olduğundan emin olamıyor.

Weiner (1999), destek eğitim odalarında yapılan eğitimin etkinliği üzerine yaptığı araştırmanın sonucunda destek eğitim odalarında yapılan eğitimin öğrencilerin akademik düzeyini arttırmada etkili olduğunu bulmuştur (Akt. Smailly, Al-Zoubi, Bani Abdel Rahman, 2012).

Moody, Vaughn, Hughes ve Fischer (2000), tarafından yapılan bu çalışmada öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin, destek eğitim odası ortamındaki okuma eğitimi, grup uygulamaları ve bunların ve sonuçları incelenmiştir. Bu çalışma iki yıl önce gerçekleştirilen (Vaughn, Moody, & Schumm, 1998) gözlem çalışmasına ek olarak yapılmıştır. Bu çalışmaya 59 öğrenciden 55'nin öğrenme özrü bulunan sınıfa ait altı öğretmen katılmıştır. Bazı öğretmenlerin küçük grup ve bireyselleştirilmiş aktiviteler kullanmasına rağmen bütün sınıfı kapsayan büyük grup öğretimi ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin yarısı, eğitim verdikleri öğrencilerin seviyesine göre materyal ve öğretim tekniği kullanmıştır. Özet olarak, bu çalışmada öğrencilerin okuduğunu anlamada önemli bir katkı bulunamamıştır. Okuma akışkanlığı test sonuçları da yetersiz öğrenci ilerlemesi göstermiştir. Destek eğitim odasının güncel yapısının, özel eğitim için imkân sağlamadaki başarısızlığı tartışılmıştır. Bu noktaya kadar gözden geçirilen araştırmalar, öğrenciler hakkındaki beklenti konusunda genel eğitim öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenleri arasındaki işbirliğinin akademik başarıyı sağlamada önemli olduğu görülmüştür. Araştırma ayrıca bu iki öğretmen grup arasındaki iletişim kalitesinin arttırılabileceği, etkili iletişimin olmayışından doğan karışıklık öğrencilerin öğretim programlarında hatalı uygulama ve değişikliklere yol açabildiği ortaya çıkmıştır.

Vaughn, Elbaum ve Boardman (2001), kaynak odalarında verilen eğitim yetersizlik gösteren öğrencinin eğitsel performansını artırmasına yardımcı olurken aynı zamanda en az kısıtlayıcı ortamda bulunan yetersizliğe sahip öğrencinin sınıfla uyumunu artırarak toplumsal kabullenme oranını artırarak öğrencide benlik saygısının gelişmesine yardımcı olduğunu bulmuştur (Akt.Akay, 2011).

Said (2002); Mohammed (2002);El- Smadi (1996); Ebu Alia (1998), yaptıkları araştırmada öğrenme güçlüğü olan öğrencilere destek eğitim odalarında verilen eğitimler sonucunda öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuma yazma ve aritmetik becerilerinde gelişmeler olduğu bulunurken davranış problemlerinde azalmalar olduğunu bulmuştur (Akt. Somaity, Al-Zoubi, Bani Abdel Rahman, 2012).

Bentum ve Aaron (2003), tarafından yapılan bu çalışmada, öğrenme güçlüğü olduğu tanısı konulan çocukların destek eğitim odasında okuma başarısını arttırma öğretiminin uzun vadeli sonuçlarını incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma, destek eğitim odasında okuma güçlüğü olduğu belirlenen çocukların destek eğitim odası öğretiminin sonucundaki bilişsel seviyeleri (IQ) de incelemiştir. Bu gibi uygulama ve öğretimlerin etkileri, okuma ve zekâ testlerinin önceki ve sonraki sonuçlarının karşılaştırılmasıyla bulunmuştur. Öğrenme güçlüğü çeken iki grup incelenmiştir: 230 öğrenciye okuma güçlüğü tanısı konulmuş ve 3 yıllık bir destek eğitim odası öğretiminin ardından tekrar değerlendirilmiştir; aynı tanıya sahip 64 öğrenci ise 3 yıllık artarda 2 dönem boyunca, yani 6 yıl sonra, öğrenme güçlüğü eğitimi aldıktan sonra tekrar değerlendirilmiştir. Sonuçlar şunları gösteriyor:

(a) Destek eğitimi odasındaki öğrenme güçlüğü eğitimi kelimeleri tanımayı veya okuduğunu anlamayı geliştirememiştir.

(b) Öğrenciler 3 yıl ve 6 yıllık eğitimin sonunda imla konusunda test sonuçlarında önemli bir düşüş yaşamıştır.

(c) Öğrenciler 6 yılın sonunda sözel zeka konusunda test sonuçlarında düşme göstermiştir.

Destek odasındaki öğrenme güçlü konusundaki güncel uygulama ve öğretimlerin okuma yeteneği üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Calhoon ve Fuchs (2003), yaptıkları çalışmada öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin destek eğitim odasında eğitim almaları sonucunda destek eğitim odasında alınan eğitimin matematik öğrenme performansları ve motivasyonlarını arttırmada katkısı olduğunu bulmuştur (Akt. Smaily, Al-Zoubi, Bani Abdel Rahman, 2012).

Kethley (2005), bu çalışmanın amacı dört ortaokul özel eğitim öğretmeninin, destek eğitim odasında yapılan okumaya dayalı müdahaleleri ve etkili öğretim öğelerinin, okuma öğretimini ne derece etkilediğini tanımlamaktır. Bu çalışmada öğrencileri, öğretmenleri ve okuma öğretimini anlatmak için görüşmeler, gözlemler ve belge incelemeleri kullanılmıştır. Bu çalışmadan dört tema ortaya çıkmıştır. Birincisi,

sonuçlar öğretmenlerin okuduklarını çözümleme akıcı ve hızlı okuma öğretimi konusunda bulguya dayalı okuma etkinlikleri yaptıkları ancak sözcük dağarcığını geliştirme ve anlama etkinliklerinin sınırlı olduğunu göstermiştir. Dört sınıf için, uygulama ve öğretimleri çözümlemek için ayrılan zaman bütün ders saatinin %10 ile %25 arasındadır. Okuma akıcı ve hızlı okuma konusundaki uygulamalar %1'den %36'ya kadar öğrenmeden öğretmene değişmektedir. Kelime çözümleme ve akıcı ve hızlı okuma öğretimi kullanımı öğretmenden öğretmene değişse de her öğretmen bu iki yöntemi de uygulamıştır. Nitekim öğretmenlerin kelime bilgisi ve anlama öğretimi müdahaleleri sınırlıdır. Öğrenciler öğretime ayrılan sürenin çoğunda kelime bilgisi geliştirme ve okuduğunu anlama ile ilgili çalışma kâğıdı doldurmaya harcar. Bu nedenle öğrencilerin belirli olarak kelime bilgisi veya okuduğunu anlamada harcadıkları zamanı hesaplamak, uygulamanın çalışma kâğıdı aktiviteleri ile karışık yapıldığından imkansızdır. Görüşmelerdeki dört öğretmenden sadece ikisi anlama stratejileri tanımlanmıştır. Bu öğretmenlerde biri anlama öğretimi verirken gözlemlenmiştir. Özetle, öğrenciler zamanlarının çoğunu aktif olarak grup okumasında harcamıştır. Ardından öğrenciler, öğretmenlerin yönelttiği düşük seviyede sorular veya çalışma kâğıtlarındaki düşük düzeyli sorularla devam edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, düzeltici geri dönüt kullanılarak yapılan kanıt destekli okuma öğretiminin, kelime çalışması ve okuduğunu anlama, alternatif grup şekiller ve önceden düzenlemelerden daha fazla okumadaki akıcı ve hızlı okuma, okunanları çözümlemeyi büyük ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Arno (2009), bu araştırma genel okulların sınıflarında ve özel eğitimin özel destek eğitim odalarında öğretilenler arasındaki ilişkiyi ve ayrıca öğretmenler arasında var olan ilişkinin kalitesini belirlemeye yönelik yapılmıştır. No: 13 anketi ile 6. sınıf öğretmenlerine genel eğitim sınıflarında bütün çocuklara öğretilenin ne olduğu ve özel ihtiyaçları olan ve özel eğitim uzmanıyla destek eğitim odasında çalışan öğrencilere ne verildiği sorulmuştur. Bu araştırma, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin tamamlaması gereken işler, her bir öğrencinin bireysel eğitim planının (BEP) paylaşımı, beklentilerin dile getirilmesi konusunda genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin kalitesini incelemiştir. Cevap verenlerin çoğunluğu genel eğitim ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olduğunu söylemiştir. Birçoğu

iletişim hatlarının genellikle açık olduğunu hissettiklerini söylemiştir. Özel ihtiyaçları olan öğrencilerin tamamladığı çalışmaların, mümkün olduğu kadar genel eğitim müfredatından uyarlandığını ve eğer bu uyarlama gerçekleştirilemezse bunun nedeninin öğrencinin anlama seviyesi olduğu ve özel eğitim ğretmeni tarafından yerine başka bir çalışma yapıldığı bildirilmiştir. Bazı katılımcılar ise genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olmadığını ve iletişim hatlarının iyileştirilebileceğini belirtmiştir.

Swanson ve Vaughn (2010), bu çalışma destek eğitim odasında, öğrenme özrü bulunan 2. sınıftan 5. sınıfa kadar olan öğrencilere sunulan okuma öğretiminin miktarı ve niteliklerini ortaya koyar. 10 özel eğitim destek eğitim odası ğretmeni tarafından sunulan okuma ğretimi gözlenmiştir. Buluntular gösteriyor ki ortalama ve ortalamanın üzerindeki ses farkındalığı, kelime çalışması, anlama, okuma akışkanlığı ve sözcük bilgisi öğretimini de içeren ğretim süresi içinde, öğretmenler ve öğrenciler yoğunlaşmış durumdadırlar. Genelde sınıfların küçük olmasına rağmen bütün grubu içeren yöntemler en yaygındır. Öğrenciler istatistiksel olarak sesli okumada bir ilerleme kaydetti ise de anlam ve kelime sayısında bir artışa gidememişlerdir.

Somaily, Al-Zoubive Bani Abdel Rahman (2012), bu alışma Sudi Arabistan, Nayran'daki destek eğitim odasındaki, öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin velilerinin destek eğitim odasına yönelik tutumlarını araştırmayı amaçlar. Bu çalışmanın örnekleri (111) adet öğrenme güçlüğü çeken ğrencisi olan velilerden oluşmaktadır. Velilerin tutumların değerlendirmeye yönelik (24) ğeden oluşan bir anket geliştirilmiştir. Verileri incelemek için tanımlayıcı istatistik ve ANOVA kullanılmıştır. Sonuçlara göre, öğrenme özrü bulunan öğrencilerin velilerin destek eğitim odasına yönelik olumlu tutumları vardır. Velilerin cinsiyet, akademik seviye, yaş ve ailede fert sayısı değişkenlerine atfedilebilecek önemli istatistiksel bir farklılığa rastlanmamıştır.

Al-Zoubi (2012), bu çalışma öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere sunulan okuma ve aritmetik yeteneklerini arttırmaya yönelik destek eğitim odası hizmetlerinin etkilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın rnekleri Sudi Arabistan, Nayran'da destek eğitim odasına katılmaya aday olan (60) ğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler,

kontrol ve deney olmak üzere eşit iki gruba ayrılmıştır. Deney grubu destek eğitim odasına alınmış, kontrol grubu ise derslerini normal sınıfta almıştır. Sonuçlar deney grubu lehinde önemli istatistiksel farklılıklar olarak kendi göstermiştir. Bu farklılıklar cinsiyetten bağımsızdır.

Morgan, McLaughlin, Neyman ve Bolich (2013), bu çalışmanın amacı özel öğrenme güçlüğü olan 11 yaşındaki bir öğrenci ile başka sağlık özürlü bulunan 11 yaşındaki diğer bir öğrencinin destek eğitimi odası saati içinde tekrarlı okuma yönteminden ne kadar faydalandıklarını tespit etmektir. Her bir seans boyunca her öğrenci verilen bir parçayı baştan sona üç defa okuyacaktır. Öğrenciler bireysel olarak tekrarlı okuma alıştırmalarını haftada dört defa tamamlar. Her bir seans 15 dk. sürer. Tekrarlı okuma yönteminin etkilerini değerlendirmek için deneyse bir ABA yöntemi kullanılmıştır. İki türde okuma değerlendirilmiştir: (1) katılımcının 1 dk. boyunca bir parçayı ilk defa okumasından oluşan “soğuk okuma”; (2) öte yandan katılımcının aynı parçayı 1 dk. boyunca ikinci defa okumasından oluşan “sıcak okuma”. Soğuk okuma verileri her bir deney koşulunda toplanabilmiştir. Öte yandan sıcak okuma verileri her katılımcının kendi okuma durumu esnasındaki puanlarından toplanmıştır. Öğretim müdahalesi, katılımcıların dakikada okudukları kelime performanslarını ve okumadaki doğruluk oranını arttırmada etkili olmuştur. Müdahale uygulanma açısından masrafsızdır. Ayrıca uygulama için az bir eğitim yeterlidir.

Datta (2013), bu nitel çalışma, Güney Avustralya’daki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilere, destek eğitim hizmetleri öğrencilerin problem çözme yeteneklerini, aile, sosyal ve akademik hayatlarını ne derece etkilediğini incelemeyi amaçlar. Araştırmanın sonucunda hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrenciler ve onların velileri destek hizmetlerinin, öğrencilerin problem çözme yetenekleri üzerinde ve sosyal ve aile hayatları üzerinde baskın bir etki sağlayamadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler yukarıdaki konular ile herhangi olumlu bir etkiden bilincinde olmadıklarını söylemiştir. Buna karşılık öğretmenler, verilen hizmetlerle öğrencilerin problem çözme yeteneklerine yardım edildiği, sosyal hayatlarının bir nebze iyileştirildiği ve aile hayatlarının ise etkilenmediğini düşünmektedirler. Öğrencilerin akademik hayatları hem öğrenci ve hem de öğretmenler tarafından olumlu katkısını

olduğu söylenen tek alandır. Ancak aileler bu alanda sınırlı ilerleme olduğu algısına sahiptir. Hizmetlerden optimum yarar sağlanabilmesi için hizmetlerin sahasını genişletilmesi ve büyütülmesi gereklidir.

Lal (2014), bu çalışmanın amacı, genel okullardaki destek eğitim odasıyla ilgili veli ve öğretmen görüşlerini incelemek ayrıca destek eğitim odasına dair veli ve öğretmen görüşlerini sunulan hizmetler, eğitimler, veli beklentileri, ev ve çevre ortamı bağlamında karşılaştırmak. Normal öğrencilerden daha başarısız olan ve arka sıralara saklanan öğrencileri derse daha az dikkatlerini vermeyi etkileyen faktörü bulmak için 66 veli ve 62 öğretmen (toplam 128) ile anket düzenlenmiştir. Örnekler ulusal başkent Delhi'deki genel ve kaynaştırmalı okullardan alınmıştır. Anket ve görüşmeler düşünceleri değerlendirmek için geliştirilmiştir. Sonuçlara göre veli ve öğretmenler destek eğitim odasında dair olumlu görüşe sahiptir. Ancak veli ve öğretmenler eğitim ve devletin tutumuna karşı olumsuz görüş dile getirmiştir.

Bunun yanı sıra öğretmenlerce dile getirilen olumlu görüşler şunlardır;

- a) Destek eğitim odasında uygun hizmet verilmesi,
- b) Sorumluluk verilmesi
- c) Davranış problemlerinin destek eğitim hizmeti tarafından ele alınması,
- d) Müfredatın adapte edilmesi.

Öte yandan öğretmenlerce aşağıdaki olumsuz görüşler dile getirilmiştir;

- a) Ek iş yükü,
- b) Öğretmen farklılığı,
- c) Öğrenmekte zorluk çeken öğrencilerin kabulü
- d) Mali destek.

Destek eğitim odası sonuçlarına göre erkek ve kız öğrenciler arasında çok fazla bir fark yoktur. Dolayısıyla destek hizmet odası hizmetleri ile görüşleri belirlemekte cinsiyet bir etken olamaz. Her iki gruptan çıkan analiz ve öneriler ışığında ulaşım, özel

mobilya, ekipman ve öğretici materyal, sağlık ve terapötik hizmetler, veli eğitimi ve yönlendirilmesi, teknoloji sahalarında gelişmeye ihtiyaç olduğu görülmüştür.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin dökümü ve analiz yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin, bu ortamdaki eğitim hizmetlerinin niteliklerine ilişkin durum tespiti niteliğinde betimsel bir çalışma olup çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005)'e göre nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür. Görüşmeler yapılaş şekillerine göre farklı şekillerde gruplandırılmaktadır. En yaygın gruplandırma, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış görüşmedir. Yarı-yapılandırılmış görüşme: Yapılandırılmış görüşmelerle yapılandırılmamış görüşmeler arasında kalan ve en çok kullanılan görüşme tekniğidir (Karasar, 2005).

Verilerin toplanmasında niteliksel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için tüm görüşmelerde kullanılmak üzere bir dizi soru hazırlanır. Kendileri ile görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sıra ile sorulur; ancak görüşülen kişinin görüşme sırasında soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin soruları kendisi ile görüşülecek olan kişinin bildiği terminoloji ile hazırlanmalıdır. Bu tür

görüşmelerde görüşmeci soruları sorarken kendisi ile görüşme yapılan kişiye gerektiğinde sorularla ilgili ek açıklamalar yapabilir (Uzuner, 1998).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2013-2014 öğretim yılında MEB' na bağlı Bursa ilinde bulunan, bünyesinde resmi olarak destek eğitim odası bulunan ve destek eğitim odası uygulaması yapılan ilkokulları oluşturmaktadır. Örneklemi belirlemek amacıyla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden destek eğitim odası bulunan ilkokulların listesi ve telefon numaraları alınmıştır. Bu okullar tek tek aranarak, destek eğitim uygulamasının devam edip etmediği ve bu destek eğitim odalarında hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hizmet verilip verilmediği ve destek eğitim odasında eğitim veren kaç öğretmenin bulunduğu hakkında bilgiler alınarak örneklem belirlenmiştir. Destek eğitim odası bulunan bu okullara tek tek gidilerek araştırma konusu anlatılmış ve görüşme için randevu talep edilmiştir. Bu randevuların sonucunda araştırmacı, araştırması kapsamına alınan Osmangazi ilçesinde bulunan Dr. Ayten Bozkaya İlkokulu, Nilüfer ilçesinde bulunan Şehit Kara Yüzbaşı Hakan Tan İlkokulu ve Gemlik ilçesinde bulunan Gemlik Çınar İlkokulu 'ndaki destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerle belirlenen konuyla ilgili olarak görüş ve önerilerini almak üzere İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve İlçe Kaymakamlığı'ndan araştırmasını gerçekleştirebilmek için gerekli izin belgesini almıştır (Ek-1).

Görüşmeyi kabul eden destek eğitim odasında eğitim veren on iki gönüllü öğretmen araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Öğretmenler görüşme sırasına göre; Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 olarak gösterilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyet, eğitim durumu, branş, mesleki kıdem, okutulan sınıf, sınıftaki öğrenci sayısı, kaynaştırma öğrenci sayısı, kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türleri, destek eğitim odasında eğitim verilen öğrenci sayısı, destek eğitim odasında verilen hizmet yılı, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili öğretmenlerin aldığı eğitimin dağılımı tablo 3-2.1' de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3-2.1.Görüşme yapılan öğretmenlerin demografik bilgileri

No	Kod	Cisiet	Eğitim Durumu	Branş	Mesleki Kıdem
1	Ö1	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	5-10
2	Ö2	E	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	21 ve Üstü
3	Ö3	E	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15
4	Ö4	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15
5	Ö5	K	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15
6	Ö6	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15
7	Ö7	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	5-10
8	Ö8	E	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	5-10
9	Ö9	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15
10	Ö10	K	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	5-10

Tablo 3.2.1’de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenlerden cinsiyetlerine göre 3’ü erkek, 7’si bayandır. Eğitim durumlarına göre, 9’u lisans, 1’i yüksek lisans mezunu, mezuniyet bölümlerine göre ise hepsi sınıf öğretmenliği bölümü mezunudur. Öğretmenlerden mesleki kıdem olarak, 4’ü 5-10 yıllık , 5’i 11-16 yıllık, 1’i de 20 yıl ve üzeri bulunmaktadır.

Tablo 3-2.2. Görüşme yapılan öğretmenlerin okuttukları sınıfları hakkındaki bilgiler

No	Kod	Okutulan Sınıf	Sınıftaki Öğrenci Sayısı	Sınıftaki Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	Kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türleri
1	Ö1	4.Sınıf	25-30	Yok	-
2	Ö2	2.Sınıf	25-30	1	Zihinsel yetersizlik
3	Ö3	3.Sınıf	25-30	Yok	-
4	Ö4	4.Sınıf	31-40	1	Zihinsel yetersizlik
5	Ö5	4.Sınıf	31-40	1	Zihinsel yetersizlik
6	Ö6	4.Sınıf	25-30	1	Zihinsel yetersizlik
7	Ö7	4.Sınıf	25-30	Yok	-
8	Ö8	3.Sınıf	25-30	2	Zihinsel yetersizlik
9	Ö9	3.Sınıf	25-30	1	Zihinsel yetersizlik
10	Ö10	4.Sınıf	25-30	1	Zihinsel yetersizlik

Tablo 3.2.2’de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenler okuttukları sınıf olarak, 1’i 2. sınıfları, 3’ü 3.sınıfları, 6’sı 4.sınıfları okutmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısına baktığımızda 25-30 öğrenci mevcudu olan 8 öğretmen, 31-40 öğrenci mevcudu olan 2 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin görevli oldukları sınıflarındaki kaynaştırma öğrenci sayılarına baktığımızda 3 öğretmenin sınıfında kaynaştırma öğrencisi

bulunmamakta, 6 öğretmenin sınıfında 1, 1 öğretmenin sınıfında ise 2 tane kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır. Kaynaştırma öğrencilerinin türü 10 öğretmende de zihinsel yetersizlik olarak görülmektedir.

Tablo 3-2.3. Görüşme yapılan öğretmenlerin, destek eğitim odası uygulaması ile ilgili bilgileri

No	Kod	Destek eğitim odasında eğitim verilen öğrenci sayısı	Destek eğitim odasında verilen hizmet yılı
1	Ö1	1 Öğrenci	İlk Yıl
2	Ö2	1 Öğrenci	İlk Yıl
3	Ö3	2 Öğrenci	İlk Yıl
4	Ö4	2 Öğrenci	İlk Yıl
5	Ö5	2 Öğrenci	1-5
6	Ö6	2 Öğrenci	6-10
7	Ö7	1 Öğrenci	1-5
8	Ö8	2 Öğrenci	6-10
9	Ö9	1 Öğrenci	1-5
10	Ö10	1 Öğrenci	1-5

Tablo 3.2.3'de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenlerin, 5'i destek eğitim odasında 1 öğrenciye eğitim verdiğini belirtirken, 5'i de 2 öğrenciye eğitim verdiğini söylemiştir. Öğretmenlerden 4'ü destek eğitim odasında ilk yıl eğitim verdiklerini, 4'ü destek eğitim odasında 1- 5 yıl arasında eğitim verdiğini, 2 öğretmen ise destek eğitim odasında 6-10 yıl arasında eğitim verdiğini söylemiştir.

Tablo 3-2.4. Görüşme yapılan öğretmenlerin, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili aldıkları eğitim hakkındaki bilgiler

No	Kod	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili aldığınız eğitim
1	Ö1	Meb ‘dan hizmet içi eğitim aldım
2	Ö2	Eğitim almadım
3	Ö3	Meb ‘dan hizmet içi eğitim aldım
4	Ö4	Eğitim almadım
5	Ö5	Eğitim aldım
6	Ö6	Meb ‘dan hizmet içi eğitim aldım
7	Ö7	Eğitim almadım
8	Ö8	Eğitim aldım
9	Ö9	Otizm Vakfı’ndan eğitim aldım
10	Ö10	Eğitim almadım

Tablo 3.2.4’de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenlere zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili eğitim alıp almadıkları aldılarsa nerden aldıkları sorulduğunda öğretmenlerin, 3’ü eğitim almadığını, 2’si sadece eğitim aldığını fakat nerde nerden ve ne zaman eğitim aldığını hatırlamadığını, 3’ü Meb’nın hizmet içi eğitim kurslarından yararlandığını, 1’i ise tohum otizm vakfının düzenlemiş olduğu bir eğitim seminerine katıldığını belirtmiştir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu (EK-2)’de sunulmuştur. Uygulama öncesinde araştırmada kullanılan görüşme formunun uzman geçerliğini saptamak amacıyla, görüşme formu sorularının uygunluk ve anlaşılabilirliği açısından alandan üç uzman tarafından incelenmiş ve forma son şekli verilmiştir. Bu amaçla uzmanlardan, soru maddelerini inceleyerek, bu soruların ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını, soruların açık, anlaşılır olup olmadıklarını ve gerekli olan bilgileri elde etme olasılığını göz önünde bulundurarak kontrol etmeleri istenmiştir. Uzmanlar hazırlanan soruların ele alınan konuyu kapsadığını, soruların açık, anlaşılır

olduklarını ve gerekli olan bilgileri elde etme olasılığının yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Soruların öğretmenler tarafından anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla iki öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda da, veri toplama aracında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, alan-yazında en çok kabul görmüş boyutlar açısından incelenip değerlendirilerek, dört ana tema altında 17 açık uçlu görüşme sorusu hazırlanmıştır.

Görüşme Soruları:

Destek Eğitim Odası'nın Fiziksel Özellikleri Hakkında Bilgiler

- 1) Destek eğitim odasının alan büyüklüğü ve konumu nedir?
- 2) Destek eğitim odası ısı, havalandırma, ışık düzeni, ses yalıtımı ve ortam düzenlemesi nasıldır?
- 3) Destek eğitim odası içinde yer alan araçlar (tahta, masa, dolap, pano vb. gibi malzemeler) öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun mudur?
- 4) Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri (Dil kartları, üzerinde harflerin bulunduğu kartlar, hikâye anlatan resimli kartlar, üç boyutlu görsel malzemeler, hikâye kitapları, sesli hikâye kitapları, bilgisayar yazılımları ve cd'leri vb.) öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmiş midir?

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin Niteliksel Özellikleri Hakkında Görüşler

- 5) Destek eğitim odasında yetersizliği olan öğrenciyle haftada kaç gün, günde kaç kez ve ne kadar süre ile eğitim yapıyorsunuz?
- 6) Destek eğitim odasına karşı normal öğrencilerin ve destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yaklaşımları nasıldır?
- 7) Destek eğitim odasına öğrenci veya siz her hangi bir nedenle gelmediğinizde telafi yapıyor musunuz?
- 8) Destek eğitim odasında eğitim yaptığınız öğrencinin performansına ve gereksinim düzeyine uygun BEP hazırlayarak, uygun araç-gereç ve yöntem-teknikleri kullanarak uyguluyor musunuz?

9) Destek eğitim odasında eğitim yaptığınız öğrenci için pekiştireç/ödül kullanıyor musunuz?

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Yapılan Eğitim Hakkında Gerekli Kişilerin Bilgilendirilmelerinin Yapılması Hakkında Görüşler

10) Destek eğitim odasında yaptığınız eğitimin değerlendirmesini yaparak, bu değerlendirmenin sonucunda bir sonraki eğitim süreci için gerekli önlemleri alıyor musunuz?

11) Destek eğitim odasında verilen eğitim sonucunda, destek eğitim alan öğrencilerin, hangi gelişim alanlarında ve ne tür değişikliklere neden olduğunu düşünüyorsunuz?

12) Destek eğitim odasında yaptığınız eğitiminin süreci ve sonucuyla ilgili öğrencinin öğretmenini/öğretmenlerini bilgilendiriyor musunuz?

13) Destek eğitim odasında yaptığınız eğitiminin süreci ve sonucuyla ilgili öğrencinin velisini bilgilendiriyor musunuz?

14) Destek eğitim odasında verilen eğitim ile ilgili Müdür, Müdür yardımcısı, Okul Rehber öğretmenini bilgilendiriyor musunuz?

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin Daha Verimli Olabilmesi İçin Öğretmenlerin Önerileri Hakkında Görüşler

15) Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasının fiziksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?

16) Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?

17) Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin, izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 15.04.2014-25.05.2014 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler katılımcıların verdiği randevular dikkate alınarak planlanmış, görüşmeleri okulda bulunan destek eğitim odalarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi, görüşmenin amacı açıklanmış, görüşme formundaki sıraya göre görüşme soruları yöneltilmiştir. Ses kayıt cihazı kullanarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 10-15 dakika arasında sürmüştür.

3.5. Görüşme ilkeleri

Araştırmacı, araştırmanın amacını katılımcılara açıklayarak, ses kayıt cihazı kullanılarak yapılacak görüşmenin analizinde uzmanların dışında hiç kimse tarafından bilgilerinin ve görüşmenin dinlenilmeyeceği veya transkriptin okunmayacağını belirterek bu çalışmayı kabul ettikleri takdirde sözleşmeyi imzalamaları istenmiştir. Tüm görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmış, ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Görüşmelerde araştırmacı tarafsız olmaya çalışmış ve görüşme soruları önceden katılımcılara gösterilmemiş, görüşmelerin sohbet şeklinde gerçekleştirilmesine özen gösterilmiş ve sorular önceden belirtildiği sırayla katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların açıklık getirilmesini istedikleri sorular karşısında yönlendirme yapılmayacak şekilde açıklamalar yapılmış, katılımcı konu dışına çıktığında uygun bir söylemle konuya dönmesi sağlanmıştır. Görüşme sırasında verilen cevaplar yetersiz olduğu düşünüldüğünde bir defadan daha fazla soru tekrarı yapılmamış görüşmenin verimli geçmesi için gerekli önlemler alınmıştır.

3.6. Verilerin Dökümü ve Analizi

Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda alınan ses kayıtlarından elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılmış ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin

analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi kullanılmıştır. Görüşmelerin ses kayıtları araştırmacı tarafından çözümlenmiş ve her bir satıra numara verilerek görüşme dökümü formu oluşturulmuştur. Her bir katılımcı için ayrı birer görüşme döküm formu oluşturulmuştur. Görüşme döküm formunda; katılımcı kişi/durum, yer ve saat gibi bağlamsal veriler, betimsel indeks, betimsel veri, araştırmacı yorumu ve sayfa yorumu gibi başlıklar bulunmaktadır. Görüşme döküm formlarına aktarılan bu kayıtlar araştırmacı tarafından tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Verilerin yazıya dökülmesi aşamasından sonra araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma soruları temel alınıp ve bu soruların yanıtlarını kapsayacak seçeneklere yer verilerek “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlanmıştır. Kodlama süreci araştırmacı ve bir uzman tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Daha sonra uzmanlar ve araştırmacı bir araya gelerek her sorunun yanıtını tek tek incelemişlerdir. Ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak birbiriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek iki uzman ve araştırmacı, birbirlerinden bağımsız olarak, ortak görüşler doğrultusunda tema ve alt temaları oluşturmuşlardır. Uzmanlar ve araştırmacının oluşturdukları tema ve alt temalar bir araya getirilerek karşılaştırılmıştır. Kodlama anahtarına göre işlenen veriler araştırma soruları doğrultusunda doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular tanımlanmış ve tanımlanan bu bulgular araştırmacı tarafından açıklanarak yorumlanmıştır. Görüşme döküm formlarına aktarılan verilerin geçerliliğinin sağlanabilmesi için alandan bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Rastlantısal olarak seçilen görüşme kayıtları bir uzmana dinletilerek yazılı metinlerle tutarlılıklarına bakılmıştır. Temalar ve alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Araştırmacı elde ettiği bulguları, kendi sonuçlarıyla uyuşmayan ya da alternatif açıklamalar getirmiş benzer çalışmalarla karşılaştırmıştır. Katılımcıların görüşlerini herhangi bir endişe veya korkuya kapılmadan samimiyetle ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği aşağıdaki uyum yüzdesi kullanılmıştır.

Görüş Birliği

Güvenirlilik = _____

Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı

Görüşme kodlama anahtarlarının tutarlılığının sağlanması amacıyla araştırmacı ve bir uzmanın doldurduğu görüşme kodlama anahtarları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sırasında araştırmacı ve uzman ilgili sorunun aynı kategorisini işaretlemişse ve/veya soruyla ilgili kategorilerde herhangi bir işaretleme yapmamışlarsa bu, uzmanlar arası “Görüş Birliği”, araştırmacı ve uzman birbirlerinden farklı kategoriye işaretlemişlerse bu “Görüş Ayrılığı” olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerle görüşmeler doğrultusunda oluşturulan temaların hepsinde görüş birliğine varılmıştır. Bu doğrultuda yapılan görüşme bulgularının güvenirliği, %100 olarak bulunmuştur. Buna bağlı olarak araştırmanın güvenirliğinin sağlandığı söylenebilir.

V. BÖLÜM

Bu bölümde görüşme yapılan destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin verdikleri bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları 12 tema ve her bir temanın alt temalarından oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan 12 tema şu şekilde sıralanmıştır:

Temalar:

1. Tema: Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu
2. Tema: Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu
3. Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin süresi ve telafi durumu
4. Tema: Destek eğitim odasıyla ilgili öğrenci bakış açıları
5. Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan program,yöntem-teknik ve materyaller
6. Tema: Destek eğitim odasında eğitim sırasında kullanılan pekiştireçler
7. Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi ve değerlendirilmesi
8. Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesinin yapılması
9. Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda öğrencide değişikliğe neden olunan alanlar
- 10.Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili öğretmenlerin önerileri
- 11.Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili öğretmenlerin önerileri
- 12.Tema: Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması ile ilgili öğretmenlerin önerileri

4. Bulgular

4.(1). Destek eğitim odasının alan büyüklüğü, konumu nedir ve ısı, havalandırma, ışık düzeni, ses yalıtımı ve ortam düzenlemesi nasıldır?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-1’de gösterilmiştir.

Tablo 4-1. Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasının konumu	3 katlı binada 3.kat	4
	3 katlı binada 2.kat	3
	3 katlı binada 1.kat	3
Destek eğitim odasının büyüklüğü	Büyüklüğün yeterli olduğunu düşünen	5
	Büyüklüğün yeterli olup olmadığı hakkında fikir belirtmeyen	3
Destek eğitim odasının mekânsal durumu	Mekânsal durumu yeterli bulanlar	2
	Mekânsal durumu havalandırma ısı ve ışık yönünden yeterli bulanlar	3
	Mekânsal durumu ses yalıtımı yönünden yeterli bulanlar	2
	Mekânsal durumu ses yalıtımı dışında yeterli bulanlar	4
	Mekânsal durumu ses yalıtımı yönünden yeterli bulmayanlar	4
	Mekânsal durumu yeterli bulmayanlar	7

Tablo 4-1 incelendiğinde destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında mekânsal durumu ve konumuyla ilgili soruya; destek eğitim odasının konumuyla ilgili destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 4’ü 3 katlı binada 3. kat “okul üç katlı üçüncü kat”(Ö3 numaralı öğretmen), “Üçüncü katta”(Ö3 numaralı öğretmen) diye belirtmiş, 3’ü 3 katlı binada 2.Kat,“ikinci katta eğitim veriyoruz”(Ö2 numaralı

öğretmen) şeklinde belirtmiş, 3'ü 3 katlı binada 1.Kat“1. katta Müdür beyin odasının hemen yanı başında” (Ö8 numaralı öğretmen) şeklinde belirtmiştir.

Destek eğitim odasının büyüklüğü hakkında destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 5'i destek eğitim odasının büyüklüğün yeterli olduğunu“20-25 m'2 öğrenciye yeterli büyüklükte diyebiliriz” (Ö5 numaralı öğretmen), “Ortalama büyüklüğü var ve yeterli olduğunu düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), 3'ü destek eğitim odasının büyüklüğün yeterli olup olmadığı hakkında fikir belirtmemiştir.

Destek eğitim odasının mekânsal durum hakkında destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 2'si, mekânsal durumu yeterli bulmakta “Şuan bu odada 1 kalorifer bulunuyor yeteri kadar ısındığını düşünüyorum havalandırması ışık düzenini ve ses yalıtımının uygun olduğunu düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), 3 'ü mekânsal durumu ısı ve ışık yönünden yeterli bulmakta “Bunlar düzenli güzel, ışık olarak da güzel yalıtım olarak da güzel ısıda güzel bir problem yok o konularda” (Ö9 numaralı öğretmen), “Isı ışık düzeni havalandırma açısından iyi” (Ö7 numaralı öğretmen), 2'si mekânsal durumu ses yalıtımı yönünden yeterli bulmakta “havalandırması ışık düzenini ve ses yalıtımının uygun olduğunu düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), 4'ü mekânsal durumu ses yalıtımı dışında yeterli bulmakta “Ses yalıtımı dışındaki imkânlar yeterli, ses yalıtımı biraz yetersiz tabi”(Ö3 numaralı öğretmen), “Hepsi düzgünde ses yalıtımında biraz yankılanma var onu biraz düzeltilmesi lazım” (Ö10 numaralı öğretmen), 4'ü mekânsal durumu ses yalıtımı yönünden yeterli bulmamakta“ Ses yalıtımı yeterli değil, ses yalıtımı iyi değil”(Ö8 numaralı öğretmen), “Isı ışık düzeni havalandırma açısından iyi ama ses yalıtımı olarak kötü” (Ö7 numaralı öğretmen), 7'si mekânsal durumu yeterli bulmamakta “Maalesef hiçbirisi uygun değil yani mesela sandalyelerimiz bile büyüklü”(Ö1 numaralı öğretmen),“Tam olarak bir destek eğitim odası olarak düzenlendiğini düşünmüyorum”(Ö4 numaralı öğretmen), şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.(2). Destek eğitim odası içinde yer alan araçlar öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun mu? Ve destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmiş midir?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-2’de gösterilmiştir.

Tablo 4-2. Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odası içinde yer alan araçların öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu	Destek eğitim odası içinde yer alan araçlar uygundur	4
	Destek eğitim odası içinde yer alan araçlar uygun değildir	4
	Destek eğitim odası içinde yer alan araçlarla ilgili eksikler vardır ve düzenlenmesi gerekmektedir.	5
Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri, öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilme durumu	Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri yeterli değildir.	7
	Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri temin edilmemiştir, öğretmenler tarafından kendi sınıflarından temin etmektedirler.	4
	Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri normal sınıftan farklı değildir.	2

Tablo 4-2 incelendiğinde destek eğitim odası içinde yer alan araçların (tahta, masa, dolap, pano vb. gibi malzemeler) öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 4'ü, uygundur "Uygundur diyebilirim."(Ö3 numaralı öğretmen), "Uygun"(Ö5 numaralı öğretmen) şeklinde belirtmiş, 4'ü uygun değildir, "Maalesef hiçbirisi uygun değil yani mesela sandalyelerimiz bile büyüklü küçüklü" (Ö1 numaralı öğretmen) "Yok tahtamız var ama diğerleri yok uygun değildir (Ö10 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmiş, 5'i eksikler var, düzenlenmesi gerekir "Masalar küçük öğrenciler için 1.ve 2.sınıflar için biraz daha büyük kalıyor, daha küçük masalar kullanılabilir. Eksik malzemeler var onların tamamlanması lazım"(Ö7 numaralı öğretmen), "Şuan burada bir tahtamız yok ancak bir masamız sandalye var öğrencilerin kullanabileceği, biraz daha düzenlenebilir diye düşünüyorum"(Ö9 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmiştir.

Tablo 4-2 incelendiğinde destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri (Dil kartları, üzerinde harflerin bulunduğu kartlar, hikâye anlatan resimli kartlar, üç boyutlu görsel malzemeler, hikâye kitapları, sesli hikâye kitapları, bilgisayar yazılımları ve CD'leri vb.) öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilme durumu ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 7'si yeterli değil "Bence yetersizlik var uygun gözüküyor (Ö2 numaralı öğretmen), "Yok bunların hiçbirisi yok, hiçbirisi yok uygun değil (Ö8 numaralı öğretmen), "Eeee okul olarak yeterli destek eğitim araç gerecimiz yok, kendi imkânlarımızla eksikleri sağlamaya çalışıyoruz" (Ö3 numaralı öğretmen), 4'ü temin edilmemiş, kendi sınıfımızdan temin ediyoruz "Eğitim materyalleri konusunda sıkıntı var az önce de söylediğim gibi biz bunları kendimiz temin etmeye çalışıyoruz"(Ö4 numaralı öğretmen), "biz öğrenciyi çalıştırdığımız zaman kendi sınıfımızdan temin ediyoruz araç gereçleri oradan getiriyoruz buraya" (Ö9 numaralı öğretmen), 2'si normal sınıftan farklı değil "Ekstra materyaller yok normal sınıf düzeneği diyebiliriz" (Ö5 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmiştir.

4.(3). Destek eğitim odasında, yetersizliği olan öğrenciyle haftada kaç gün, günde kaç kez ve ne kadar süre ile eğitim yapıyorsunuz? Ve destek eğitim odasına öğrenci veya siz her hangi bir nedenle gelmediğinizde telafi yapıyor musunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-3’de gösterilmiştir.

Tablo 4-3. Destek eğitim odasında verilen eğitimin süresi ve telafi durumu

Alt Temalar	Kod	f
Eğitimin Süresi	Haftada 1 gün 1 ders saati	2
	Haftada 1 gün 2 ders saati	4
	Haftada 1 gün 3 ders saati	1
	Haftada 1 gün 4 ders saati	1
	Haftada 2 gün 1 ders saati	2
	Haftada 3 gün 4 ders saati	1
	Haftada 3 gün 5 ders saati	1
Telafi Yapılma Durumu	Telafi yapılıyor	6
	Telafi yapılmaya çalışılıyor	1
	Telafi yapılmıyor	2
	Telafi yapılma imkânı yok	1

Tablo 4-3 incelendiğinde destek eğitim odasında verilen eğitimin süresi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 2’si haftada 1 gün 1 ders saati, “Cuma günleri 3 ve 4. Saatlerde ders veriyoruz ”(Ö8 numaralı öğretmen), 3’ü haftada 1 gün 2 ders saati, “Haftada bir gün ikişer saat 40 dakikadan ikişer saat süreyle eğitim yapılıyor” (Ö9 numaralı öğretmen), “haftada bir defa 2 saat üst üste yapıyoruz, keşke bu değişik günlerde 2 güne yayılabilse” (Ö2 numaralı öğretmen), 1’i haftada 1 gün 3 ders saati, “ikisiyle de haftada birer gün ders veriyorum, birine günde haftada birine 3 saat diğerine 2 saat” (Ö3 numaralı öğretmen), 1’i haftada 1gün 4 ders saat’i, haftada 2 gün destek eğitimi veriyorum biri gününü bir öğrencime bir gününü bir öğrencime ayırdım 1 günümde 4 saat ders veriyorum diğer öğrenci ile de 4 saat haftada dörder dörder veriyorum” (Ö6 numaralı öğretmen), 2’si haftada 2 gün 1 ders saati

(toplamda 2 ders saati), “haftada 2 gün 2 saat”(Ö10 numaralı öğretmen), 1'i haftada 3 gün 4 ders saati, “Haftada 3 gün eğitim yapıyoruz, bu üç günün 1 ve 2.günü 3 er saat 3.günü 2 saat yapıyoruz toplamda 8 saat oluyor, öğrenci başı 4 saat”(Ö5 numaralı öğretmen), 1'i haftada 3 gün 5 ders saati, “haftada 3 gün çalışıyoruz 2 saat ve 1 saat şeklinde toplam 5 ders saati”(Ö1 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 4-3 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılamayan eğitimin telafisi ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 6'sı yapıyorum, “Yapıyorum başka bir güne yapıyorum ve bunu daha önceden çocuğa söylüyorum ailesine ve çocuğa da söylüyorum şu gün yapacağız bu hafta işte şu gün senin günün ama biz o gün yapamayacağız benim işlerim var ama ben seninle şu gün çalışacağım o gün hazır ol diyorum o gün gidip yapıyoruz”(Ö6 numaralı öğretmen), “Mutlaka yapıyoruz”(Ö5 numaralı öğretmen) “Tabi ki yani telafi çalışmalarımızı mutlaka yapıyoruz”(Ö3 numaralı öğretmen), 1'i yapmaya çalışıyorum, “Yapmaya çalışıyoruz elimizden geldiğince”(Ö3 numaralı öğretmen), 2'si yapmıyorum, “hayır yapmıyorum” (Ö9 numaralı öğretmen), 1'i imkânımız yok, “yo maalesef öyle bir şansımız yok” (Ö1 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

4.(4). Destek eğitim odasına karşı normal öğrencilerin ve destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yaklaşımları nasıldır?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-4'de gösterilmiştir.

Tablo 4-4. Destek eğitim odasına karşı yaklaşımları

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin destek eğitim odasına karşı yaklaşımları	Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin destek eğitim odasına karşı yaklaşımları olumludur.	8
	Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin destek eğitim odasına karşı yaklaşımları olumsuzdur.	2
Normal gelişim gösteren öğrencilerin destek eğitim odasına karşı yaklaşımları	Normal gelişim gösteren öğrencilerin destek eğitim odasına karşı yaklaşımları olumludur.	3
	Normal gelişim gösteren öğrencilerin destek eğitim odasından haberleri yoktur.	1

Tablo 4-4 incelendiğinde destek eğitim odasına karşı, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yaklaşımları ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 8 ‘i olumlu, “Tutumlarında bir sıkıntı yok herkes seviyor çünkü teneffüslerde onlar oraya geliyorlar iletişim kuruyorlar sıkıntı olmuyor”(Ö5 numaralı öğretmen), “Benimle çalışan öğrenciler beni görünce sevinerek kalkıyorlar kendileri geliyorlar. Herhangi bir değişiklik yok normal sınıf ortamı şeklinde gibi düşünüyorlar çünkü onlara yetersiz kaldıklarını öğrenemedikleri konuları öğreteceğimi bunu oyunla yapacağımızı söylediğimiz için çok rahatlıkla ve her seferinde de oyunla yaptığımız için geliyorlar”(Ö6 numaralı öğretmen), “Yani herhangi bir problem çıkarmıyorlar geliyorlar isteyerek”(Ö10 numaralı öğretmen), “Normal bir tutum bir sıkıntı yok çocuklarda isteyerek geliyor”(Ö4 numaralı öğretmen), 2’si olumsuz, “destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin tutumlarında hani arkadaşlarından ayrıldıklarında derste olmadıklarında sanki kendilerini eksikmiş gibi hissediyorlar buraya geldiklerinde”(Ö7 numaralı öğretmen), “Yani öğrenci buraya geldiği için farklı bir durumu olduğunu tabii

ki hissedebiliyor ve diğer öğrenciler de o öğrencinin öğrenmesinin bir problem olduğunu ve bu yüzden ayrıca sınıf öğretmeni tarafından diğer derslerde alındığının farkında, destek eğitim almaya gelen öğrencinin kendini biraz kötü hissettiğini düşünüyorum yani tam olumlu bir tavır içerisinde değil ”(Ö9 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişleridir.

Tablo 4-4 incelendiğinde destek eğitim odasına karşı, normal gelişim gösteren öğrencilerin yaklaşımları ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 3’ü olumlu, “Normal gelişim gösteren öğrencilerin kendi öğrencilerim için söyleyebilirim bunu bütün okul için söyleyemem benim sınıfımda normal öğrenciler bu odaya karşı olumlu tutum içerisinde ancak” (Ö9 numaralı öğretmen), “Tutumlarında bir sıkıntı yok herkes seviyor çünkü teneffüslerde onlarda oraya geliyorlar iletişim kuruyorlar sıkıntı olmuyor” (Ö5 numaralı öğretmen), 1’i haberleri yok, “Normal öğrencilerin pek destek eğitim odasından haberleri yok ”(Ö7 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişleridir.

4.(5). Destek eğitim odasında yaptığınız eğitimi öğrencinin performansına ve gereksinim düzeyine uygun BEP hazırlayarak, uygun araç-gereç ve yöntem-teknikler kullanarak uyguluyor musunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-5’de gösterilmiştir.

Tablo 4-5. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan yöntem, materyaller ve uygulanan program

Alt Temalar	Kod	f
Uygulanan program	Destek eğitim odasında uygulanan programla ilgili BEP hazırlanıyor.	10
Araç-gerecin kullanılma durumu	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili araç gereç sağlanıyor.	4
Yöntem ve teknik kullanılma durumu	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili yöntem ve teknikler uygulanıyor.	1

Tablo 4-5 incelendiğinde destek eğitim odasında uygulanan programla ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 10'u BEP hazırlıyoruz, “BEP hazırlıyoruz”(Ö1 numaralı öğretmen),“Evet okul rehber öğretmenimiz bu konuda destek oluyor sağ olsun, onun da yardımıyla BEP oluşturuyoruz”(Ö3 numaralı öğretmen), “Çocuğu önce tanımaya çalışıyoruz, tanıdıktan sonra ancak bir plan hazırlıyoruz, bunu da sınıf öğretmeni aile birlikte yapmaya çalışıyoruz”(Ö6 numaralı öğretmen), “Hazırlanan BEP’ni kendi sınıf öğretmenin planını uyguluyorum. Ben öğretmenin kendi sınıf öğretmeni olmadığım için sadece sınıf öğretmenin planını uyguluyorum”(Ö7 numaralı öğretmen),“Evet BEP hazırlanıyor” (Ö9 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 4-5 incelendiğinde destek eğitim odasında kullanılan araç gereç ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 4’ü araç gereç sağlanıyor “gerekli araç gereçler sağlanıyor”(Ö9 numaralı öğretmen), “kendimize göre uygun araçlarla eğitime devam ediyoruz”(Ö5 numaralı öğretmen), “çocuğa göre de uygun araç gereç kullanılıyor yetersizliğine göre”(Ö10 numaralı öğretmen),şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 4-5 incelendiğinde destek eğitim odasında kullanılan yöntem ve teknik ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 1'i yöntem ve teknikleri uyguluyoruz “Uygun araç yöntem teknikleri uyguluyoruz çocuğa”(Ö6 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

4.(6). Destek eğitim odasında eğitim yaptığınız öğrenci için pekiştireç /ödül kullanıyor musunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-6’de gösterilmiştir.

Tablo 4-6. Destek eğitim odasında verilen eğitimle ilgili kullanılan pekiştireç

Alt Temalar	Kod	f
Pekiştireç Kullanma Durumu	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili pekiştireç kullanılmaktadır.	8
	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili pekiştireç kullanılmamaktadır.	1
	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili pekiştireç aralıklı kullanılmaktadır	1
	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili yiyecek pekiştireci kullanılmaktadır.	2
	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili sözel pekiştireç kullanılmaktadır.	2
	Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili etkinlik pekiştireci kullanılmaktadır.	1

Tablo 4-6 incelendiğinde destek eğitim odasında eğitim sırasında kullanılan pekiştireç ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 8'i Kullanıyorum, “Tabi kullanıyoruz”(Ö1 numaralı öğretmen),“Evet değişik ödüller uygulamaya çalışıyorum, vermeye çalışıyorum”(Ö3 numaralı öğretmen),“Kullanıyorum önemli ben mesela kendi öğrencimle ilgili olarak müdür yardımcısına götürüyordum bir şeyi başardığı zaman müdür yardımcımız çok seviyordu çünkü ona götürdüğüm zaman inanılmaz mutlu oluyordu ve her böyle işte yıldız koyuyoruz yaptıklarına falan filan böyle çıkarma falan yapıyoruz. Onları her yaptığında müdür yardımcısıyla

yani çok da hareketli bir çocuk normalde ama o enerjisini doğru yere aktarınca hiçbir sıkıntı olmadı ve o pekiştirmeler çok etkili oldu”(Ö5 numaralı öğretmen), 1'i kullanmadım, “Ödül şu ana kadar pek kullanmadım ama yararlı olduğuna inanıyorum kullanmaya çalışacağım”(Ö2 numaralı öğretmen), 1'i aralıklı kullanıyorum, “aralıklarla kullanıyoruz”(Ö8 numaralı öğretmen),1'i yiyecek pekiştireci kullanıyorum, “Evet bazen kalem ya da çikolata gibi ödüller verdiğim oluyor”(Ö7 numaralı öğretmen), 1'i sözel pekiştireç kullanıyorum, “sözel pekiştireçler kullanmaya özen gösteriyoruz” (Ö1 numaralı öğretmen), 1'i etkinlik pekiştireci kullanıyorum, “teneffüse 5 ya da 10 dakika erken çıkma gibi” (Ö1 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

4.(7). Destek eğitim odasında yaptığınız eğitimin değerlendirmesini yaparak, bu değerlendirmenin sonucunda bir sonraki eğitim süreci için gerekli önlemleri alıyor musunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-7’de gösterilmiştir.

Tablo 4-7. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan önlemler

Alt Temalar	Kod	f
	Destek eğitim odasında	4
Eğitimin	verilen eğitimin değerlendirilmesi yapılmaktadır.	
Değerlendirilmesi	Destek eğitim odasında	1
	verilen eğitimin değerlendirilmesi yapılmamaktadır.	
	Destek eğitim odasında	
Eğitimin	verilen eğitimin izlenmesi konu tekrarı şeklinde yapılmaktadır.	1
İzlenmesi	Destek eğitim odasında verilen eğitim	
	sınıf öğretmeni, aile, destek eğitim veren öğretmen tarafından izlenmektedir.	1
Eğitimle ilgili	Destek eğitim odasında verilen eğitimle	6
alınan önlemler	ilgili önlem alınmaktadır.	

Tablo 4-7 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitimin değerlendirilmesi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 3'ü değerlendirme yapıyorum, “Evet birer form var elimizde o formları dolduruyoruz yapabildikleri yapamadıkları şeklinde çünkü bir dahaki seneye daha verimli olması gerekiyor onun geldiği düzeyi belirlemek için daha iyi yapamadıklarını seneye tekrardan işlenmesi açısından bir rapor hazırlıyorum”(Ö6 numaralı öğretmen), 1'i değerlendirme yapmadım, “İlk yılım olduğu için genel bir değerlendirme henüz yapmadım ara değerlendirmeleri rehber öğretmenimizle zaman zaman yapıyoruz yani fikir alışverişinde bulunuyorum”(Ö3 numaralı öğretmen), 6'sı konu hakkında bilgi vermemiştir.

Tablo 4-7 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 1'i konu tekrarı yaparak, “Sadece konu tekrarı şeklinde yapıyoruz”(Ö1 numaralı öğretmen),9'u konu hakkında bilgi vermemiştir.

Tablo 4-7 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitimde alınan önlemlerle ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 6 'sı önlem alıyorum, “Evet alıyorum”,(Ö8 numaralı öğretmen), “Eksikliklerimizi gözden geçiriyoruz ve bir sonraki çalıştıracağımız öğrenci için başka neler yapabiliriz üye düşünüyoruz”(Ö9 numaralı öğretmen), 4'ü konu hakkında bilgi vermemiştir.

4.(8). Destek eğitim odasında yaptığınız eğitiminin süreci ve sonucuyla ilgili öğrencinin öğretmenini/öğretmenlerini, ilgili öğrencinin velisini, Müdür, Müdür yardımcısı, Okul Rehber öğretmenini bilgilendiriyor musunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-8'de gösterilmiştir.

Tablo 4-8. Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesi

Alt Temalar	Kod	f
Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Bilgilendirilmesi	Sınıf ve branş öğretmenlerine bilgilendirme yapılmaktadır.	9
	Sınıf ve branş öğretmenlerine ara sıra bilgilendirme yapılmaktadır.	1
Velinin Bilgilendirilmesi	Veli bilgilendirilmektedir.	8
	Veli bilgilendirilmemektedir.	2
Yöneticilerin Bilgilendirilmesi	Yöneticilere bilgilendirme yapılmaktadır.	9
	Yöneticiler bilgilendirilmemektedir.	1

Tablo 4-8 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitim hakkında öğrencinin branş öğretmenlerine bilgilendirilmesi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 9’u bilgilendirme yapıyorum, “Diğer öğretmenleri eğer evet branş öğretmeni varsa onları bilgilendiriyorum, benim öğrencim olduğu için sadece branş öğretmenini bilgilendiriyorum”(Ö9 numaralı öğretmen),“Bilgilendiriyoruz sohbet ediyoruz gerekli düzeltmeler yapıyoruz”(Ö5 numaralı öğretmen), “Evet bilgilendiriyorum”(Ö6 numaralı öğretmen), 1’i Ara sıra bilgilendirme yapıyorum, “Öğretmeniyle görüşüyoruz açıkçası bu çok sık mümkün olmuyor ara ara eksik görülen yerlerde gelişme var mı diye de görüşme yapmaya çalışıyoruz”(Ö1 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 4-8 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitim hakkında öğrencinin velisinin bilgilendirilmesi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 2’si bilgilendiremedim” (Ö6 numaralı öğretmen), 8’i bilgilendirme yapıyorum, “Evet veli ile düzenli görüşme yapılıyor”(Ö9 numaralı öğretmen), “Bilgilendiriyoruz” (Ö3 numaralı öğretmen),“Tabi ki” (Ö10 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 4-8 incelendiğinde destek eğitim odasında yapılan eğitim hakkında yöneticilerin bilgilendirilmesi ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan

öğretmenlerden 9'u bilgilendirme yapıyorum, "Bilgi veriyoruz zaman süreci içinde" (Ö3 numaralı öğretmen), "Evet tabi BEP programını da onlara verip gelişimini de onlara göre belirliyoruz" (Ö10 numaralı öğretmen), "Evet bunları bilgilendiriyorum fakat resmi olarak bilgilendirmiyorum yazılı değil sözlü olarak mesela her destek eğitimi verdiğim günlerde teneffüslere çıktığımızda bunu gördüğüm sınıf öğretmenine müdür yardımcısına ya da müdüre bilgilendiriyorum rehber öğretmenimize bilgilendiriyorum veyahut ta yapamadığımız bir yer varsa rehber öğretmeninden destek alıyorum yani ben bu çocuğa şu konuyu kavratamadım veyahut ta şu davranışı kazandıramadım dediğim zaman onu birlikte çalışarak onu yaparak ilerleme sağlıyoruz bilgilendiriyorum hepsini" (Ö6 numaralı öğretmen), "Evet zaten onların onayıyla oluyor bu çalışma" (Ö9 numaralı öğretmen), "1'ibilgilendirmiyorum," "Kendi adıma söyleyeyim bilgilendiremiyorum" (Ö1 numaralı öğretmen) şeklinde belirtmişlerdir.

4.(9). Destek eğitim odasında verilen eğitim sonucunda destek eğitim alan öğrencilerin hangi gelişim alanlarında ve ne tür değişikliklere neden olduğunu düşünüyorsunuz?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları tablo 4-9'da gösterilmiştir.

Tablo 4-9. Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda, öğrencide değişikliğe neden olunan alanlar

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda öğrencide değişikliğe neden olunan alanlar	Dil becerilerinde ilerlemektedir.	1
	Bilişsel becerilerde ilerlemektedir.	3
	Matematik becerilerinde ilerlemektedir.	3
	Okuma yazma becerilerinde ilerlemektedir.	4
	Davranışsal becerilerde ilerlemektedir.	2
	Özgüven gelişiminde ilerlemektedir.	3
	Okula karşı olumlu tutum göstermede ilerlemektedir.	1

Tablo 4-9 incelendiğinde destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda değişikliğe neden olunan alanlar ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden 1 tanesi dil gelişimi, "ikinci olarak sözel ve dilsel zekalarında yavaş da

olsa bir gelişme olduğunu fark ediyorum, kendine güvenle beraber sözel zeka yani konuşma becerilerinde gelişme gözlüyorum”(Ö3 numaralı öğretmen), 3 'ü bilişsel beceriler, “Zihinsel anlamda oluyor kalabalık bir sınıfta olduğunda dikkatleri daha çabuk dağılan çocukların dikkat sürelerinin uzadığını görüyorum. Dikkat süresi uzuyor”(Ö7 numaralı öğretmen), 3 'ü matematik becerileri, “Destek eğitimle ilgili ben şunu düşünüyorum. Birçok ilkokul öğrencisi hakkında da yaklaşık olarak bunu düşünüyorum 4 işlem çok önemli okuduğunu anlama çok önemli. Bunlarda çok ciddi gelişmeler oldu.”(Ö5 numaralı öğretmen), “Birde matematiksel beceriler üzerinde olumlu olduğunu düşünüyorum”(Ö8 numaralı öğretmen), 4'ü okuma yazma becerileri, “Okuma yazmayı öğrenme ve bunları anlama çok önemli. Bunlar üzerinde duruyorum. Bunlarda çok ciddi gelişmeler oldu”(Ö5 numaralı öğretmen), “Özellikle okuma ve yazma becerisi artı”(Ö8 numaralı öğretmen), “Okuma yazma öğretebildiğimi düşünüyorum çocukta bu şekilde bir gelişme oldu”(Ö4 numaralı öğretmen), 2'si davranışsal beceriler, “Davranış var evet bu değişimleri ancak o şekilde gözlemleyebiliyorum. İlerlediklerini fark ediyoruz bunu ailede fark ediyor sınıf öğretmenini de fark ediyor birlikte çalıştığımız için olumlu yönlerde ilerlemeler kaydediyoruz” (Ö6 numaralı öğretmen), 3'ü özgüven gelişimi, “Şöyle, anladım öğrenci tabii ki duyuşsal olarak biraz daha öğrencinin kendine olan güveninin yerine geldiğini düşünüyorum çünkü öğrenci yavaş yavaş çok büyük bir fark olmasa da diğer akranlarına yetişmeye çalışıyor ve bir şeyler yapmaya çalışıyor öğrenci burada bir şeyler öğrenince sınıf içerisindeki derse katılımında arttığını gözlemleyebiliyorum öğrencide olumlu bir özgüven duygusu geliştirdiğini düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), “Şimdi burada çocuklar kendilerini geliştiriyorlar birebir ders aldıkları için kendilerine öz güveni yerine geliyor diğer arkadaşları gibi öğrenebildiğini fark ediyor yani güzel değişiklikler oluyor çocuğun gelişiminde 1'i okula karşı yaklaşım “okula karşı daha fazla bir sevgi duymaya başladı”(Ö4 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

4.(10). Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için sizce destek eğitim odasının fiziksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-10'da gösterilmiştir.

Tablo 4-10. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler	Destek eğitim odasının ses yalıtımı yapılmalıdır.	2
	Destek eğitim odası ortamı sade olmalıdır.	1
	Destek eğitim odasında oyun alanı oluşturulmalıdır.	2
	Destek eğitim odasının teknolojik alt yapısı sağlanmalıdır.	3
	Destek eğitim odasında öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyal temin edilmelidir.	6
	Destek eğitim odasının araç gereçleri tam temin edilmelidir.	2

Tablo 4-10 incelendiğinde destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 2'si ses yalıtımı yapılmalı “Bir kere ses yalıtımı yok öncelikle ses yalıtımının sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğrencilerin dikkati dağılıyor”(Ö1 numaralı öğretmen), 1'i sade olmalı, “Evet bir kere sade olmamalı çocuğun hani hoşuna gidecek şeyler barındırmalı içinde, ”(Ö7 numaralı öğretmen), 2'si oyun alanı oluşturulmalı, “Demin biraz bahsettim oyun alanı mutlaka olması gerekiyor çünkü bazıları bunlardan işte hiperaktif olabiliyor onların ihtiyaçlarına yönelik olarak böyle çizgili yerler olabilir bahçemizde görmüşsünüzdür o işte oyun çizgi alanları olabilir bu onları daha mutlu eder ben mesela ritmik saymaları yaptırırken onlara çizgi çiziyorum yere orada yapıyorlar zıplayarak falan yaptıklarında bu onlar için daha etkili oluyor o tarz küçük ayrıntı noktalar eklenebilir” (Ö5 numaralı öğretmen), 3'ü teknolojik alt yapısı sağlanmalı, “teknolojik olarak gelişmiş bir sınıf olması gerekiyor bir projeksiyon olması gerekiyor çocuğa bunu anlatabilmek için veyahut ta çocuğa oyunla bunu öğretmek için klasik yöntemler değil

de şu anda günümüzde bilgisayara çok düşkünler çocuklar, o şekilde daha iyi öğreneceklerini düşünüyorum normal sınıf ortamı olmaması gerekiyor diye düşünüyorum ”(Ö6 numaralı öğretmen), 6’sı öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyal temin edilmeli, “Bence biraz daha çocuğun düzeyine uygun düzenlenebilir benim düşüncem yani ona yönelik materyaller olabilir” (Ö2 numaralı öğretmen), “Fiziksel özellikler iyileştirilmeli diye düşünüyorum, daha öğrencinin ilgisine, zeka seviyesine uygun hale getirilebilirse o zaman belki çocuklar daha istekli daha motive bir şekilde gelebilecekler” (Ö3 numaralı öğretmen), “Yani odanın içerisinde öğrencinin ihtiyacına göre araç gereç olması gerektiğini düşünüyorum mesela yerde çünkü bazı destek eğitim alan öğrenciler çok hareketli olabiliyor yada çok farklı özellikleri olabiliyor yani odanın içerisinde her türlü düzenin ona göre olması gerektiğini diyorum sandalyeden dolaplara kadar tahtaya kadar yer zemine kadar her şey bu öğrenciye göre düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), 2’si sınıf araç gereçleri tam temin edilmeli, “masa, sandalye, tahta düzeninin olması gerektiğini düşünüyorum ve seviyelerine uygun çeşitli kitapların”(Ö1 numaralı öğretmen) şeklinde belirtmişlerdir.

4.(11). Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-11’de gösterilmiştir.

Tablo 4-11. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri hakkında öneriler

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasında	Dersler uygun vakitte ve düzenli yapılmalıdır.	6
verilen eğitimin daha verimli	Ders süreleri artırılmalıdır.	2
olabilmesi için,	Fiziksel düzenlemelere dikkat edilmelidir.	2
destek eğitim odasında	BEP hazırlarken öğrencinin	1
yapılan eğitimin	öğretmenleriyle ve aileyle işbirliği yapılmalıdır.	
niteliksel özellikleri	Eğitim esnasında uygun ve yeterli materyal kullanılmalıdır.	3
hakkında öneriler	Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.	1
	Veli eğitimi yapılmalı ve işbirliği sağlanmalıdır.	1
	Tekrar yöntemi kullanılmalıdır.	1

Tablo 4-11 incelendiğinde destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri hakkında öneriler ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 6'sı dersler uygun vakitte yapılmalı, "Bana göre daha erken saatlerde yapılması yararlı olur ,haftada 1 gün üst üste değil de ayrı ayrı günlerde yapılsa çocuğun dikkati ilgisi daha yoğun olacaktır" (Ö2 numaralı öğretmen), "Öğrencinin burada ders esnasında eğitim görmesi aynı zamanda o sırada işlenen diğer dersten geri kalmasına sebep oluyor bunun düzenlenmesi için şöyle bir şey olabilir. Bu öğrenci ya bakanlığın bir düzenleme yapması gerektiğini düşünüyorum bu konuda bu öğrenci ya diğer öğrencilerle birlikte belirli saatlerde ders alıp geriye kalan zamanlarını burada geçirmesi gerekiyor yada ders saatleri dışında okul çıkışında yani burada eğitim alması gerekiyor" (Ö9 numaralı öğretmen), "Şimdi çocuğun burada destek eğitime gelirken düzenli haftanın her günü yada haftada 1-2 gün gelmesi lazım düzenli olarak gelip düzenli olarak dersini alması ve onun takip edilmesi gerekiyor. Yani bunlara dikkat edilmesi gerekir "(Ö10 numaralı öğretmen), "Zamanında ders yapılması gerekiyor diye düşünüyorum, çocuğun belli bir zamana odaklanması ve o zaman da gelip katılması gerekiyor diye düşünüyorum"(Ö4 numaralı öğretmen), 2'si ders süreleri artırılmalı "Kesinlikle haftada 1 gün 2 ders saati yeterli değil daha fazla olmalı artı onun dışında ders saatlerinin dışında takviye amaçlı kurslar verilebilir çünkü 2 saat ders yeterli olmuyor" (Ö8 numaralı öğretmen), "bu öğrencilere diğer öğrencilerden en az iki katı kadar zaman ayırmamız gerekiyor, diğer

öğrenciler haftada 6 saat ders alırken bu öğrenci burada birebir ilgilenmemiz gerektiğinde 2 saatlik yada 3 saatlik eğitim alabiliyor bunun yeterli olduğunu düşünmüyorum, sürenin çok yetersiz olduğunu düşünüyorum.”(Ö9 numaralı öğretmen), 2’si fiziksel düzenlemelere dikkat edilmeli ,“fiziksel olarak dediğim gibi yani ev ortamı olması gerekiyor”(Ö6 numaralı öğretmen), 1’i BEP hazırlarken işbirliği yapılmalı, “BEP hazırlarken kurul halinde hazırlamamız gerekiyor, öğretmeni ile işbirliği içinde olmamız gerekiyor ki bunu biz bir iki ders saatinde belirleyemiyoruz” (Ö1 numaralı öğretmen), 3’ü uygun ve yeterli materyaller kullanılmalı “BEP i hazırladıktan sonra uygulamaya geçerken uygun materyallerin de olması gerektiğini düşünüyorum”(Ö1 numaralı öğretmen), “Araç gereç artırabiliriz hani sözel değil de daha görsel şeylerde yapılabilir araç gereç malzemeleri artırabiliriz”(Ö7 numaralı öğretmen), 1’i öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli “Öncelikle eğitim öğretim veren öğretmenlerin eksikliklerinin giderilmesi gerekiyor, yetersizlikler giderilmesi gerekiyor. Seminerler düzenlenebilir, öğretmenler ekstra çalışmalar yapmalı, eksiklikleri tamamlarsa, velilerde bu konuda biraz bilgilendirilirse daha iyi olacak”(Ö3 numaralı öğretmen), 1’i veli eğitimi yapılmalı ve işbirliği sağlanmalı,“ gerek okul olarak gerek milli eğitim olarak, veliler de biraz bilinçlendirilmeli, bizim burada yaptığımız eğitim evde biraz daha fazla desteklense belki daha fazla ilerleme kaydedilecek”(Ö3 numaralı öğretmen), 1’i tekrar yöntemi kullanılmalı, “Nitelik olarak ne diyebiliriz, birebir çalışma çok etkili bir yöntem birebir ilgileniyorsunuz hatalarını görüyorsunuz tekrar düzeltiyorsunuz, ben destek eğitim ile ilgili şunu fark ediyorum, tekrar yapıldığı zaman oturuyor bazen hiç oturmayacakmış gibi hissediyor insan sanki çok fazla tekrar etmek gerekiyor tekrar tekrar tekrar aynı konuyu anlatıyoruz o zaman oturuyor ısrarlı ve kararlı davrandığında oluyor”(Ö5 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişleridir.

4.(12). Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Sorusu sorulmuş, alınan cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4-12’de gösterilmiştir.

Tablo 4-12. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler

Alt Temalar	Kod	f
Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için,	Aile bilgilendirilmeli ve aileyle işbirliği içinde olunmalıdır.	3
destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi	Rehber öğretmenlerden destek alınmalıdır.	2
değerlendirilmesi	Değerlendirme mutlaka yapılmalıdır.	1
ve bilgilendirmenin yapılması	Okul müdürü bilgilendirilmeli ve okul idaresiyle işbirliği içinde olunmalıdır.	1
hakkında öneriler	Veli ve öğretmen katılımlı toplantılar düzenlenmelidir.	3

Tablo 4-12 incelendiğinde destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler ile ilgili soruya; destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerden, 3’ü aile bilgilendirilmeli ve aileyle işbirliği içinde olunmalı, “Şimdi burada veli çok önemli çocuk elbirliğiyle hep birlikte yetiştirilmeli burada o yüzden bunun kendi seviyesine uygun BEP programının hazırlanması lazım, bunları uygulanırken veliye de hangi konularla ilgili yardımcı olunacağı bilgilendirilmesi lazım, velinin ona göre eğitilmesi lazım”(Ö10 numaralı öğretmen), “Mutlaka veli ile birlikte çalışılmalı artı zaman zaman okul rehber öğretmeniyle de bir araya gelerek velinin de katılımıyla bu toplantıların sık sık düzenlenmesi gerekiyor. Velinin ilgisi çok önemli maalesef burada veli ilgisi yeteri kadar yok ”(Ö8 numaralı öğretmen), 2’si Rehber öğretmenlerden destek alınmalı “Bence okul rehber öğretmeni yada RAM’nin sağlayacağı diğer bir uzman kişilerin zihinsel engellilerden de uzman kişiler olabilir bunlar, bunların zaman zaman okullara gelerek burada destek eğitim alan öğrencileri gözlemlemesinin ve bize bu konuda dönüt vermesinin bizim açımızdan daha yararlı olacağını düşünüyorum”(Ö9 numaralı öğretmen), 1’i Okul müdürü bilgilendirilmeli ve okul idaresiyle işbirliği içinde olunmalı“ Müdüre çocuğun özü,

ihtiyaçları ve hangi konularda destek alacağı bilgilendirilmeli” (Ö10 numaralı öğretmen), 1’i veli ve öğretmen katılımlı toplantılar düzenlenmeli “zaman zaman okul rehber öğretmenleriyle de bir araya gelerek velinin de katılımıyla bu toplantıların sık sık düzenlenmesi gerekiyor”(Ö8 numaralı öğretmen), şeklinde belirtmişlerdir.

V. BÖLÜM

5.1. Tartışma

Araştırma bulguları oluşturulan 12 temaya göre sıralanmıştır. Bu bölümde araştırma bulguları, alan yazın ve ÖEHY ile karşılaştırılarak oluşturulan bu 12 tema başlıkları altında tartışılmıştır. Tartışma sonrasında araştırma bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.1. Destek eğitim odasının mekânsal durumu ve konumu

Araştırma bulgularına destek eğitim odalarının bulunduğu yerin öğrencilerle eğitim yapılan okul ana binasında bulunduğu görülmektedir ki bu da ÖEHY'nde 1) Destek eğitim odasının okul veya kurum içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir şeklindeki ifadeye ve Black ve Morris'in (1974)'destek eğitim odasının okulun içinde bulunması gerektiği' ifadesine uygun düşmektedir. Ayrıca destek eğitim odaları okul ana binalarının 1.2.3.katlarında olduklarını söylemişlerdir. Araştırma ile ilgili öğretmenlerle yapılan görüşme destek eğitim odalarında yapılmıştır. Araştırmacı destek eğitim odalarında eğitim gören öğrencilerin normal eğitim gördüğü sınıfların yerlerini idareden aldığı bilgilere göre tespit etmiştir. Destek eğitim odasının bulunduğu katlar ile destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin normal eğitim aldığı sınıfların bulunduğu katlar aynı katlardır. Deshpande (2013)'e göre, "destek eğitim odası için en mantıklı konum özellikle öğrencilerin sınıflarının bulunduğu kat yani öğrencilerin devam ettiği normal sınıfının yakınında olmalıdır. Bu yakınlık, normal sınıftan destek eğitim odasına gidiş süresini kısaltır ve normal sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmeni arasındaki iletişimin daha fazla olmasını sağlar" şeklindeki ifadeye de uygun düşmektedir.

Destek eğitim odasının büyüklüğü, konumu ve odanın görünümü destek eğitim odası programının uygulanmasında önemli bir yer teşkil etmektedir (McNamara, 1989). MEB' nin (2008) yayınlamış olduğu Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları adlı genelgenin destek eğitim odası bölümünün destek eğitim odası düzenlenirken dikkat edilmesi gereken hususları belirtirken destek eğitim odasının büyüklüğüyle ilgili: “Odada birebir eğitim için ayrılan kısmın 2x2 metre karelik bir alandan az olmamasına dikkat edilmelidir şeklinde ifade yer almaktadır. Araştırmacı üç farklı okulun destek eğitim odasının büyüklükleriyle ilgili bilgiye odaları gerek kendisi ölçerek gerekse milli eğitim müfettişlerince düzenlenen destek eğitim odası onay yazısında yer alan destek eğitim odalarının büyüklük olarak kaç m² oldukları bilgisine ulaşarak destek eğitim odalarının büyüklükleri hakkında bilgi edinmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden Ö1,Ö2,Ö3,Ö4 numaralı öğretmenlerin bulunduğu okulun destek eğitim odasının büyüklüğünün 6m² olduğu, Ö5,Ö6,Ö7 numaralı öğretmenlerin bulunduğu okulun destek eğitim odasının büyüklüğünün 12 m² olduğu, Ö8,Ö9,Ö10 numaralı öğretmenlerin bulunduğu okulun destek eğitim odasının büyüklüğünün 20 m² olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgilere göre destek eğitim odalarının büyüklüklerinin 2x2 m² den büyük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda destek eğitim odası büyüklükleri MEB' nin (2008) yayınlamış olduğu Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları adlı genelgenin destek eğitim odası bölümünün destek eğitim odası düzenlenirken dikkat edilmesi gereken hususları belirtirken destek eğitim odasının büyüklüğüyle ilgili: “Odada birebir eğitim için ayrılan kısmın 2x2 metre karelik bir alandan az olmamasına dikkat edilmelidir şeklinde ifadeye uygun düşmektedir. Ayrıca Deshpande (2013) ‘e göre “Bir kaynak odası isteğe bağlı bir büyüklükte olmalıdır. Belki oda küçük olabilir ancak en azından bireysel ders ve grup dersleri yapmak için ve sınıf ihtiyaçlarını karşılayan malzemeleri rahatça yerleştirilebilir bir büyüklükte olmalıdır” şeklindeki ifadeye de uygun düşmekte yine destek eğitim odasının boyutları, grup çalışması yapılabilmesi düşüncesinden yola çıkılarak (Batu ve Topsakal, 2003) grup eğitimi yapmaya da elverişli durumdadır. Buna ek olarak destek eğitim odalarının büyüklükleri sınıf araç gereçlerinin ve ders materyallerinin rahatlıkla yerleştirilebileceği büyüklükte bulunmaktadır.

Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin destek eğitim odalarının büyüklüğü alan yazında belirtildiği şekilde, ideal bir destek eğitim odasındaki gibi altı öğrenciyi, bir öğretmeni, gerekli sayıda masa, sandalye, yazı tahtası türündeki araçlar ile sınıf kitaplığını, ders materyalleri ve araç-gereçlerini rahatlıkla alabilecek ölçülerde (Black ve Morris,1974) olduğu ve 2X2 ‘m2 den büyük olduğu görülmektedir.

Kaynak odasının fiziksel düzenlenmesinin öğrencinin akademik başarısı ve sosyal davranışları üzerinde etkisi olacaktır. Fiziksel düzenlemeye dikkat edilmesi öğrencinin akademik ve sosyal yönden ilerlemesini kolaylaştırabilir (McNamara, 1989 akt; Almusa,1999). Araştırma bulgularına göre mekânsal duruma baktığımızda öğretmenlerin 7’si mekânsal durumu yeterli bulmamaktadır. Destek eğitim odasının yetersizliğinin en önemli nedenlerinden birisi ses yalıtımının yapılmamış olması görülmekte, ses yalıtımı dışında destek eğitim odasının uygun olduğunu düşünenler ile ısı, ışık yönünden destek eğitim odasının uygun olduğunu düşünenleri topladığımızda öğretmenlerin çoğunluğunu temsil ettiğini görüyoruz. Kaynaştırma uygulamaları hakkında genelgenin 9. ve 10. maddelerinde; Özel eğitim sınıfı ile destek eğitim odası için ayrılan mekânların fiziki şartlarının (ısı, ışık, genişlik, hijyen vb.) eğitime uygun ve kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir. Eğitim öğretim açısından elverişsiz ortamlarda özel eğitim sınıfı ve destek eğitim odası düzenlemesi yapılmayacak ve materyal ve donanım ihtiyacı yerel imkânlar kullanılarak temin edileceği (MEB, 2008) belirtilmektedir. Bu bilgi doğrultusunda değerlendirdiğimizde destek eğitim odalarının ses yalıtımı konusunda yetersiz olduğu görülmekte destek eğitim odası için ayrılan mekânların fiziksel şartlarının eğitim öğretim çalışmalarının sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinin sağlanması açısından ses yalıtımının yapılması gerektiği görüşüne ulaşılmıştır.

Alan yazında belirtilen özellikler ile araştırma bulguları karşılaştırıldığında destek eğitim odaları için ayrılan yerlerin ve büyüklüklerin uygun olduğu, yalnız mekânsal durumda ses yalıtımı konusunda uygun olmadığı, iyileştirilmelerin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

5.1.2 . Destek eğitim odasında bulunan materyallerin temin edilme durumu

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin görüşlerine baktığımızda öğretmenlerin 5 'i nin destek eğitim odası içerisinde yer alması gereken en zorunlu araç ve gereçlerin eksik olduğunu, yine 4'ü nün de bulunan araçların öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmadığını belirttikleri görülmüştür. Ayrıca materyalleri öğretmenlerin kendi sınıflarından temin etmek zorunda kaldıkları bunun ise öğretmen, öğrenci ve araç gereçlerin kullanışlılığı açısından olumlu sonuçları olmayacaktır. Alan yazın incelendiğinde MEB ÖEHY' nin (2006) 28.maddesinin (f) bendinde destek eğitim odasında, öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları, yetersizlik türüne uygun araç-gereç ve eğitim materyalleri bulunur'' şeklinde ifade bulunmaktadır. Yine kaynaştırma uygulamaları hakkında genelgenin 10. maddesinde ve materyal ve donanım ihtiyacı yerel imkânlar kullanılarak temin edileceği (MEB, 2008) belirtilmektedir. Alan yazın, ÖEHY' de belirtilen özellikler ile araştırma bulguları karşılaştırıldığında destek eğitim odası içinde yer olması gereken araçların destek eğitim odasında kullanılan eğitim öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmediği görülmektedir.

5.1.3. Destek eğitim odasında yapılan eğitimin süresi ve telafi durumu

ÖEHY' nin (MEB,2006) 28. maddenin (h) bendinde destek eğitim odasında verilen destek eğitim hizmetleri okulun veya kurumun ders saatleri içinde yapılır şeklinde ifade edilmektedir. Araştırma bulgularında öğretmenlerin destek eğitim odasında okulun ders saatlerinde yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda destek eğitim odasında yapılan eğitim okulun ders saatlerinde yapıldığı alan yazında belirtilenlerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Yine ÖEHY' nin (MEB,2006) 28. maddenin (d) bendinde öğrencinin destek eğitim odasında alacağı haftalık ders saati, haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde planlanır şeklindeki ifadeye göre ilkokul öğrencileri haftalık 30 saat ders görmektedirler. Haftalık 30 saatin %40'ı 12 saattir ki araştırma bulgularına göre

haftada en fazla eğitim alan öğrenci 5 ders saati almaktadır. Bu anlamda alan yazıyla uyumlu görünmektedir.

Ayrıca destek eğitim odası, özel gereksinimli öğrencinin bir okul gününün en az yüzde 21'ini en fazla % 60'ını genel eğitim sınıfı dışında özel eğitim hizmeti almak için geçirdiği yerdir''(Ysseldyke, Algozzine ve Thurlow, 2000) şeklindeki ifadeyle karşılaştırma yaptığımızda haftalık 30 saatin en az %21'i 6 saat yapar ki hiçbir öğrenci haftada 6 saat destek eğitim almamaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilere sunulan destek eğitim odası hizmet süresinin yeterli olmadığı görülmektedir ki öğretmenler de aynı görüşte olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin 6'sı öğrenci veya kendisinden kaynaklı herhangi bir nedenle planlanan zamanda ders yapılmadığında o dersin telafisini yaptığını belirtmiştir. Yalnız 3 öğretmen, öğrenci veya kendisinden kaynaklı herhangi bir nedenle planlanan zamanda ders yapılmadığında o dersin telafisini yapmadığını belirtmiştir ki bu durum zaten haftada yeterli süre destek eğitim odasından istifade edemeyen öğrenci için destek eğitim oda uygulamasını daha da verimsiz hale getirecektir. ÖEHY'nde öğrencilerin derslere devamları ile ilgili tedbirlerin açıklanmamıştır. Ancak Sullivan ve McDainel (1983)'e göre öğrencilerin bireysel eğitim programlarında belirlenen tarih ve süreleri incelenerek, destek eğitim odalarına devamsızlıklarının nedenlerine ilişkin bulgular değerlendirilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Destek eğitim alan öğrencilerin %6'sı, destek eğitim odalarına sınıf aktivitelerine katılımları yüzünden devam etmedikleri bulunmuş destek eğitim öğretmenin mazeretinden dolayı destek eğitim odasında bulunmaması durumu %6'dır.

5.1.4. Destek eğitim odasına karşı öğrenci tutumları

Öğretmenlerin bildirdikleri görüşlere ve araştırma sürecindeki ifadelerine bakıldığında öğretmenlerin 8'i nin görüşü, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin destek eğitim ortamına katılmak istedikleri, burada anlamadıkları konularla ilgili bilgi alabildikleri, yapılan derslerden faydalandıkları yönündedir. Alan yazına

baktığımızda destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin Kış (2013)'e göre destek eğitim odasında çalışmak amacıyla öğrenciyi sınıfında sevdiği etkinlikten alınması, destek eğitim odasının düzenli ve planlı bir şekilde çalıştırılmaması öğrencilerin ve ailelerin çocuklarını damgalandığını belirterek, öğrencilerin kendilerini kötü hissetmesine neden olduklarını belirtmişlerdir veya başka bir araştırma sonucuna göre destek eğitim alan öğrencilerinin arkadaşları üzerinde yarattığı etkiden dolayı kaynak odaya gitmekten hoşnut olmadıklarını söylemişlerdir (Graham ; Vaughn ve Klingner 1998; akt. Ünay,2012). Başka bir araştırmada ise Howard ve Rose (1994)'e göre destek eğitim odasında eğitim alan öğrenciler, normal sınıfta çalışmayı sevdiklerini, ancak destek eğitim odasında çalışmanın daha kolay olduğunu, her ne kadar zor olsa da, destek eğitim odasında çalışmaktan çok normal sınıfta çalışmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir.

Bu araştırmanın verilerine göre iki öğretmenin dışındaki diğer öğretmenlerin destek eğitim alan öğrencilerin destek eğitim odasına karşı olumlu bir bakış açısı sergilediklerini söyleyerek araştırma verilerinin alan yazınla bu konuda tam uyuşmadığını göstermektedir. Ancak Vaughn ve Klingner,(1998) tarafından yapılan öğrencilerin destek eğitim odasını sevdiklerini çünkü çalışmaların daha kolay ve eğlenceli olduğunu ve çalışmaları yaparken gerekli yardımı aldıklarını söyledikleri çalışmanın bulgularıyla bu araştırmanın bulguları uyuşmaktadır.

5.1.5. Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili kullanılan yöntem, materyaller ve uygulanan program

Ülkemizde 1997 yılında yayımlanan 573 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname'yle BEP hazırlanması ve uygulanması ilk defa zorunlu hale getirilmiş, yasal anlamda güvence altına alınmıştır. Bir diğer deyişle BEP hazırlamak yasal bir zorunluluktur. Öğretmenlerin bildirdikleri görüşlere ve araştırma sürecindeki ifadelerine bakıldığında öğretmenlerin 10'u nun da görüşü destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerle ilgili BEP'nin hazırlandığı yönündedir. Araştırma bulguları destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin yasal zorunluluğu yerine getirdiklerini düşünebiliriz.

Programların öğretim stratejilerinin planlanarak buna uygun ders materyalleri kullanılması (Mc Namara,1986) benimsenmelidir. Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç gereç ve materyaller seçilmelidir (Zihin Engelliler Destek Eğitim Programı 2008). Eğitimde araç-gereç kullanımı, etkili bir eğitim öğretim ortamı hazırlayarak, öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlayarak, programın başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar (Çelik, 2007). Materyalle desteklenen eğitimde en önemli özellik, öğretimi daha ilgi çekici ve sürükleyici hale getirmesi, verimli ve ekonomik kılmasıdır (Özdemir, 2000; Semerci,2006).

Öğretim planlanırken öğretilecek davranışın türü, dikkati sağlayıcı ipuçları, araç-gereçler, deneme sunuş biçimi, ortam, öğretim düzenlemeleri (bire-bir ya da grup öğretim düzenlemesi), ipuçları, davranış sonrasında sunulacak uyaranlar belirlenmeli, kayıt sistemi belirlenmeli ve tüm bunlara ek olarak planda öğrenmenin aşamalarına yer verilmelidir (Zihin Engelliler Destek Eğitim Programı 2008). Araştırma bulgularına baktığımızda destek eğitim odasında yapılan eğitimde öğretmenlerin sadece 1'i yöntem ve teknik kullanmakta olduğunu söylediğini görmekteyiz. Bu oran öğretmenlerin destek eğitim odasında yapılan eğitimde öğrencinin öğrenme hızı ve şekli, davranış sorunlarının çözümüne ilişkin farklı neler yapılabileceğine ilişkin bilgilerinin olmadığını ve öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılması gereken yöntem ve teknikleri dikkate almadıklarını göstermektedir.

5.1.6. Destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili kullanılan pekiştireç

Pekiştireç öğrenilen davranışın performansa dönüştürülmesinde harekete geçirici olarak rol oynar. Yani pekiştireç, öğrenilenlerin yapılmasını ve kullanılması için bireyi güdüler (Ulusoy, 2002). Araştırma bulgularına baktığımızda görüşme yapılan öğretmenlerin 80'i destek eğitim odasında eğitim yaparken pekiştireç kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 2'si nin pekiştireçleri düzenli olarak kullanmadıkları görülmüştür. Alan yazında pekiştireç kullanmanın öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırdığı ve öğrenilenleri kalıcı hale getirdiği belirtilmiştir. Öğretmenlerden 8'i pekiştireç kullanmakla birlikte öğrencilerin özelliklerine uygun pekiştireç çeşitlerini

kullanmadıkları daha çok yiyecek ve sözel pekiştireç kullandıklarını belirtmişlerdir. Bulgulara göre eğitim esnasında yeterli çeşitlilikte pekiştireç kullanılmadığı görülmüştür.

5.1.7. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan önlemler

Nizamoğlu (2006), tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimli öğrencinin özel gereksinimlerini ve işlevde bulunma düzeylerini belirlemeye yönelik olarak sınırlı çalışmalar yaptıkları, amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri, öğrencilerin etkileşimini kolaylaştırmak amacıyla yöntem ve etkinliklerde bir planlama yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin 4'ü değerlendirme yaptığını belirtmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlası değerlendirme yapmadığını belirtmektedir. Değerlendirme yaptığını söyleyenler arasında net bir değerlendirme yapmadıklarını ufak notlar aldıklarını söyleyenler göz önünde bulundurulduğunda özel eğitim ilke yöntem ve tekniklerine uygun bir değerlendirme yapıldığından bahsetmek zordur.

Değerlendirme olmaksızın eğitim sürecinin izlenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasında söz konusu olmayacaktır. Zaten öğretmenlerin 9'u eğitimin izlenmesiyle ilgili değerlendirmede bulunmamış öğretmenlerden 1'i de eğitimin izlenmesiyle ilgili olarak'' şimdi izlenmesi konusunda zaten çocuğu sınıf öğretmeni de izliyor ailede izliyor destek eğitim veren öğretmende izliyor, bu anlamda bir problem yok(6 Öğretmen)''diyerek eğitimin izlenmesini yapılan etkinliğin gözlenmesi olarak anladığını ifade etmiş bu konuda da destek eğitim odasında yapılan eğitimin özel eğitim ilke yöntem ve tekniklerine uygun bir şekilde izlenmediğini görmekteyiz.

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin 6'sı eğitimle ilgili gerekli önlemleri aldığı noktasında görüş bildirmiş 4'ü ise önlem aldığını söylememiştir. Ancak önlem aldığını söyleyen öğretmenler arasında da ne tür önlemler aldığını ifade eden öğretmen bulunmamıştır. Araştırma bulguları sonuçlarına göre destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin özel eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili hizmet içi seminere ihtiyaç duydukları görülmektedir.

5.1.8. Destek eğitim odasında verilen eğitimin bilgilendirilmesi

Evans (2008)'e göre okul müdürleri, normal sınıf öğretmeni ve destek eğitim odası öğretmenleri arasında yapılan araştırmaya göre destek eğitim odasıyla ilgili en önemli görevin destek eğitim odası öğretmenleri olduğunu belirtmişlerdir. Destek eğitim odasında öğretmen birçok görevi yerine getirir; bunlardan bazıları şunlardır

- (1)Öğrencinin destek eğitim odasından ne tür bir destek eğitim alacağına dair bir değerlendirme yapar.
- (2)Normal sınıf öğretmenleriyle iletişim kurar.
- (3)Düzenli olarak destek eğitim odası ekibinin (Okul müdürü, rehber öğretmen, normal sınıf öğretmeni, destek eğitim odası öğretmeni ve veli) toplantılar yapması ve işbirliği içinde olmasını sağlar.

Whittaker ve Taylor (1995), tarafından yapılan çalışmada, dört eyaletteki 303 eğitim yöneticisine gönderilen anketle destek eğitim destek eğitim öğretmenlerinden beklenen en önemli görevin, çok kişiden oluşan destek eğitim odası eğitim ekibi ile görüşmeler yapması olarak belirtilmektedir.

Destek eğitim odasındaki eğitim ile sınıftaki eğitimin tutarlı olabilmesi ve destek eğitim odası uygulamasının amacına ulaşabilmesi için sınıf öğretmeni ile destek eğitim odası öğretmenin yakın iletişim ve işbirliği içinde olması gerekir (Black ve Morris, 1974; MEB, 2010). Reger'e göre (1969) destek eğitim odasının başarısını

etkileyen problemler arasında; ...programın uygulandığı yerdeki sınıf öğretmenlerinin birbirleriyle iletişim kurmaması gösterilmektedir (Akt., McNamara,1986).

Arno, A.(2009), tarafından yapılan genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin kalitesini inceleyen araştırmanın sonucunda çoğunluğu genel eğitim ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olduğunu söylemiş, bazı katılımcılar ise genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olmadığını ve iletişim hatlarının iyileştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Alan yazında belirtildiği gibi destek eğitim odasında eğitim yapılan öğrenciyle ilgili sınıf öğretmenlerini ve branş öğretmenleriyle iletişim ve öğrenci hakkında bilgilendirme yapma önem arz etmektedir. Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin 9'u destek eğitim alan öğrencinin sınıf öğretmenini veya branş öğretmenlerini bilgilendirdiklerini söylemektedirler. Araştırma sonuçları alan yazı ile uyushmaktadır. Yalnız bilgilendirmenin resmi bir yazı ile veya toplantı esnasında değil rasgele bir zaman ve mekânda yapıldığı görülmekte ki bu şekilde bir bilgilendirmenin yapılmasıyla bilgilendirmenin amacına ulaşması mümkün görülmektedir.

Destek eğitim odasının başarısını etkileyen problemler arasında, okul müdürlerinin ilgisizliği de gösterilmektedir (Reger, 1969'dan akt., McNamara,1986). Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin, 9'u destek eğitim yöneticilerini bilgilendirdiklerini belirtmektedir. Bu veriye göre destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenler alan yazında da belirtilen yasal zorunluluklarını yerine getirmiş gibi gözüküyorlar. Ancak destek eğitim öğretmenleri bu bilgilendirmeyi BEP geliştirme birimi üyelerinin bir araya gelerek düzenlediği bir toplantıda yazılı evrak olarak sunmadıkları veya hangi zaman aralıklarıyla dahi bilgilendirildiği belli olmayan bir kesitte bilgilendirdikleri görülmektedir.

Yiğen (2008), gerçekleştirdiği bir araştırmada anne-babaların beklentilerinin arasında öğretmenlerin aileleri yönlendirmesinin ve bilgilendirilmesinin olduğu saptanmış ve bir diğer araştırmada Levis ve Doorlag, (2002) özel eğitim gereksinimli öğrencinin birçok beceriyi, anne babanın eğitime katılmasıyla hız kazanmakta, öğrenci öğrendiklerini yeni ortamlara genelleyebilmekte, kalıcı hale getirebilmektedir bu da kaynaştırma uygulamasının başarısında etkili olduğu (Akt. Kış, 2013) belirtilmiştir. Özel eğitim gereksinimli öğrencinin ailesinin, çocuklarının eğitim gereksinimleri ile ilgili bilgilenmeleri, ailelerin beklentilerini gerçekçi düzeyde tutmalarını, çocuklarındaki gelişmeleri fark edebilmelerini, çocuklarının eğitimi ile ilgili konuları ve eğitimlerine nasıl yardımcı olabileceklerini öğrenmelerini sağlar (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

Kış'ın (2013), yapmış olduğu çalışmanın bulgularına göre öğretmenler tarafından aile eğitim programları yapılmadığı, yalnızca bireysel görüşmelerin yapıldığı, öğretmenlerin ailelerle yalnızca sorun olduğu zaman görüştüğü, BEP değerlendirme toplantılarına yönelik aileye geri bildirimler verilmediği görülmektedir. Bu anlamda araştırmanın bulguları Kış'ın (2013), yapmış olduğu çalışmanın bulgularıyla örtüşmekte yalnız ÖEHY'nin 36. maddesine göre aile eğitim hizmetleriyle ilgili gerekli planlamanın yapılmasının yasal bir zorunluluk olmasına rağmen öğretmenlerden % 20'sinin veliyi bilgilendirme yapmadığı, bilgilendirme yapan öğretmenlerin yalnızca bireysel görüşme şeklinde bilgilendirmede bulundukları, BEP değerlendirme toplantılarına yönelik aileye geri bildirimler vermedikleri görülmektedir ki bu bulgular bize ÖEHY'deki BEP geliştirme biriminin görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini hem de aile eğitim hizmetlerinin gerektiği şekilde uygulanmadığını göstermektedir.

5.1.9. Destek eğitim odasında verilen eğitimin sonucunda öğrencide değişikliğe neden olunan alanlar

Kethley (2005), okumaya dayalı müdahaleler ve etkili öğretim öğelerinin, okuma öğretimini ne derece etkilediğini araştıran çalışmanın sonucunda destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencinin sözcük dağarcığını geliştirme ve anlama etkinliklerinde sınırlı gelişme olduğu görülmüştür.

Swanson, E. A. ve Vaughn (2010), destek eğitim odasında, öğrenme güçlüğü bulunan 2. sınıftan 5. sınıfa kadar olan öğrencilere sunulan okuma öğretiminin miktarı ve niteliklerini ortaya koymayı amaçlayan araştırma sonuçlarına göre 10 özel eğitim destek eğitim odası öğretmeni tarafından sunulan okuma öğretimi sonucunda öğrencilerin istatistiksel olarak sesli okumada bir ilerleme kaydettikleri ise de anlam ve kelime sayısında bir artışa gidemediği görülmüştür.

Al-Zoubi (2012), öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere sunulan okuma ve aritmetik yeteneklerini arttırmaya yönelik destek eğitim odası hizmetlerinin etkilerini ölçmeyi amaçladığı çalışmanın sonuçlarında destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin okuma ve aritmetik yeteneklerinde artış görülmüştür.

Gürgür, Kıs ve Akçamete (2012)'e göre “kaynaştırma öğrencilerine bireysel özel eğitim destek hizmetlerinin sunulması” konulu projede elde edilen bulgular kaynaştırma eğitiminde bireysel destek eğitim hizmetlerinin gerekliliğinin vurgulanarak bireysel desteğin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının artmasına ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Köse (2009), yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, özel gereksinimli öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteğinin, bu öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırdığı, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Ayrıca uygulama süresince yapılan gözlemlerde öğrencilerin fen bilgisi dersini bilgisayarla çalışmaktan zevk aldıkları, uygulama çalışmalarına sürekli katılmaya özen gösterdikleri, böyle bir çalışmaya tekrar katılmaya istekli davrandıkları ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Çulha (2010), yaptığı çalışmanın araştırma bulgularında, eşzamanlı ipucuyla gerçekleştirilen bireysel destek eğitiminin, kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan denekler öğrenmiş oldukları sözcüklerin İngilizce karşılıklarını söyleme becerisini farklı araç-gereçlerden oluşan başka öğretim setlerine de genelleyebilmişlerdir.

Canbulat (2010), okulda destek eğitiminin etkililiğini araştırmak için yaptığı çalışmanın sonucunda öğrencilere sağlanan destek eğitiminin öğrencilerin dil gelişimi, psiko-motor, sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimleri üzerinde etkili olduğu bulmuştur.

Ünay (2012), bireysel destek eğitimin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları ve öz yeterlilik algıları üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmanın sonuçlarında, destek eğitim odasında verilen bireysel matematik öğretiminin, genel eğitim sınıfına devam eden öğrencilere göre matematik başarılarını anlamlı ölçüde artırdığını; ancak destek eğitim odasından yararlanan öğrencilerin öz yeterlilik algılarının genel eğitim sınıfına devam eden öğrencilere göre düştüğünü göstermiştir.

Moody, Vaughn, Hughes ve Fischer (2000), öğrencilerin okuduğunu anlamada önemli bir katkı bulunamamış, okuma akışkanlığı test sonuçları da yetersiz öğrenci ilerlemesi göstermiştir. Bentum ve Aaron (2003)'e göre (a) destek eğitimi odasındaki öğrenme güçlüğü eğitimi kelimeleri tanımayı veya okuduğunu anlamayı geliştirememiştir, (b) öğrenciler 3 yıl ve 6 yıllık eğitimin sonunda imla konusunda test sonuçlarında önemli bir düşüş yaşamıştır; (c) öğrenciler 6 yılın sonunda sözel zeka konusunda test sonuçlarında düşme göstermiştir. Destek odasındaki öğrenme güçlüğü konusundaki güncel uygulama ve öğretimlerin okuma yeteneği üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Datta'nın (2013), yaptığı çalışmada hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrenciler ve onların velileri destek hizmetlerinin, öğrencilerin problem çözme yetenekleri üzerinde ve sosyal ve aile hayatları üzerinde baskın bir etki sağlayamadığını belirtmişler, buna karşılık öğretmenler, verilen hizmetlerle öğrencilerin problem çözme yeteneklerine yardım ettiği, sosyal hayatlarının bir nebze iyileştirildiği ve aile hayatlarının ise etkilenmediğini düşünmektedirler. Öğrencilerin akademik hayatları hem öğrenci ve hem de öğretmenler tarafından olumlu katkısını olduğu söylenen tek alandır. Ancak aileler bu alanda sınırlı ilerleme olduğu algısına sahiptir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında bazı araştırma sonuçlarının destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencilerin gelişim alanlarında herhangi bir değişikliğe neden olmadığını bulurken bazı araştırmalar destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencinin dil gelişimi alanı, okuma ve matematik becerilerindeki yeteneklerinde artışa neden olduğunu bulmuşlardır.

Bu araştırma bulgularına göre destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin, 10'u destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencide olumlu anlamda değişikliklere neden olduğunu düşünmektedir. En çok okuma yazma, bilişsel ve matematik becerileri alanlarında daha çok öğrencilerin gelişme gösterdiklerini söylemişlerdir.

5.1.10. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkında öneriler

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili en önemli hususun öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyal temin edilmesi olduğunu belirtmişlerdir.

Teknolojik gelişmeler ve değişmeler, eğitim kurumlarının yapı ve işlevlerini etkilemektedir. Eğitim sürecinin bir ürünü olarak da değerlendirilebilecek teknolojik gelişim aynı zamanda eğitim sürecinin de yapısını değiştirmiş, eğitim anlayışına farklı bir bakış açısı getirmiştir. Yeni teknolojiler öğrencileri, öğretmenleri ve öğrenme ortamlarını etkilemektedir (Tor ve Erden, 2004). Araştırma bulgularına baktığımızda göze çarpan diğer bir önerinin ise sınıf içerisindeki teknolojik alt yapının bulunması gerektiği önerisidir. Köse (2009)'a göre özel gereksinimli öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteğinin, bu öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırdığı, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Alan yazı incelendiğinde öğretmenlerin

destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özellikleri hakkındaki önerileri yerinde bir öneri olarak görülmektedir.

5.1.11. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri hakkında öneriler

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının niteliksel özellikleriyle ilgili en önemli hususun derslerin uygun vakitte ve düzenli olarak yapılması olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada Sullivan ve McDainel (1983)'e göre destek eğitim öğrencilerinin, bireysel eğitim planlarında belirlenen zamandan daha az bir süre destek eğitim odasına alındığını göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarıyla görüştüğümüz öğretmenlerin önerileri arasında tutarlılık gözlenmektedir.

Öğrenmeyi destekleme ve öğretimi kolaylaştırma özelliği ile eğitimin vazgeçilmez unsurları olan öğretim materyalleri, sınıfta özel gereksinimli bir öğrenci bulunduğunda daha da önemli hale gelmektedir (Kargın, 2010). Avcıoğlu (2012)'ye göre zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarına göre derslerde araç-gereç kullanımının; görsel açıdan eğitimi desteklediği, konuları somutlaştırdığı, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığı, öğrencilerin dikkatlerini çektiğinden derslere ilgi ve dikkat uyandırdığı, öğrenmeyi kolay ve zevkli hale getirdiği, öğrenci başarısını artırdığı ve öğretmenin yükünü oldukça hafiflettiği yönünde öğretmen görüşlerine ulaşılmış ayrıca elde edilen bulgulardan; öğretmenlerin derslerde çeşitli araç-gereçlere gereksinim duydukları, gereksinim duydukları araç gerece belli oranlarda sahip oldukları, ihtiyaç duydukları araç-gereç temininde sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularında ikinci olarak öne çıkan önerinin uygun ve yeterli materyal kullanılmasının olduğunu görüyoruz Alan yazıyla bu araştırmadaki öğretmenlerin önerileri arasında tutarlılık gözlenmektedir.

5.1.12. Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması hakkında öneriler

Aile katılımının amaçları eğitimsel reformları kolaylaştırmak, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde aileyi desteklemek, çocuğun ailedeki öğrenme ortamına katkıda bulunmak, çocuğun tüm gelişimine katkıda bulunmak, çocukta olumlu değişikliklerin devamlı olmasını sağlamak, ailenin kendi çocuğunun yaşamında ne kadar önemli rolü olduğunu pekiştirmek, sorunları önlemek ve alternatif disiplin yöntemleri sunmak, aileye çocuğun ev ortamında kazanabileceği deneyimler hakkında bilgi vermektir (Unutkan, 1998).

Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997)'de özel eğitimin temel ilkeleri sıralanırken 'özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür' ve 'ailenin özel eğitim sürecinde her boyutunda aktif katılımlarının sağlanması esastır' ifadeleri ile aile katılımı teşvik edilmektedir. Vural'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilemediği ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılmasıyla ilgili öğretmenlerin önem algılarına göre önemli olarak nitelendirilebilecek en yüksek yüzdeye sahip olan önerinin, ailenin bilgilendirilmesi ve aileyle işbirliği içinde olunması gerektiği olarak görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde görüşleri alınan öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için ailenin bilgilendirilmesi ve aileyle işbirliği içinde olunması gerektiği önerisinin alan yazınla uyumlu ve yerinde bir öneri olduğu düşünülmektedir.

Yalnız araştırma bulgularında dikkat çeken bir nokta öğretmenlerin destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının izlenmesiyle ilgili hiç bir öneride bulunmamasıdır. Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi hakkında hiç bir fikre sahip olmadıkları düşünüldüğünde, öğretmenlerin zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

5.2. Sonuç ve Öneriler

5.2.1. Sonuç

Destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine yönelik alınan öğretmen görüşlerinin sonuçlarına göre;

Destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenler arasında özel eğitim alan mezunu öğretmenlerin bulunmadığı, hepsinin sınıf öğretmenliği alan mezunu olduğu görülmüştür.

Destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili sonuçlar;

Destek eğitim odası için düzenlenmiş ve resmi onay almış sınıfların bulunduğu yerin ÖEHY'nde belirtildiği gibi uygun bir konumda ve destek eğitim odası büyüklüklerinin destek eğitim odası için yeterli bir büyüklüğe sahip olduğu görülmüştür.

Destek eğitim odası içerisinde bulunması gereken araç ve gereçlerin eksik olduğu öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmediği ayrıca hafif düzeyde yetersizliğe sahip öğrencilerin eğitiminde çok önemli bir yer tutan araç-gereç ve eğitim materyallerinin olmadığı varsa da eksik olduğu ve destek eğitim odalarının özellikle ses yalıtımı noktasında yetersiz olduğu görülmüştür.

Destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili sonuçlar;

Destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin okulun çalışma saatleri içerisinde yapıldığı fakat ders sürelerinin yetersiz olduğu, ders yapma zamanlarının uygun olmadığı görülmüş, öğretmen ve öğrenciden kaynaklı herhangi bir nedenle destek eğitim odasında eğitim yapılmadığında öğretmenlerin yarıdan fazlasının telafi dersleri yaptığı tespit edilmiştir.

Destek eğitim odasına karşı normal öğrencilerin ve destek eğitim odasında eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun olumlu yaklaşım sergiledikleri, destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin destek eğitim odasında eğitim verdikleri öğrenciyle ilgili BEP hazırladıkları ancak araç gereçlerin temin edilmesi ve uygun eğitim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasında yetersiz oldukları görülmüştür.

Destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin çoğunluğunun eğitim esnasında pekiştireç kullandıkları ancak eğitimin değerlendirilmesi, izlenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasıyla ilgili gerekli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.

Destek eğitim odasında verilen eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve yapılan eğitim hakkında gerekli kişilerin bilgilendirilmelerinin yapılmasıyla ilgili sonuçlar;

Destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencinin bilişsel, matematik, okuma yazma, davranışsal becerileri, özgüven gelişimi ve dil gelişimi ve okula karşı tutum alanlarında öğrencide olumlu değişikliklere neden olduğu görülmüştür.

Destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencinin sınıf öğretmenini, velisini ve okul idaresini bilgilendirdikleri ancak bunun bir toplantı sonucunda yazılı olarak değil sözlü olarak yaptıkları tespit edilmiştir.

Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için öğretmenlerin önerileriyle ilgili sonuçlar;

Destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili en önemli önerilerinin öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyallerin temin edilmesi gerektiği ki öğretmenlerin en önemli ihtiyaçlarının öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyallerin olduğu tespit edilmiştir.

Destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili en önemli önerilerinin derslerin uygun zamanda ve düzenli bir şekilde yapılması gerektiği ayrıca eğitim esnasında uygun ve bol materyallerin kullanılması gerektiği tespit edilmiştir.

Destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılmasıyla ilgili en önemli önerilerinin aileye eğitim hakkında bilgilendirmenin yapılması ve eğitimin aileyle işbirliği halinde yürütülmesi gerektiğini bildirdikleri görülmüş ayrıca destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin destek eğitim odasında yapılan eğitimin değerlendirilmesi ve izlenilmesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Yukarıda sayılan eksikliklerin giderilmesine yönelik şu önerilerde bulunulmuştur.

5.2. 2.Öneriler

Bu bölümde, eğitime, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.2. 2.1. Eğitim Ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Okullarda oluşturulan BEP geliştirme ekibi, kaynaştırma uygulamalarına devam eden hafif düzeyde yetersizliği olan bireylerin kaynaştırma uygulamaları ve destek eğitim odalarında yapılan eğitimden en iyi şekilde yararlanabilmesi için birlikte, planlı ve bilinçli bir şekilde uygulamayı takip edip gerekli önlemleri almalıdır.

2. Kaynaştırma uygulamalarına devam eden hafif düzeyde yetersizliği olan bireylerin destek eğitim odalarında aldıkları eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için hali hazırdaki destek eğitim odalarının ısı ve ışık özellikle ses yalıtımı ve teknolojik alt yapısının gözden geçirilip ihtiyaçlarının karşılanması, yeni yapılacak okul binalarının yapı ve yerleşim projelerinde kesinlikle bu hususlar dikkate alınmalıdır.

3. Destek eğitim odası uygulamasının takibi yapılarak derslerin yapılma zamanının öğretmenin ve öğrencinin en uygun zamanda yapılmasına özen gösterilmeli ve destek eğitim odasında yapılamayan derslerin telafilerinin yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

4. Resmi olarak destek eğitim odasının açılışı yapılmadan önce aynı zamanda bu odada eğitim verecek personelin özel eğitim öğretmeni olmasına olanak sağlanması için destek eğitim odası öğretmeni olarak özel eğitim öğretmeni normu tahsis edilmelidir.

5. Destek eğitim odası uygulaması yapılacak okullardaki sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri, rehber öğretmenler ve yöneticiler destek eğitim odasının fiziksel olarak nasıl olması gerektiği konularıyla ve bu odanın işleyişi ile ilgili süreçlerin takip edilmesi konularında seminerlerle bilgilendirilmelidir.

6. Destek eğitim odasında yapılan eğitimin verimliliğini artırmak için aileleri bilgilendirmek ve destek odadaki eğitime onların aktif katılımını sağlamak için özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, rehberlik servisi, ve okul yönetiminin işbirliği ile aile eğitimleri düzenlenmelidir.

5.2. 2.2. İleri Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma Bursa ilindeki üç ilçede destek eğitim odası bulunan ve destek eğitim odasında hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitimi veren 10 öğretmenle sınırlıdır. Genelleme yapabilmek için çalışmanın farklı ilde, farklı okullarda ve farklı öğretmenlerle de yapılması önerilir.

2. Bu çalışma hafif düzeyde yetersizliği olan bireylerle ilgili yapılmıştır. Kaynaştırma kapsamına dahil olan davranış bozukluğu, hiperaktivite ve dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü üstün yetenekli, görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler için de benzer çalışmalar yapılabilir.

3. Bu çalışma destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerle yapılmıştır. BEP geliştirme birinin diğer tüm üyeleriyle (okul yöneticileri, rehber öğretmen, veli, özel eğitim öğretmeni sınıf ve branş öğretmenleri) de aynı çalışma yapılabilir.

4. Destek eğitim odası uygulamaları ile diğer destek özel eğitim hizmetleri uygulamaları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abu Alia, M.,& Mulhem, A. (1998). *The Effectiveness Of A Resource Room Program In Reducing The Behavioral Problems Of Academically Disabled Third And Fourth Females" Graders At Public School In Amman*. Journal Of Mu'ta, 13, 11-39.
- Akay, E. (2011). *Kaynaştırma Ortamındaki İşitme Engelli İlköğretim Öğrencilerine Sunulan Destek Eğitim Odası Sürecinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Akay, E., Uzuner, Y., & Girgin, Ü. (2014). *Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Öğrencilerle Gerçekleştirilen Destek Eğitim Odası Uygulamasındaki Sorunlar Ve Çözüm Gayretleri*. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal Of Qualitative Research In Education , 2 (2),43-68.
- Akçamete, G. (Ed.) (2009). *Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler Ve Özel Eğitim* (İkinci Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akçamete, G.,Gürgür, H. Ve Kış, A. (2003). *Kaynaştırma Programlarına Yerleştirilmiş Özel Gereksinimli Öğrencilerin Okuma Yazma Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 4(2), 10-25.
- Akdemir Ve Okta, (2008). *Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden İşitme Engeli Olan Öğrencilere Ve Sınıf Öğretmenlerine Sağlanan Özel Eğitim Hizmetlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Akgün, S., Yalçın-tepe, F., Gündüz, A Ve Yakar, T. (2002). *Özürlülük Ve Özürlüler Eğitim Kılavuzu*. Ankara: J. Gn.K.Lığı Basımevi.

- Akkoyun, A. K. (2007). *Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Batı Karadeniz Bölgesi Örneği)", Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Allen, K.E, Cowdery, G. E. (2005). *The Exceptional Child Inclusion İn Early Childhood Education*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi. Fen Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Almusa , A. (1999). *Comparison Between Inclusion And Resource Room Of Students With Learning Disabilities* . Special Education Department Ohio University
- Al-Zoubi, S. (2012). *The Effect Of Resource Room On Improving Reading And Arithmetic Skills For Learners With Learning Disabilities* . International Journal Of Scientific Research İn Education, December 2012, Vol. 5(4), 269-277.
- American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD). (2010). Welcome to AAIDD. [Online]. Available: http://www.aamr.org/content_104.cfm. [March 2014].
- Arno, A.(2009). *General Education Classrooms And Resource Rooms: What İs Taught And The Quality Of Communication Between Teachers*. March, 2009 [Advisor: Dr. Dianne Gut]
- Aruk, İ (2008). *Bilişim Teknolojilerinin Zihinsel Engellilerin E-Eğitiminde Kullanılması Ve Örnek Bir Uygulama Geliştirilmesi* .Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Aslan, E.(2010). *Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Burdur.

- Ataman, A,(2009).*Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitim Giriş*, Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık, (8.Baskı).Ankara.
- Avcıoğlu, H. (2012). *Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Araç- Gereç Kullanımına İlişkin Görüşleri*. International Journal Of New Trends İn Arts, Sports & Science Education - 2012, Volume 1, Issue 2.
- Batu, S (2000b). *Kaynaştırma, Destek Hizmetler Ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri* Özel Eğitim Dergisi, 2, 35-46 .
- Batu, S. (2000). *Kaynaştırma, Destek Hizmetler Ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri*. Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi 2(4), 35-45.
- Batu, S. Ve Kırcaali-İftar, G.(2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- (2007). *Kaynaştırma*. (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
-(2011). *Kaynaştırma*. (6. Baskı). Ankara. Kök Yayıncılık.
- Batu, S., Ve Topsakal, M. (2003). *Özel Eğitim Danışmanlığı Süreci Ve Bir Danışmanlık Örneği*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 4(1), 19-29.
- Bender, W. (2008). *Learning Disabilities: Characteristics, Identification, And Teaching Strategies*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bender, W.N. (2013). *Different Types Of Resource Rooms*, Retrieved On January 12th, 2013
- Bentum, K. E.,& Aaron, P. G. (2003). *Does Reading Instruction İn Learning Disability Resource Rooms Really Work?: A Longitudinal Study*. Reading Psychology, 24(3–4), 361–382.

- Black, R. S. Ve Morris, C. C. (1974). *The Resource Room: A Pratical Approach To Providing Instruction For Mildy Handicapped Children*. Colombia: South Carolina Department Of Education.
- Bıyıklı, L. (1997). *Özel Eğitim Gereksinimi Duyan Çocuklar*. Milli Eğitim Sanat-Kültür Dergisi. Sayı: 136, S. 31-32
- Biber Köse, S. (2009). *Web Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Kaynaştırma Eğitimindeki İlköğretim 7. Sınıf Performans Düzeyi Ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Bozkurt, E. Demir, R.(2012). *Öğrenci Görüşleriyle Akran Değerlendirme*. ([Http://İlköğretim-Online.Org](http://İlköğretim-Online.Org). 30.12.2014 tarihinde erişildi).
- Cavkaytar, A. (1999). *Zihinsel Engellilere Özbakım Ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Eğitimi Programının Etkililiği*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Cavkaytar, A (2005). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Öz Bakım Ve Ev İçi Becerilerinin Öğretimi*, Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Cavkaytar, A., Diken, H. İ. (2006). *Özel Eğitime Giriş*. 2.Baskı, Ankara:Kök Yayıncılık
- Calhoon, M.,& Fuchs, L. (2003). *The Effects Of Peer-Assisted Learning Strategies And Curriculum-Based Measurement Onthe Mathematics Performance Of Secondary Students With Disabilities*. Remedial And Special Education, 24, 235-245
- Causton-Theoharis, J., Theoharis, G., Bull, T., Cosier, M., Ve Dempf-Aldrich, K. (2011). *Schools Of Promise: A School District-University Partnership Centered On Inclusive School Reform*. Remedial And Special Education, 32 (3), 192-205.

- Cavkaytar, A., Melekoğlu, M. Ve Yıldız, G. (2014). *Geçmişten Günümüze Özel Gereksinimli Olma Ve Zihin Yetersizliği: Dünya’da Ve Türkiye’de Kavramların Evrimi*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30. Yıl Özel Sayı, 111-122., 15/03/2014
- Coladarcı, T.,& Breton, W. A. (1997). *Teacher Efficacy, Supervision And The Special Education Resourceroomteacher*. The Journal Of Educational Research, 90(4), 230-239.
- Çamlıyer, H., Saracoğlu, A. S., (1996) *Orta Dereceli Okullarda Ders Dışı Etkinliklerinin Amaçları Kapsamında Uygulanması*, Ulusal Beden Eğitimi Ve Spor Sempozyumu, Sayfa:1-9.
- Çamlıyer, H. (1996). *Engellilerin Eğitiminde Hareket Eğitimi Umutlar*. Çağdaş Eğitim Dergisi, 21(222).
- Çelik, S. (2007). *Zihinsel Yetersizlik Gösteren Çocuklara Kavram Öğretiminde Doğrudan Öğretim Ve Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililik Ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çolak, A. (2001). *Zihin Özürlü Çocuklar İlköğretim Okulu Ve Mesleki Eğitim Merkezindeki Özel Eğitim Öğretmenlerinin Zihin Özürlü Çocukların Okuma-Yazma Öğrenmeleri Hakkındaki Görüş Ve Önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çolak, A. (2007). *Kaynaştırma Uygulanan Bir İlköğretim Sınıfındaki Sosyal Yeterlik Özelliklerinin Betimlenmesi Ve İyileştirilmesi Çalışmaları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Çulha, S. (2010). *Zihinsel Yetersizliği Olan İlköğretim Kaynaştırma Öğrencilerine Yabancı Dil Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Sunulan Bireysel Destek Eğitimin Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Darıca, N. (1992). *Özürlü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi*. 1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Tic. Sti., S. 183-185.
- Datta, P. (2013). *An Exploration Into The Support Services For Students With A Mild Intellectual Disability*. International Journal Of Inclusive Education, 2014. [Http://Dx.Doi.Org/10.1080/13603116.2014.929185](http://Dx.Doi.Org/10.1080/13603116.2014.929185)
- Deshpande A. A. (2013) *.Resource Rooms İn Mainstream Schools* .International Journal Of Education And Psychological Research , Issue 2, Pp: 86-91, April 2013.
- Diken, H.İbrahim, Sucuoğlu, Bülbin (1999).*Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Engelli Çocuk Bulunana Ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması*. Özel Eğitim Dergisi - 1999 - Cilt 2 (3) 25-39.
- Diken, İ. H. Ve Batu, S. (2010). *Kaynaştırmaya Giriş. İlköğretimde Kaynaştırma*, Editör: İbrahim H. Diken, İçinde (2-24). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dikici-Sığırtmaç, A. (2010a). *Kaynaştırma Eğitimi. Okul Öncesinde Özel Eğitim*, Editör: Yazarlar, (2.Baskı) İçinde (28-36). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Diler, N. (1998).*Kaynaştırma Kavramı, Kaynaştırma Uygulamaları Ve Etkili Kaynaştırma İçin Yapılması Gerekenler*. 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Edirne.
- Eker D, Akar H. (1997). *Akıl Hastalıkları İle İlgili Tutumlar: Bir Gözden Geçirme*, In: *Farklılıkla Yaşamak: Aile Ve Toplumun Farklı Gereksinimleri Olan Bireylerle Birlikteliği*, Nuray Karancı (Eds.), Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara,

- El-Semadi, J. (1996). *The Effectiveness Of A Resource Room In Improving Reading And Arithmetic For Slow Learners Students*. Journal Of Abhath Al-Yarmouk, 12,121-146.
- Elman, Natalie. (1990) *The Resource Room Primer*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Eripek, S.(1993). *Zihinsel Engelli Çocuklar*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
-(1998). *Zihinsel Engelli Çocuklar*, (2. Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
-(2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
-(2004). *Türkiye’de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2), 25-32.
-(2005). *Zeka Geriliği*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- (2009). *Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar*. Ankara: Maya Akademi.
-(2012). *Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınevi.
-(2013). *Okulöncesi Dönemde Özel Eğitim*. S. Eripek (Ed.). *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 946.
- Ersoy Ö, Avcı N. (2000) *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar Ve Eğitimleri* Özel Eğitim, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.

- Esen, E. Ç. (2003). *Tıbbi Eğitsel Yaklaşımla Zihinsel Engel, Okyanusun Kıyısı*. (1. Baskı), Ankara: Nobel Yayınları.
- Espin, Christine A., Stanley L. Deno (1998). *Individualized Education Programs In Resorce And Inclusive Settings: How 'Individualized' Are They?*. The Journal Of Special Education, 32, 164-175.
- Evans, M., Holland, B., & Nichol, P. (2008). *Implementing A Balanced Inclusion Program*. Principal, 75, (4), 33-35.
- Friend M., Bursuc, W. D, (2006). *Including Students With Special Needs*,A Practicalnguide For Classroom Teachers. (4th Edition), Boston: Allyn & Bacon Pearson Education Company.
- Foley, T. & Cawley, J. (2006). *Student Access To Division: An Alternative Perspective For Students With Learning Disabilities*.Access Center.İnin Etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Gearheart R. B. Ve Weishahn M. W. (1984). *The Acceptional Students İn The Regular Class*. (3. Baskı). St. Louis, C. V. Mosby.
- Glomb, Nancy K., Daniel P. Morgan. (1991). *Resource Room Teachers Use Of Strategies That Promote The Success Of Handicapped Students In Regular Classrooms*. The Journal Of Special Education, 25 (2), 221-235.
- Güleryüz, Ş.O. (2009). *Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Engelli Öğrencilerin Akranları İle İlişkilerinde Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Gürkan, T. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Programı. Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri* (Ed.:Rengin Zembat). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürgür, H. (2008). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğretim Yaklaşımının İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Gürgür, Hasan (2005). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğrenme Yaklaşımının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anlra Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürgür, H. Kıs. A. Akçamete, G. (2012). *Kaynaştırma Öğrencilerine Sunulan Bireysel Destek Hizmetlere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi*. 11, 689- 701.
- Güzel, N.(2014). *Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar(Beykoz İlçesi Örneği)* . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi ,Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güzel Özmen, R., (2009). *Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler. A. Ataman (Dü.) İçinde, Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş* (8. B., S. 59-95). Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.
- Hooper, S.R.,Umansky, W. (2004).*Young Children With Special Needs*. New Jersey: Prentice Hall,P.: 90-117.
- Howard-Rose, Dawn, Christopher, Rose. (1994). *Students Adaptation To Task Environments İn Resource Room And Regular Class Settings*.The Journal Of Special Education, 28 (1), 3-26.

- Hallahan, D., Lloyd, J., Kauffman, J., Weiss, M., & Martinez, E. (2005). *Learning Disabilities: Foundations, Characteristics, And Effective Teaching*. Boston: Allyn & Bacon.
- Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kargın, T. (2004). *Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi Ve ilkeleri*.i Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2), 1-13 Ankara.
- Kargın, T.(2009). *Bugünün Okullarında Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yerleştirilmesi*. A. G. Akçamete (Ed.), Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimli Öğrenciler Ve Özel Eğitim İçinde (77-109). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kethley, C. I. (2005). *Case Studies Of Resource Room Reading Instruction For Middle School Students With High-Incidence Disabilities*. Unpublished Doctoral Dissertation, The University Of Texas, Austin.
- Kılıçoğlu, M.(2007). *Aktif Öğrenme İçin Etkili Öğretmen*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları,
- Kırcaali-İftar, G.(1992). *Özel Eğitimde Kaynaştırma*. Eğitim Ve Bilim. 16:45-50.
- Kırcaali-İftar, G.(1998), *Kaynaştırma Ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri*, S. Eripek (Editör): Özel Eğitim, 17-22, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G Ve Uysal, A. (1999). *Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma-Yazma Öğretiminin Etkililiği*. Özel Eğitim Dergisi, 2(3), 3-13, 1999.
- Kırcaali-İftar, G. (2003). *Otistik Özellik Gösteren Çocuklara İletişim Becerilerinin Kazandırılması*,(1. Baskı).İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama Sanayi Ve Tic. A.Ş.

- Kırcaali-İftar, G.; S. Batu (2006). *Kaynaştırma*. (2.Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kış, H. (2013). *Destek Eğitim Odalarındaki Uygulamalara İlişkin Rehber Öğretmenler Ve Özel Eğitim Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Konukman, E. (2010). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencinin Yapabildiğine Göre Verilen Özel Eğitim Hizmetinin Öğretim Amaçlarını Gerçekleştirmedeki Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuday, F. (2007). *Aile Destekli Kurum Merkezli Eğitim Alan Ve Hiç Okul Öncesi Eğitim Almayan 3–6 Yaş Çocukların Bilişsel Gelişimlerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuz, T. (2001). *Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi*. Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Lal, S (2014). Parental And Teachers' Opinion Towards Resource Room Service. Ph.D Scholar, Central Institute Of Education, Delhi University Ex. Faculty, Lady Irwin College, University Of Delhi, New Delhi.
- Lewis, Rena B. Doorlag, Donald H, (2002). *Teaching Special Students In General Education Classrooms*, 6th. New Jersey, Prentice Hall.
- Lott, L. A., Hudak, B. J. Ve Sheetz, J. A. (1975). *Strategies And Techniques For Meainstreaming: A Resource Room Handbook*. Michigan: Monroe County Intermediate School District.

- Mağden, D. Ve Avcı, N. (1997).*Öğretmen Adaylarının Özürlü Öğrencilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri*. 4. Ulusal Eğitimbilimleri Kongresi. Anadolu Üniversitesi Eğitimfakültesi, Eskişehir.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- MEB (1997). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname* ([Http://Orgm.Meb.Gov.Tr](http://Orgm.Meb.Gov.Tr). 17.12. 2014 Tarihinde Erişildi).
-(2001). *İlköğretim Okulu Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği (Eğitilebilir) Olan Çocuklar Eğitim Programı*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.
-(2002). *Taşra Teşkilatı Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Projesi*, Ankara.
-(2006).*Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmî Gazete. 31.05.2006/261847.[Http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Html/26184_0.Html](http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Html/26184_0.Html). Adresinden 20.03.2015 Tarihinde Alınmıştır.
-(2007). *Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi: Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi: Kaynaştırma Eğitimi*. (Çevrimiçi) [Http://Megep.Meb.Gov.Tr/Mte_Program_Modul/Modul_Pdf/141eo0019.Pdf](http://Megep.Meb.Gov.Tr/Mte_Program_Modul/Modul_Pdf/141eo0019.Pdf) Adresinden 15.03.2015 Tarihinde Alınmıştır.
-(2008). *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları*. Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Genelge, 2008/60.
-(2008b). *Özel Eğitim Hizmetleri Kılavuzu*, Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 7-78.
-(2009). *Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (Megep)*, Çocuk Gelişimi Ve Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi. Ankara.

-(2010). *Okullarımızda Neden, Niçin, Nasıl Kaynaştırma? Yönetici, Öğretmen Ve Aile Kılavuzu*, Ankara.
- MEB. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. (2008). *Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*, Ankara.
- Mcnamara, B. E. (1986). *The Resource Room: A Guide For Special Educator*. New York: State University Of Ny Press.
- Mcnamara, B. (1989). *The Resource Room: A Guide For Special Educators*. Albany: Stateuniversity Of New York Press.
- Moody, S. W., Vaughn, S., Hughes, M. T., Ve Fischer, M. (2000). *Reading Instruction In The Resource Room: Set Up For Failure*. *Exceptional Children*, 66(3), 305. Etrieved March 23, 2009, From Questia Database.
- Morgan, K., Mclaughlin, T. F., Neyman, J., & Bolich, B., (2013). *An Evaluation Of The Effectiveness Of Repeated Reading For Two Elementary Students In A Resource Room*. *International Journal Of English And Education*, 2(4), 244-260.
- Nizamoğlu, N. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı, Bolu.
- Orel, A., Zerey, Z, Töret, G. (2004) . *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 2004, 5 (1) 23-33.

- Özdemir, S.M. (2000). *Müfredat Laboratuvar Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Eğitim Araç- Gereçlerini Etkili Kullanma Durumlarına Ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, O. (2010). *Aileye Sunulan Destekler Ve Hizmetler, A. Cavkaytar (Ed.). Özel Eğitimde Aile Eğitimi Ve Rehberliği* (S 51-77). Ankara: Maya Akademi.
- Özgür, İ. (2004). *Özel Eğitim Engelli Çocuklar Ve Eğitimi* .Adana: Karahan Kitabevi.
- Özgüven, İ.E. (2005). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: Sistem Ofset.
- Özsoy, Y., M. Özyürek, S. Eripek. (1997). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*, Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Giriş*, Ankara :Karatepe Yayınlar.
- Özyürek, M. (1983). *Birlikte Ve Ayrı Eğitimin Etkililiği*, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Özyürek, M.(1990). *Özel Eğitimde Normalleştirmenin Doğurguları*. Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi. Bildiriler Iv. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı; Geliştirme Ve Temelleri*. (5.Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Salend, Spencer J. (1998). *Effective Mainstreaming*. New Jersey: Prentice Hall Inc.

- Saraç, T., Çolak, A. (2012). *Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş Ve Önerileri* Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, Nisan 2012, Ss.13-28.
- Sarı, H. (2003). *Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*, (İkinci Baskı), Ankara: Pegema Yayınları.
- Semerci, A. (2006). *İlköğretim Birinci Kademedeki Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin, Etkili Materyal Kullanma Yeterlilikleri Üzerine Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri (Antalya Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Sığırtmaç, A.D., Gül, D.E. (2010). *Okul Öncesinde Özel Eğitim* (2.Baskı), Kök Yayıncılık, Ankara, 11-34.
- Sucuoğlu B. Ve Özokçu O. (2005). *Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Sayı: 6, 41-57.
- Sucuoğlu, B. (2006). *Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri. İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*, Editör: Ayla Oktay Ve Özgül Polat Unutkan, İçinde (73-112). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2008). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Sucuoğlu, B., Diken, İ. H., Demir, Ş., Ünlü, E. Ve Şen, A. (2010). *Özel Eğitim Terimler Sözlüğü*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Sucuoğlu, B. (Ed.) , Kırcaali-İftar, G., Tekin-İftar, E., Kaner, S. Ve Bakkaloğlu, H. (2009). *Zihin Engelliler Ve Eğitimleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Sullivan, Paula D., And Alizabeth A. Mcdaniel. (1983) *Pupil Attendance In Resource Rooms As One Measure Of Time On Task Variable*. Journal Of Learning Disabilities, 16, (7), 398-399.
- Somaily, H., Al-Zoubi, S., Ve Bani Abdel Rahman, M. (2012). *Parents Of Students With Learning Disabilities Attitudes Towards Resource Room*. *International Interdisciplinary Journal Of Education*, 1, 1-5.
- Somaily, H., Al-Zoubi, S.Ve Abdel Rahman, M. (2012). *The Effect Of Resource Room On Improving Reading And Arithmetic Skills For Learners With Learning Disabilities*. *International Interdisciplinary Journal Of Education* - February 2012, Volume 1, Issue 1 College Of Education, Najran University, Kingdom Of Saudi Arabia.
- Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke Ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Swanson, E. A. & Vaughn, S. (2010). *An Observation Study Of Reading Instruction Provided To Elementary Students With Learning Disabilities In The Resource Room*. *Psychology In The Schools*, 47(5), 481-492.
- Şafak, P. (2005). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Görme Yetersizliğinden Etkilenmiş Öğrencilere Gezici Öğretmenlik Düzenlemesine Göre Verilen Destek Hizmetin Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Timuçin, U. (2008). *Doğrudan Davranışsal Danışmanlığın Birlikte Eğitim Ortamına Yerleştirilmiş Yetersizliği Olan Öğrencilerin Problem Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Tiegerman-Farber, E., & Radziewicz, C. (1998). *Collaborative Decision Making*. Nj: Prentice-Hall, Inc.
- Tor H., Erden O. (2004).*İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*, The Turkish Online Journal Of Educational Technology – Tojet, Ocak 2004, Sayı 3.
- Tüfekçioğlu, Ü. (1997). *İşitme Engelli Çocukların Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Ortamında Eğitimleri*. Milli Eğitim Kültür-Sanat Dergisi, Sayı: 136, S:58.
- Türkoğlu, Y.K. (2007). *İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi Ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ulusoy, Ayten Ve Diğerleri. (2002).*Gelişim Ve Öğrenme*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002
- Unutkan, Ö.P. (1998). *5-6 Yaş Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uzuner, Y. (1999). *Niteliksel Araştırma Yaklaşımı. (Edit. A.A. Bir) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 601,.
- Ülker, S. (2009). *Birlikte Eğitim Ortamına Yerleştirilmiş Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencinin Özel Eğitim Danışmanlığıyla Farklı Disiplin Alanlarında Yapabildikleri Dikkate Alınarak Yapılan Öğretimin Amaçları Gerçekleştirmesine Olan Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ünal, H. (2008). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Destek Eğitimin Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünay, E. (2012). *Bireysel Destek Eğitiminin Kaynaştırma Öğrencilerinin Matematik Başarıları Ve Özyeterlilik Algıları Üzerindeki Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vaughn, S. Ve Klingner, J.K. (1998). *Students' Perception Of Inclusion And Resource Room Setting*. The Journal Of Special Education, 32(2), 79-88.
- Vaughn, S. Ve Bos, C. S. (1987). *Knowledge And Perception Of The Resource Room: The Students' Perspective*. Journal Of Learning Disabilities, 20(4), 218-223.
- Vaughn, S., Elbaum, B., & Boardman, A. (2001). *The Social Functioning Of Students With Learning Disabilities: Implications For Inclusion*. Exceptionality, 17, 47-65.
- Vural, E.D. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vuran, S. (2005). *İlköğretim Düzeyindeki Kaynaştırma Sınıflarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Sosyometrik Konumları*. Eğitim Araştırmaları. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Voltz, D. L. Ve Elliot Jr. R. N. (1990). *Resource Room Teacher Roles In Promoting Interaction With Regular Educators*. Teacher Education And Special Education, 13(3-4), 160-166.

- Yıkmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüş Ve Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğen, S. (2008). *Çocuğu İlköğretim Kademesinde Kaynaştırma Uygulamalarına Devam Eden Anne-Babaların Kaynaştırmaya İlişkin Görüş Ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yiğit, A. (2007). *Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu, Tükenmişlik Ve Ruh Sağlığı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ysseldyke, J. E., Algozzine, B. Ve Thurlow, M. L. (2000). *Critical Issues İn Special Education* (3rd Ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Weiner, H. (1999). *An Investigation Of The Effectiveness Of Resource Rooms Of Children Of Students With Disabilities*. Journal Of Learning Disabilities, 2, 223-229.
- Whittaker, Catharina R., Lorraine S. Taylor .(1995). *Do Resource Room Teachers Have Sufficient Plannig Time?*. Journal Of The Educational And Psychological Consultation, 6 (3), 247-256.

EKLER

Ek-1. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğünün İzin Onayı

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86896125/605.01/3894140

18/12/2013

Konu: Adnan AYDIN'ın Araştırma İzni

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : M.E.B. Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 07/03/2012 tarihli ve 2012/13 sayılı Genelgesi.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Adnan AYDIN'IN Destek Eğitim Odası Buluna İlkokullarda Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Destek Eğitimi Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin, Bu Konudaki Eğitim Hizmetlerinin Nitelikleri ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması isteği Abant İzzet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 27/11/2013 tarih ve 1077 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Adnan AYDIN'IN Destek Eğitim Odası Buluna İlkokullarda Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Destek Eğitimi Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin, Bu Konudaki Eğitim Hizmetlerinin Nitelikleri ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasını Osmangazi İlçesi Dr. Ayten Bozkaya İlkokulu, Nilüfer İlçesi Şehit Kara Pilot Yüzbaşı Hakan Tan Ortaokulu ve Gemlik İlçesi Çınar İlkokulu'nda görevli toplam 24 öğretmene yönelik tez çalışması ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmesi sonucunda, araştırma ile ilgili çalışmanın okullardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, Öğretmen ve öğrenci görüşme formları aslı okul müdürlüklerince görülerek, gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ensar MANAV
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
18/12/2013
Atilla GÜLSAR
İl Milli Eğitim Müdürü

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 nci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Yeni

Hükümet Konağı A Blok 16050 Osmangazi BURSA
Elektronik Ağ: www.bursameb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Halis KORKMAZ Şube Müdürü
Tel: (0 224) 256 70 00
Faks: (0 224) 256 66 80

Ek- 2. Uygulanan Görüşme Formu

Açıklama: Bu veri toplama formunda, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin, destek eğitim odasında yapılan eğitim hizmetlerinin niteliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Formda açık uçlu sorular yer almaktadır. İsimleriniz gizli tutularak, size kod isimler verilecektir. Bu yüzden, sorulara cevap vermek için yapacağımız yarı yapılandırılmış görüşmede, sorulara açık, net, dürüst ve samimi cevaplar vermeniz konusunda size güveniyorum ve kolaylıklar diliyorum. Çalışmaya katkınız için çok teşekkür ederim.

Adnan Aydın

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Bilgiler

1. Görevli olduğunuz okul:
2. Cinsiyetiniz:
3. Eğitim durumunuz:
4. Branşınız:
5. Mesleki kıdeminiz:
6. Okuttuğunuz sınıf:
7. Okuttuğunuz sınıfın toplam öğrenci sayısı:
8. Sınıfınızdaki kaynaştırma öğrenci sayısı:
9. Sınıfınızdaki kaynaştırma öğrenci/lerinin yetersizlik türleri:
10. Şimdiye kadar destek eğitim odasında kaç yıl eğitim verdiniz:
11. Destek eğitim verdiğiniz öğrencilerin yetersizlik türleri:
12. Destek eğitim odasında eğitim verdiğiniz öğrenci sayısı:
13. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere eğitimlerinde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili aldığınız eğitim:
14. Bu eğitimi ne zaman ve nereden aldınız:

İKİNCİ BÖLÜM

Destek Eğitim Odası'nın Fiziksel Özellikleri Hakkında Bilgiler

- a) Destek eğitim odasının alan büyüklüğü ve konumu nedir?
- b) Destek eğitim odası ısı, havalandırma, ışık düzeni, ses yalıtımı ve ortam düzenlemesi nasıldır?
- c) Destek eğitim odası içinde yer alan araçlar (tahta, masa, dolap, pano vb. gibi malzemeler) öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun mudur?
- d) Destek eğitim odasında kullanılan eğitim materyalleri (Dil kartları, üzerinde harflerin bulunduğu kartlar, hikâye anlatan resimli kartlar, üç boyutlu görsel malzemeler, hikâye kitapları, sesli hikâye kitapları, bilgisayar yazılımları ve cd'leri vb.) öğrencinin yaşına performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmiş midir?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin Niteliksel Özellikleri Hakkında Görüşler

- a) Destek eğitim odasında yetersizliği olan öğrenciyle haftada kaç gün, günde kaç kez ve ne kadar süre ile eğitim yapıyorsunuz?
- b) Destek eğitim odasına karşı normal öğrencilerin ve destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yaklaşımları nasıldır?
- c) Destek eğitim odasına öğrenci veya siz her hangi bir nedenle gelmediğinizde telafi yapıyor musunuz?
- d) Destek eğitim odasında eğitim yaptığınız öğrencinin performansına ve gereksinim düzeyine uygun BEP hazırlayarak, uygun araç-gereç ve yöntem-teknikleri kullanarak uyguluyor musunuz?
- e) Destek eğitim odasında eğitim yaptığınız öğrenci için pekiştirici/ödül kullanıyor musunuz?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Yapılan Eğitim Hakkında Gerekli Kişilerin Bilgilendirilmelerinin Yapılması Hakkında Görüşler

- a)Destek eğitim odasında yaptığınız eğitimin değerlendirmesini yaparak, bu değerlendirmenin sonucunda bir sonraki eğitim süreci için gerekli önlemleri alıyor musunuz?
- b)Destek eğitim odasında verilen eğitim sonucunda, destek eğitim alan öğrencilerin, hangi gelişim alanlarında ve ne tür değişikliklere neden olduğunu düşünüyorsunuz?
- c)Destek eğitim odasında yaptığınız eğitiminin süreci ve sonucuyla ilgili öğrencinin öğretmenini/öğretmenlerini bilgilendiriyor musunuz?
- d)Destek eğitim odasında yaptığınız eğitiminin süreci ve sonucuyla ilgili öğrencinin velisini bilgilendiriyor musunuz?
- e)Destek eğitim odasında verilen eğitim ile ilgili Müdür, Müdür yardımcısı, Okul Rehber öğretmenini bilgilendiriyor musunuz?

BEŞİNCİ BÖLÜM

Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitimin Daha Verimli Olabilmesi İçin Öğretmenlerin Önerileri Hakkında Görüşler

- a)Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasının fiziksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?
- b)Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?
- c)Destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, sizce destek eğitim odasında yapılan eğitimin, izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirmenin yapılması ile ilgili dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?